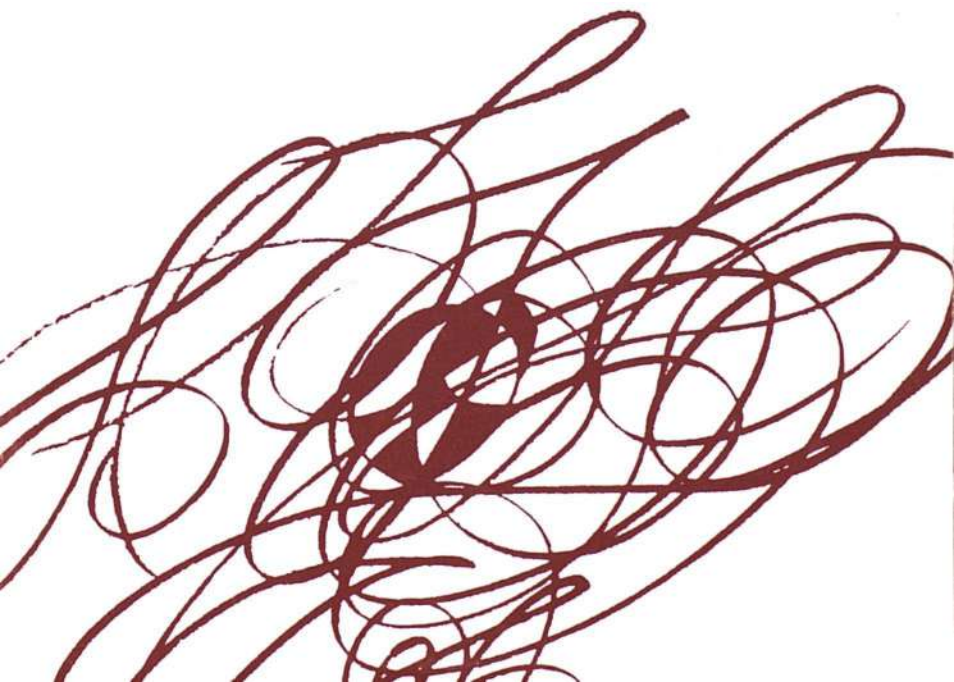

Lidové
tance
z Čech,
Moravy
a Slezska

IX.

Lašsko

LIDOVÉ TANCE Z ČECH, MORAVY A SLEZSKA
díl IX.

LAŠSKO

POPISY TANCŮ

Ke stejnojmenné videokazetě

Zpracovaly:

Zdenka Jelínková

Lenka Eliašová

Ludmila Fizková

Eliška Krejčíčková

Věra Šejvlová

Věra Šimková

Ústav lidové kultury
Strážnice 1996

Redakční rada:

Prof. Zdenka Jelínková

Mgr. Jan Miroslav Krist

PhDr. Hannah Laudová, CSc.

PhDr. Karel Pavlišťík, CSc.

LIDOVÝ TANEC NA LAŠSKU

Zdenka Jelínková

Další z rázovitých oblastí na východní Moravě je vedle Valašska a Slovácka L a š s k o . Leží v severovýchodním cípu Moravy v povodí řek Ostravice, Ondřejnice, Odry a Lubiny na území mezi Ostravou a Frenštátem pod Radhoštěm. Jeho východní hranici tvoří na pomezí Moravy a Slovenska rozsáhlé beskydské pohoří Moravsko-slezské Beskydy, které právě v horské části Lašska v obvodu obce Ostravice dosahuje Lysou horou své největší výšky 1.323m. Západním směrem sahá Laško až k Moravské bráně. František Bartoš, moravský dialektolog, sběratel lidových písní a autor četných národopisných publikací z různých částí Moravy a Slezska, charakterizuje Lachy a Laško ve svém díle Deset rozprav lidopisných (vyšlo v Olomouci v roce 1906) v I. rozpravě, nazvané Slovanští kmenové moravští, na str. 6 takto: *"Sousedé Valachů v severovýchodním cípě Moravy, vtěsnaní mezi obojím knížectvím Slezským v okolí měst Frenštátu, Štramberka, Příboru, Moravské Ostravy a Místku, jsou L a š i . Kroj jejich, nyní už odložený, podobal se valašskému, ale nářečí jejich od valašského značně se liší, a to hlavně přízvukem polským na poslední slabice, nedostatkem dlouhých samohlásek a změkčováním slabik: ne, de te v ně, dě, tě... ."*

Pojmenování "Laši" se objevuje v urbáři města Těšína již v roce 1755. Podle Richarda Jeřábka (Ethnische und ethnographische Gruppen und Regionen in den böhmischen Ländern - 17. - 20. Jahrhundert. In: Ethnologia Slavica, Tomus XIX, 1987. Vyd. Slovenské pedagogické nakladatelstvo, Bratislava 1988, s. 154n.) jde o celkem ojedinělé pojmenování obyvatel Těšínska. Podle všeho užívali jej jen horalé v Moravskoslezských Beskydech jako označení obyvatelstva nížinných území v horním povodí řek Visly, Olše, Ostravice a později i Odry. Obojí označení Horalé - Goralé a Laši lze pak považovat za pojmy, vzniklé a rozšířené v souvislosti s tzv. valašskou kolonizací v západních Karpatech, (s. 155). Dnešní chápání oblasti Lašska jako rovnocenného protějšku Valašska, Hané, Horácka a Slovácka se ustálilo vlivem různých okolností, mezi nimiž hrály významnou roli zvláštnosti dialektologické a osobité rysy regionální lidové kultury vůbec. Z hlediska územního jde o nepříliš rozsáhlá území v okolí měst

Kopřivnice, Štramberku, Příboru, Nového a Starého Jičína, odkud vede hranice k Hodslavicím, Veřovicím. Frenštátu, Kunčicím, Hukvaldům, Frýdlantu, Ostravici, Bílé, Frýdku-Místku. Od Příboru pak k Petřvaldu, Krmelínu, Staré Vsi n. Ondřejnicí až k branám Ostravy. Východní hranice horské části Lašska se kryje možno říci od Bumbalky až po Bílý Kříž s nynější státní hranicí se Slovenskem. Od Visalají a Malého Polomu vede hranice Lašska přibližně kolem Morávky, Pražma, Dobré k Frýdku-Místku a Sedlištím. V okolí Nového Jičína a Příboru se v některých případech překrývá území dnešního Lašska s tzv. Kravařskem.

Lašsko není jednotnou oblastí. Podle krajinného rázu, podle kroje, některých druhů tanců, ale především co do tanečního stylu a charakteru tanečních kroků se dělí na několik podoblastí: na v a l a š s k o l a š s k é p o m e z í směrem od Frenštátu a Trojanovic ke Kunčicím, Tiché, Kozlovicím a Hukvaldům, na h o r s k é L a š s k o v pásmu celého beskydského pohoří a na L a š s k o n í ž i n n é až k Ostravě. Střed Lašska tvoří Hukvaldy, rodiště Leoše Janáčka, skladatele a sběratele dokladů o lidovém tanci, zpěvu a o lidových hudcích, jak to tlumočí jednak jeho tvorba skladatelská (připomeňme si na tomto místě především jeho Lašské tance), jednak jeho četné studie o lidových písních, tancích, hudcích atd. a na neposledním místě i jeho tvorba literární a publicistická (viz dva z jeho fejetonů z Lidových novin v příloze). Valašsko-lašské pomezí a horské Lašsko nesou výrazně stopy pastýřské kultury valašské. Podnes je zachována v Kozlovicích budova starého fojtství - sídla "valašských" - t.j. pastýřských fojtů a "valašského vojvody", u kterého se scházely všechny nitky pastýřského života a práv. Na blízkém Kazničově se konala v roce 1822 velká lidová slavnost s ukázkami pasteveckého hospodaření, výroby másla, sýra atd. s ochutnáváním jídel z "valašské" kuchyně a s lidovými tanci a zpěvy i hrou hudců. Slavnost se konala - jak líčí kronika obce Sklenova a Hukvald (srov. přetisk této zprávy v publikaci Jar. Štíky, Etnografický region Moravské Valašsko, Ostrava 1973, s.35) - za účasti všech hospodářských a správních úředníků na Hukvaldech a za přítomnosti olomouckého arcibiskupa, arcivévody Rudolfa, pána na Hukvaldech, známého svými černými myslivci.

Lašsko se vyznačuje velkým bohatstvím lidových písní a tanců a neobyčejnou tanečností a hudebností. Zeměpisně i

kulturně tvoří most mezi Moravou a Slezskem, a tím též mezi Valašskem a Slezskem. Těsné sousedství se slovenskou stranou Beskyd a blízkost oblasti horních Kysuc a také Goralů z Hřavy a Jablunkovska, se odrazila i v písních, tancích, hudbě a kroji horského Lašska, a to jak v jednotlivých tanečních a písňových družích, tak i v taneční technice a ve stylu a způsobu provedení.

Po celém území Lašska od hranic Valašska a zčásti i Záhoří až po hranice Těšínska, Ostravska a v horském území Kysuc na slovenské straně Beskyd, propojeném zhusta rodinnými svazky i pracovními příležitostmi s moravskou stranou, bylo zaznamenáno hudebně i pohybově od druhé poloviny 19. století až téměř do současné doby několik set lidových tanců a tanečních písní včetně záznamů hry lidových hudeců a s poznámkami ke hře jednotlivých nástrojů (cimbálu) nebo celé muziky (hudecké, cimbálové). Na těchto záznamech se podílela celá pléjáda sběratelů a zapisovatelů z řad jednotlivých hudebníků (A. Pustka z Kunčic), kantorů (V. Socha ze Lhotky p. Ondřejníkem, C. Hykel ze Štramberka), pracovníků ostravského rozhlasu (Věra Šejvlová, Jaromír Gelnar, Jaromír Dadák, Jan Rokyta), ale i z brněnského Ústavu pro etnografii a folkloristiku ČSAV, dříve Státního ústavu pro lidovou píseň, úzce spojeného s osobností Leoše Janáčka (Ivo Stolařík, Jaromír Gelnar, Zdenka Jelínková, Marta Toncrová ad.). Nelze opomenout ani Františka Lýska, který po vzoru Josefa Mojžíška zapisoval i taneční nápěvy, včetně písní k "taňci", muzikantských dohrávek a tzv. závěrečných "zásmažek". (Viz Lýskovy sbírky v archivu ÚEF v Brně).

V čele všech stál přibližně od roku 1885 hukvaldský rodák, skladatel, sběratel, ředitel varhanické školy, hybná páka všeho kulturního dění konce 19. století až do své náhlé smrti v Ostravě v r. 1928. Leoš Janáček. Podílel se na organizování příprav a vystoupení jednotlivých moravských skupin včetně skupiny z Kozlovic s kunčickými lidovými hudci na Národopisné výstavě československé v Praze v r. 1895 a na jednotlivých regionálních přípravných výstavkách. S Lucií Bakešovou, Xaverou Běhálkovou a Martinem Zemanem začali sbírat a popisovat lidové tance na Moravě nejen po stránce hudební a písňové, ale i po stránce pohybové. (Viz Bibliografii a rukopisné archívní materiály v Brně aj.). Jejich společným dílem jsou tři sešity Národních tanců na Moravě (I. a II. sešit v Brně 1891, III. sešit v Brně 1893).

U lidových tanců si všímal nejen složky hudebně-rytmické, ale i pohybově-výrazové, stylu hry lidových hudců i tanečního stylu v jednotlivých regionech. Navštěvoval od mládí lidové hudce, tanečníky, zpěváky, taneční lidové zábavy a veselice. Seznamoval se s vesnickými muzikanty a zapisovateli tanečních nápěvů (Josef Pernický z Jasenice u Val. Meziříčí, kunčičtí hudci, lašští cimbalisti). Obklopen řadou spolupracovníků, (k nim patřil např. JUC Vahalík, od něhož získal záznam 28 tanců ze Starojicka a další), pronikal stále hlouběji ke kořenům lidové tanečnosti a hudebnosti. Objevil na základě studia Sušilových sbírek a záznamů od dopisovatelů sběratele Františka Bartoše, s nímž spolupracoval po hudební stránce na druhé (1889) a třetí (1901) sbírce Národních písní moravských, řadu tanců a tanečních písní a dokladů o hudbě, hudcích a stylu jejich hry. Právě Janáčkovou zásluhou byl do třetí sbírky zařazen samostatný oddíl hudebních záznamů (ukázkově i partitur lidové hudby) lidových tanců horáckých, valašských, slováckých, hanáckých a lašských. (Mezi horáckými tanci jsou i některé záznamy tanců z Brněnska).

Janáček si ze všech lašských tanců nejvíce cenil tance, který v článku Osnovy hudební lidových tanců na Moravě (Český lid II, 1893, s. 494n) nazýval "starodávny", jinak též "valašský" nebo "zachodzeny". Neboť: *"Jest z nejkrásnějších po stránce hudební a z nejpůsobnějších skupením a pohybem"*. (Jako příklad písní ke starodávnému uvádí písně z Petřvaldu a Košatky)- - *"Podobného založení jsou písně ke starodávnému jak v okolí Sedliště..., tak v Kosatce, Větrkovcích, v Kunčicích, v Jasenici atd. Hranici jihozápadní tohoto tance myslím si od Valašského Meziříčí ke Vsetínu. Jak daleko sahá tento tanec do Slezska, nemohu dosud sdělit."* Dále srovnává starodávny s hornáckou starosvětskou - "ohnivou, vzrušivou". A v podrobné charakteristice starodávného konstatuje: ... *"ve všech tvarech dojímá starodávny lašský a valašský těžkými sice nápěvy, ale mírností v rytmu a klidem v tempu; a přece stejným způsobem se rozšiřuje ve stejnou rapsodickou formu. - Jelikož i jedno základní točení, tzv. holubec mají společné, soudím, že byl to kdysi společný národní tanec, který vypěstovala do zajímavých konců různost kmenového ducha."*

Připojme si další Janáčkovu charakteristiku lašského starodávňého, jak ji otiskl v pojednání O hudební stránce písní moravských v Bartošově třetí sbírce z r. 1901, oddíl Plesové písně a hudba:

Starodávňý lašský.

V starodávňém i za písňě tichý plynný krok procházkový se nezastavuje, proto potřebuje i píseň stále pobídky. Příznačná sčasovka 3/4 v písňích starodávňého k vykročení ponouká. - V plesových pohybech starodávňého není luskání, d'upkání; hlavní obraz skládá se v plynné vlnité točenky mírné rychlosti. - Po příznační sčasovce (t.j. rytmu - Z. J.) snadno poznáti každou píseň starodávňého ..." (Následují příklady písní ke starodávňému z různých lokalit).

První pohybové záznamy lašského "starodávňého" jsou rovněž dílem Leoše Janáčka. První je z Petřvaldu na píseň Bystra voda vylela, a byl otištěn v I. sešitu Národních tanců na Moravě v roce 1889. Podle Janáčкова popisu postupují jednotlivé dvojice za sebou po kruhu (muž uvnitř, žena vně) "*na způsob polonézy*". Dále pak následuje otáčení dvojice na místě v postavení pravými boky u sebe. Krok otáčení je mírně houpavý. Mužský krok (začíná vnější-levou nohou) se podobá "trojfázovému" kroku podobně jako u valašského; zjednodušeně řečeno: krok vnější - levou - s určitým nadnesením na prsty a poklesem na paty; vnitřní - pravou nohou - "velkým krokem" vpřed opět s vypnutím na prsty a poklesem na paty a s dotočením ("zvrtem") a zřejmě krok se zvrtem vnější vpřed s přísunem vnitřní noh (pravá) a s dopadem obou chodidel na paty ve třetí době taktu. Schéma kroku by tedy bylo toto: *první část*: krok vnější přes patu s nadnesením na přední část chodidla, proveden zvrtem; *druhá část*: krok vnitřní přes patu s nadnesením na přední část chodidla, proveden zvrtem; *třetí část*: krok vnější přes patu s nadnesením a s přísunutím vnitřní nohou a s dopadem obou nohou na celá chodidla. Tedy: Krok - zvert vnější, krok - zvert vnitřní, krok vnější, přísun vnitřní nohou. Dívka se zřejmě otáčí rychlými přísunnými kroky (vykročí levou, přísouvá pravou rychle - v každé čtvrti taktu jeden rychlý krok přísunný). Tedy podobně jako Máchovi v Krmelíně ještě v roce 1952 (viz filmový snímek ze Strážnice 1952).

"Starodavny", "tančec", "hladky", "shnily", "vyvodzany", "zavodzany", "zavaďak", "Mesiaš" (o svatbě jím byly postupně

zaváděny družby jednotlivé tanečnice tanečníkům, počínaje nevěstou první družbou ženichovi), patřil po celém území Lašska podobně jako ve Slezsku "taněc", "smyk", "povulny", "tělenci" k nejrozšířenějším tancům polonézového rázu s bohatým písňovým podkladem a s četnými hudebními dohrávkami a "zásmazkami".

Ústředním pohybovým prvkem starodávného ve všech jeho variantách je po úvodní polonézové procházce společné víření dvojice na místě kolem společné osy, nejčastěji v postavení pravými boky u sebe, někdy i se změnou směru víření. Vzájemné držení i krok víření může být několikerého druhu (viz jednotlivé popisy tanců k videokazetě). Ve starodávném buď oba partneři víří stejným krokem (trojdobým, rychlým přísunným - tři přísuny v taktu, nebo - zvláště v závěsu za pravé nebo levé lokty - třemi obyčejnými kroky v taktu, provedenými buď zvrtem při každém kroku, někdy i s mírným nadnesením při každém kroku). Nebo tanečník víří např. krokem "třífázovým", tanečnice třemi rychlými přísuny v taktu (Krmelín, Ostravice ap.). Tempo víření je rychlejší a po hudební stránce buď se víří po předcházející společné procházce např. ve druhé části nápěvu (Pod těšínským mostem...). V tomto případě zůstává tempo stejné. Nebo na zvláštní instrumentální dohrávku, hranou pouze hudbou (hudečkou nebo cimbálovou - původně s malým cimbálem), při které se tempo zrychlí (viz příklady). Krok procházky, při které se mohlo zpívat (pokud si tanečník případně první sloku písně nepředzpíval na počátku tance), na rozdíl od severoalašského vaňaského, kde se provádí s mírným nadnesením při každém kroku (dvojice kráčí vpřed, D po pravici CH), je na Lašsku buď zcela hladký nebo s mírným výkyvem boků stranou (při postavení čelném, v držení dvojice navzájem za pokrčená předloktí, tanečnice zády, tanečník čelem do směru tance vpřed po obvodu kruhu). Nebo konečně v postavení dvojice levým bokem do středu (D po pravici Ch, v držení za vnitřní paže nebo CH objímá D pravici kolem pasu, D položí levici ohnutou v lokti na jeho pravé rameno), postupuje dvojice vpřed třemi kroky v taktu (vykročí pravá noha) s malým, ostrým kmitem v kolenou po došlápnutí na celé chodidlo dolů s rychlým následným odpérováním zpět při každém kroku.

Starodávný, taněc, "kole duba", zachodzeny patří k tancům točivým polonézového rázu. Těžiště tance spočívá v prvních dvou

uvedených figurách: procházce a víření na místě. Důležitou součástí je i předzpěv tanečních písní 3/4 taktu, výrazného rytmického vzorce: ♪♪♪ , případně jeho obměn a kombinací např. s třemi čtvrtovými notami, ale i čtvrtka a nota půlová atp. Písní tohoto rázu je velké množství a náleží k největším hudebním skvostům jak na Lašsku, tak i u příbuzného tance ve Slezsku - taňce nebo smyku atp. Tyto písně se mohly zpívat při procházkové části nebo - jak jsme se zmiňovali - jako předzpěv muže na počátku tance první sloky. Podobně tomu bylo i na severním Valašsku. Připomeňme sdělení Jiřího Felixe ve Vlastivědě moravské - Frenštátský okres z r. 1908, oddíl Zpěv a tanec (s. 37), kde zjišťuje, že *"Celá krajina od Frenštátu a Tiché až za Místek má společné lidové písně a tance. V kraji od Valašského Meziříčí na Čeladnou, Příbor až za Místek jest nejvíce a nejrozmanitějších tanců. Starý všeobecný tanec "starodávny" uchoval se sice v paměti, ale větší oblibě se těší místní tance vtípné v hudbě i pohybu. . . ."*

Z posledních slov Jiřího Felixe vyplývá, že začátkem našeho století začal "starodávny" v uvedených oblastech ustupovat do pozadí a k oblibě přicházely více tance figurální (zmíníme se o nich níže) a taneční hry. Přesto však písňové sbírky z Frýdecka, Štramberka a Kopřivnicka, okolí Hukvald i z horských území kolem Ostravice, Starých Hamrů až k Bílé na jedné straně a k Lysé hoře na straně druhé, pořizované v některých případech od konce 40. let (Socha, Bonuš, Šejvlová, Hykel, Hanzelka, Gelnar, Stolařík aj.) obsahují velké procento písní typu starodávného.

Tanec "starodavny" na Lašsku měl zcela jasnou strukturu: úvodní polonézovou část volnějšího tempa se zpěvem, ukončenou obřadní poklonou, a rychlejší část vířivou na hudební - instrumentální dohrávku. Takto se zpívaly a tančily jednotlivé sloky písně (jedné nebo i více písní). V závěru tance pak následovala zmíněná již "zásmažka" - kolový taneční dovětek. Podle Věry Šejvlové se v horské části u starodávného podle některých informátorů tančila i třetí - individuální část: D se otáčí na místě, CH při ní skáče, přidupává, tleská atp. jako při mužském tanci z Beskyd zvaném "skok", též "Ondrašův skok".

Starodávny se tančil jak o běžných tanečních zábavách, tak i s obřadním zaměřením. O svatbě se jím zahajovalo taneční veselí po příchodu ze zdavek do hospody. Měl zde funkci zaváděky (viz

jeho označení vyvodzany, zavádák atp.). jímž byly uváděny do tance jak nevěsta, tak ostatní tanečnice formou zavádění družbou a jeho pomocníky. Obvykle se zahajovalo písní o zazraku na svatbě v Káni Galilejské s textem Mesiáš přišel.... Po jejím vyzpívání navazovaly další písně ke starodávnému, především se svatební tematikou. (Srov. např. Pustkovou rkp. písňovou sbírku z Kunčic p. Ondř.)

Stylově se lišil poněkud horský starodavny od starodávného z nížinného Lašska (Krmelín, Stará Bělá ap.) a z valašsko-lašského pomezí. Dokládají to především sběry Věry Šejvlové, z jejíhož pera vzešla i vzácná a naprosto spolehlivá studie Tanec "Starodávný" v horním povodí Ostravice. In: Těšínsko 1963. s. 20 - 23 o horském typu starodávného. Nížinnými druhy se zabývala Eliška Krejčíčková (Krmelín, Stará Bělá a okolí), jejíž záznamy jsou podobně jako záznamy Šejvlové a Šimkové uveřejněny v naší publikaci.

Věra Šejvlová spolu s Jaromírem Gelnarem. Jaromírem Dadákem a Janem Rokytou zapsala pomezní dvoučtvrteční druh rychlého točivého tance, tzv. z v r t e k , který přesahuje až na slovenské území. Bohatý písňový repertoár poukazuje na existenci horského, dynamického točivého tance předčardášového typu, s původním písňovým repertoárem a s pohybovou nomenklaturou, blízkou jednak "terchovské", jednak goralským polsko-slezsko-slovenským obertanym-obertasům. Zvrtky se skládají z dynamického předzpěvu mužů - z počátku samostatně, později ve dvojici s tanečnicemi. Ústředním motivem je společné víření "zvrtaným krokem - v každém taktu dva "zvrty" a individuální část, při které muž cifruje (blíží se cifrám slovenským) a žena se točí zvrty na místě vpravo. A konečně se objevuje další figura - společná cifra CH a D.

Jiným párovým točivým tancem z pomezí je tzv. čardáš, zvaný též kysucký čardáš, který v některých případech tančí jen ženy společně v kole (ne v párovém členění) - jako tzv. "babsky". Takto jej tančily ženy o zábavě v hospodě na pomezí "U Janošca", který byl sám výborným houslistou. Písně, zpívané k těmto čardášům, stejně jako k babskému jsou rovněž ze starší písňové vrstvy, podobně jako u zvrtek. U čardášů, stejně jako u babského tanec začíná zpěvem ve volnějším tempu - dvojice nebo i ženy v kruhu a jednokročkově nebo dvojkročkově při tom přešlapují. Pak

hudba opakuje několikrát nápěv a dvojice nebo kolo v pevném držení za zády se točí, cifrují atp. Tempo se zrychluje. Pak se opět zvolna zpívá a celý průběh tance se opakuje.

Zvrtky nyní zdomácněly i v nížinné části Lašska (viz. soubor Ondřejnica). Jsou ovšem umírněnější, nežli zvrtky horské.

Dalším výrazným tanečním druhem Lašska je mužský tanec s k o k , zvaný též Ondrašův skok (na píseň Ty, Ondrašu, synu milý) nebo hajduch.

Podle Věry Šejvlové, objevitelky a autorky popisu tohoto tance (viz. Věra Šejvlová, Ondrašův skok - sólový chlapský tanec severních Beskyd. Radostná země III, 1953, čís. 1, s. 22-31) *"je skok mužský tanec s ostrým, výrazným rytmem. Od volného zpěvního úvodu se jeho tempo stupňuje až k velmi rychlému závěru, nebo se průběžně střídají sloky volné s rychlými."* (Písničky z údolí Ostravice I. Vydalo Okresní vlastivědné muzeum ve Frýdku-Místku 1982. Vydavatelská poznámka v závěru sbírky).

Ke skoku se zpívají písně staršího původu, 2/4 taktu - na rozdíl od valašského odzemku, ke kterému se zpívá pouze jediná píseň s několika textovými obměnami. (Viz. Z. Jelínková, Lidový tanec na Valašsku. I. Valašský odzemek. In: Zpravodaj Okresního vlastivědného muzea ve Vsetíně, 1990, s. 25-33.). Podle Věry Šejvlové v cit. vydavatelské poznámce, jsou to písně, podobající se písním k archaickému párovému tanci zvrtku, avšak ostřeji rytmitizované. S jejich rukopisnými záznamy, jejichž počet můžeme odhadnout na tři až čtyři stovky, je možno se setkat v tanečních a písňových sbírkách Věry Šejvlové, Štěpána Kotka, Františka Bonuše, Věry Šimkové, Ivo Stolaříka, Jana Rokyty, Jaromíra Gelnara, Jaromíra Dadáka, případně některých dalších hlavně z řad primášů a cimbalistů lašských muzik. Jak jsme již uvedli nahoře, vedle nejčastěji užívaného názvu tance skok se ještě objevuje např. název Ondraš nebo Ondrašův skok (podle písně Ty, Ondrašu, synu milý). Méně častý název je hajduch - hajduk. Joža Vochala v brožuře Lidové slavnosti Slezského národopisného sdružení "Sedlišťanů" 1924 (vyšlo ve Frýdku-Sedlišťích 1924) na s. 10 uvádí mezi tanci ze Sedliště i Ondrašův tanec Hajduk ("Z vděčnosti k Ondrašovi tančili a až do dnešních dnů uchovali si Sedlišťané Ondrašův tanec Hajduk i s tanečním popěvkem" -

následuje text písně U fojtova dvorka, která však k tomuto tanci nepatří). Výjimečně se objevuje i název Zbojnický skok.

Název tance hajduku salašáků na salaši připomíná - tentokrát asi ve vztahu k odzemku i J. H. A Gallaš (viz Romantické povídky, E L K 1941. Kap. O tělesné a mravní povaze Valachů) při popisu jejich zábavy při gajdách: *"Všichni vesměs Valaši, zvláště pak salašáci, jsou hudby, zpěvu a tance velice milovní, . . . když gajdoš tu tak od nich nazvanou "do hajduka" zanotí, i tu mu zdá se, že každá žila v těle skáče a hraje když šuhaji při dudách křepčí a obušky šermují, což se od nich podle taktů děje..."* (s. 212). Obrazem pastýřského života ať na Valašsku nebo na Lašsku až po Jablunkovský průsmyk jsou i vánoční pastýřské koledy a pastýřské hry. Zhusta se v nich objevuje i název tance: "A ty, Kubo, vem obucha, Ondro, zaduj do hajduka Ve valašských koledách si pastýři poroučejí i "od země" nebo "valaský" či "po valasky", což jsou pouze synonyma pro "odzemek" - či "Hajduk". Samotný pojem "gajduk" - "hajduk" znamená v mužském tanci u Huculů i na Ukrajině totéž, co ukrajinský pojem "prisjadky" - tj. dřepové figury v tanci - buď střídání dřepu a vztyku na jedné noze, druhá přednožena zevnitř, nebo skoky v dřepu se střídavým napínáním jedné a druhé nohy. Zatím pravděpodobně nejstarší zpráva o tancích Valachů, navštěvujících o výročních trzích Těšín a pijících pivo, které je podněcuje k hajduckým tancům je od Martina Zeilera v Topographii regni Bohemiae, Moraviae et Silesiae, a je z roku 1650, kdy toto dílo vyšlo ve Frankfurtu.

V koledách se kromě uvedených informací setkáváme i s dalšími prvky "valaských" skočných tanců: zatočit' obuchem. přeskakovat pníčky, převrátit' kozelka (přemet oporem o valašsku - obušek) a holuby třískat nebo křesat. V koledě z Baranského Beskydu chlapečci dokonce za chůze po dědině "holuby treskaju" až "všecke krpce strhali, po boskem skakali." - Jde o jednu z nejstarších a nejcharakterističtějších tanečních figur - v jiných krajích východní Moravy označenou jako "holuba zabit". Při ní tanečník odrazem z jedné nohy vyskočí a v letu srazí obě chodidla k sobě buď "Jánošíkovsky" - kolena vytočena zevnitř, paty nebo chodidla sražena k sobě. Jindy odrazová noha unoží stranou (levá vpravo a naopak a druhá k ní v letu přirazí vnitřní stranou chodidla. U lašského skoku se tato figura provádí i odrazem obou

chodidel z mírného stoje rozkročmo - chodidla se srazí k sobě vnitřní stranou asi 30 cm nad zemí a opět nohy dopadnout do mírného stoje rozkročmo. Může se tančit opakovaně po několik taktů v postoji v kroužku nejčastěji po čtyřech s otáčením kroužku vpravo stranou (jeden až dva "holubce" v taktu).

Ondraš - skok - řídčeji hajduk atd. se tančil hlavně v beskydské části Lašska. Tančil se jednak volně, bez rekvizity nebo s obuškem. Co do účasti pak buď pouze jeden tanečník sólově. Jindy dvojice chlapců čelem proti sobě. Pak tančili oba synchronně. Dalším útvarem byla zmíněná již čtveřice, ve které se objevují m.j. přeskoky dvou protějších tanečníků. Objevuje se i útvar v kole čelem dovnitř. (Viz popisy). Na pomezí a na slovenské straně se tančil poněkud figurálně odlišný kysucký hajduk. Ve společném tanci se střídal projev synchronní s improvizovaným. Nebo tanec končil volnou improvizovanou cifrou jednotlivých tanečníků.

Pohraniční horské hřebeny Beskyd od Bumbalky přes hřeben Zadních hor, Bílý Kříž, Lysou horu až k Jablunkovskému průsmyku byly křížovatkou kultur a vlivů moravsko-slezsko-slovenských. Setkávaly se zde na jedné straně prvky valašsko-lašské s prvky hornokysuckými a v okolí Jablunkova na pomezí polsko-slovensko-slezském s vlivy Goralů polských. Vedly k tomu odedávna vazby rodinné, příležitosti pracovní (např. práce v lese), pastevectví, kdysi snad i zbojnictví, ale i taneční zábavy např. v hospodě "u Janošča" na Beskydě aj. na hranici moravsko-slovenské. Těchto zábav se zúčastňovali obyvatelé z obou stran hranice z okolí Horného Kelčova, Konečné, Klokočova, Korně, ale i z Gruně, Bílé, Ostravice a z jednotlivých roztroušených usedlostí (pasek) z bližšího i vzdálenějšího okolí. Podobně tomu bylo i dále na Visalájích, na Morávce atd. I obsazení jednotlivých hudeckých nebo cimbálových muzik (s malým cimbálem), které při těchto zábavách hrávaly, bývalo smíšené (např. Krasuli z Bobku, muzika, ve které hrával J. Janošec z Beskydu atp.). Tak pronikly na Moravu nebo se paralelně vyvíjely na obou stranách hranice dvojdobé zvrtky s bohatým písňovým repertoárem, ale i kysucký hajdуч jako protějšek domácího skoku a celá řada tanců figurálních a tanečních her. Slovenské figurální tance na kysucké straně např. jsou buď zcela shodné s lašskými protějšky nebo si jsou velmi blízké. (Kysucký tanec miksik je např. shodný s laš-

ským řezankovým figurálním tancem smykem, jak jej zaznamenal Leoš Janáček v Sedlištích. Ve Slezsku jej znají jako škrobok a nebo myksik (Orlová). Podobně se tančí na slovenské straně požeňnaný, sviňák, ševcovský a mnohé další. Stejná situace je i ve Velkých Karlovicích a v přilehlých osadách moravských i slovenských (srov. z točivých tanců zvrťaný - protějšek zvrťku), nebo na Dolním Vsacku a v Půchovské dolině.

Vzácné svědectví o mužských tancích skoku - Ondrašovi - zbojníkovi - zbojnickém, ale též o odzemku ve svém rodišti a v nejbližším okolí podává vynikající tanečnice, zpěvačka a informátorka Veronika Matysková z Ostravice, narozená v r. 1881 na Morávce - Ježonkách v blízkosti slovenské hranice. Je to vzpomínka na skutečné zážitky z domácích besed i ze zábav, při nichž tančival její otec Matouš Švrčina (nar. kol roku 1850, zemřel kolem r. 1905), výborný tanečník, se svými kamarády. Hrávala při tom muzika ve složení: malý cimbál - Juřica z Vrška, klarinet - Salát z Morávky na Visalajích (vedle hotelu), bas - Boháč ze Zlatníku a houslista byl až "z Bičince."

"Tanec Ondraš je skok. K Ondrašovi byla jen jedna píseň - Ty, Ondrašu, synu milý. Podle ní se tanec jmenuje. Otec a ještě další tři chlupci se o zábavě u muziky postavili "do kříže", zazpívali si první sloku písne a potom tancovali: překládali nohy, dupali, jeden za druhým skákali, luskali holuby. Někteří tancovali na patách a břinkali podkuvkami nebo patami o sebe. . . . Kdo chtěl tancovat, zaplatil, zazpíval. Když byli dva nebo čtyři tanečníci, kteří tančili spolu, zpívali všichni. Potom následoval tanec. Tempo se zrychlovalo. Potom mohli zazpívat druhou sloku a tak se to opakovalo až do konce. Mladí, co se učili tančit, měli šable. . . . Též tancovali s obušky. To byly zvláštní figury: skákali a obušky převlékali pod kolena.... Zbojnický, to byl Ondraš. Tančil se jen na píseň Ty, Ondrašu, synu milý... Právili: "Zahrajte nam zbojnický, nebo tež zbojníka, skok, Ondraš.... "Ten skok, to bylo krásné! Můj tatínek, ten tancoval rád skok! Tatínek ho uměl z domu, i čardáš. Někdy tančival toho Ondraša jeden nebo dva - i doma, když přišli na besedu. To někdy přišel Kaňok co pochodí, ze Školín zpod Gruňa. Ten to uměl tancovat!"

"Odzemek je něco jiného než zbojnický - skok - Ondraš. Tančival jej v hospodě na Ježonkách Kaňák z Lubného - pochodil z Gruňa - sám, bez obušku. Muzika hrála a on tancoval po zemi -

ty nohy měl skřivené. . . . Skákal po patách a po rukách. . . . Mladí skokali těž odzemek. Zazpívali - změnili notu na odzemkovu píseň a každý sám pro sebe tančil odzemek." (Zapsáno r. 197). Tímto posledním výrokem Veroniky Švrčinové je ovšem myšlen skok ve svých vrcholných cifrách: v tzv. "kozačku" a "medvědí skoku" (Viz přehled jednotlivých částí a prvků tance skok od Věry Šejvlové).

Protějškem starých třídobých párových tanců typu starodávného a dvojdobých zvrtek, stejně jako mužských skočných tanců karpatského typu - skoků jsou tance mladšího původu, tzv. tance figurální. Proti uvedeným tancům staršího původu, pro které byl příznačný široký písňový základ, se figurální tance tančí pouze na jediný taneční nápěv nebo píseň. Jednotlivé taneční figury se pak váží na hudební předlohu v pevném sledu. V tanci se buď nejčastěji opakují dvě taneční figury po celý tanec (pilky) nebo od začátku až do konce písně se odvíjí pohybová skladba, složená z různých figur a tanečních kroků od obyčejné chůze nebo běhových kroků až po kroky, známé z kolových tanců (šlapák, obkročák, polka, valčík, sousedská se všemi druhy a obměnami). Co do prostorového uspořádání a účasti tančících se dělí figurální tance na tance dvojic, trojic, tance řadové a v kolonách.

A právě tato skupina tanců, z nichž četné se šířily z Čech na Moravu a do Slezska od obrozenecké doby je na Lašku zastoupena nejpočetněji. Postupně téměř zcela vytlačily z tanečního repertoáru již zmíněné starší původní tance. Připomeňme si znovu Vlastivědu moravskou - Frenštátský okres (Brno 1908), kde v oddílu Zpěv a tance (str. 37) poznamenává Jiří Felix, že: "starodávný" uchoval se sice v paměti, ale větší oblibě se těší místní tance vtipné v hudbě i pohybu". Jmenovitě pak uvádí tance: požehnaný, dvoják, troják, kyjový, kovář, kováříček, dynák, pilky a čeladenský. Tento výběr tanců (z toho kyjový je taneční hrou s přebytečným tanečníkem) je jen nepatrným a dosti jednostranným vzorkem bohatství lašských figurálních tanců, jejichž záznamy u jednotlivých sběratelů, doposud většinou s výjimkou Vincence Sochy a částečně Cyrila Hykla a Věry Šejvlové, nepublikovaných, dosahují počtu od několika desítek do stodvaceti i více. Srovnáme-li názvy figurálních tanců, jak z valašskolašského pomezí, tak z nížinného i horského Laška se sousedními oblastmi (Valašskem, Slezskem těšínským i opavským a s moravsko-

slovenským pomezím) a v mnoha případech i s přilehlými polskými územími, zjišťujeme, že určité druhy jsou buď pod stejnými názvy nebo i názvy jinými tančeny všude v uvedených teritoriích. Tance s poněmčenými lašskými nebo českými názvy nalézáme dokonce i v bývalých německých ostrůvcích, u nás např. na Kravařsku a v Polském Těšínsku v okrsku Bielsko-Biala. (Srov. Josef Lanz, *Ostschlesische Volkstänze für zwei Violinen und Klampfe*). Verlag Das junge Volk, Plauen 1924. *Ostschlesiens Heimathefte*. Herausgegeben von Viktor Kander. Zweite Folge). Tak zde např. náš požehnaný, slezský žegnany je znám jako Bischofstan, náš smyk-miksik jako Schwager nebo Hühnerscharre, šátečkový jako Tejhlatanze, Šije, šije švec jako Schoustertanz, strašák jako Straschack atd. Zkrátka z celkem 15 tanců této sbírky se všechny shodují s našimi lašskými, slezskými nebo polskými tanci. Podobně ve sbírce Kuhländler Tänze od Fritze Kubieny ze 30 publikovaných tanců z Kravařska je nejméně 18 známých na Starojicku a Lašsku. Mezi nimi je rovněž Segentanz-požehnaný, Ruska-ruská polka, Hienerschorr-miksik, Mischlich - troják atd.

Nejvíce se o rozšíření povědomí o lašských tancích i figurálních a o četných tanečních hrách zasloužil Leoš Janáček se svými spolupracovníky řídícím učitelem Lužným z Kožlovic, JUC Vahalíkem sbírkou dvacetiosmi hudebních záznamů tanců podle starých hudebníků ze Starojicka a kunčický Josef Pustka. Tance z Kunčic se většinou buď zcela shodují nebo jsou velmi blízké tancům z Trojanovic a Frenštátu (viz sbírku Vlasty Genserové a rkp. sběry Z. Jelínkové a Fr. Bonuše v archivu ÚEF-ČAV v Brně).

Z velkého množství figurálních tanců a tanečních her z území celého Lašska jsme vybrali ty nejcharakterističtější a přihlédli jsme zároveň ke stylovými rozdílům např. mezi tanci horské a nížinné části Lašska atp.

Z párových tanců figurálních jsme se jednak zaměřili na tance, které nemají v jiných krajích obdobu (čeladensky, katanak, zbujan, galaty, Ignac Manda, štorc), jednak na tance typické pro jednotlivé části Lašska, popřípadě pro nejbližší sousední oblasti (severní Valašsko, Těšínsko, Ostravsko). Tak se zde objevuje množství variant kalamajky, mnohy s hudebně rozvitými dohrávkami, pilky, vojtek, z řemeslnických několik varantů dymáku-kovola, kohut, hulan, mazur, Pasala volky, šotyšky,

jejichž odrůdou je i tragač, zeman, šatečkovy aj. K párovým tancům figurálním se řadí i některé figurované polky, z nichž nejvýznamnější je ruska polka v četných variantách. Její rozšíření sahá až k Ostravě, k Lipenskému Záhoří. Spálovsku a Vítkovsku a výjimečně i na Rožnovsku. Z trojicových tanců je to především požehnaný, známý též z valašsko-lašského pomezí včetně severního Valašska, ale i horského Lašska a Slezska. Četné jsou i křižáky (křižoky-kožuchy). tančené jednak čtyřmi dvojicemi, jednak čtyřmi trojicemi. Z řadových tanců je to např. Cigan z Krmelína atp.

Ve figurálních tancích se kromě kalamajkových holubcových poskoků, kroku poskočných v taktu dvojdobém i trojdobém a obyčejné chůze zrychlované v určitých případech až do běhu, objevují kroky polkové (hladké, pohupované, natřásané), kroky valčíkové (sousedské - mazurky, mazurkové vydupávané) a kroky obkročákové (hladké, houpavé, poskočné, někdy až s mocnými podupy a úklony).

Často se jednotlivé figurální tance z různých částí Lašska od sebe liší pouze stylem provádění tanečních kroků, dynamikou a rázností (srov. např. styl horského Lašska se stylem Lašska nížinného).

Průvodcem nejen točivých a mužských tanců, ale i tanců figurálních a tanečních her je zpěv tanečních písní. Při figurálních tancích se často zpívalo, alespoň první sloka. U tanců ráznějších si tanečník buď jen tanec poručil nebo zazpíval kousek textu nebo celou sloku jako úvod a pak teprve na opakování nápěvu hudbou tančil.

Lašsko bylo krajem cimbalistů. Proto zhusta hrávaly k tanci cimbalové muziky (s malým cimbálem) nebo pouze muziky hudecké. Při domácích tancovačkách se hrávalo i na harmoniku (srov. Janáčkovu vzpomínku na Žofku Havlovu, tanečnici, která mu hrála některé Lašské tance na harmoniku).

Tance v této publikaci uvádíme pod stejným alfabelicko-číselným označením jako na videokazetě. V závorce pod názvem tance je uveden čas na videokazetě od počátku programu, a to v pořadí hodina-minuta-sekunda. Letopočty uvedené v závorkách za jmény interpretů, označují rok jejich narození.

Tance popisujeme podle platných zásad. Při pohybovém záznamu vycházíme z tělovýchovné terminologie, upravené

a doplněné pro popisy lidových tanců. Takty označujeme arabskými číslicemi, jednotlivé doby písmeny a, b, c. Pokud se doby člení na osminy, používáme u jednotlivých písmen arabských číslic.

PŘÍLOHA

Leoš Janáček. Moje Laško

Lidové noviny, roč. XXXVI. 2.5.1928, č. 269.

Lubina s boku pásma radhoštského překotem padá do rokle. V Ondřejnici, když teče Měrkovicemi, taktak že husy se v ní koupají. Vody Odry v Košatce jak by pro hloubku už jen stály. Ostravice je jak kalená ocel. Kam vy, řeky zpěvného Laška spějete?

Pod hukvaldským zámekem, v údolíčku, že bys kamenem ho přehodil, byla hospůdka "U Harabišů".

Okna jak z ohně sálavého do tmy vsazena. Uvnitř jizby krájej dým a výpary. Žofka Harabišová¹⁾ jde z ruky do ruky. Tanečnice. Čtyřicet pět let minulo... Jsem nakloněn nad tiskovou korekturou Lašských tanců. V notách, v taktech, sedí mi jizby napěchovaného lidu, zpocených, zčervenálých tváří: Vše se hýbe, klaní, vrtí. Vás všech už není z té letní noci divokého reje. Ani básníka P. Šťastného, ani profesora Baťka, ani paní Marie Junkové. Proč do světa má jít partitura těch Lašských tanců? Teď po tolika letech: Toho je příčina široká základna lidového umění. Připadá mi, že Vy, říčky Laška, honíte se rytmy těch jeho tanců, z dávných věků až i dnes. Kraj krásný, lid tichý, nářečí měkké, jak bys máslo krájel. František Bartoš pravil: "Nemít český národ již spisovné řeči, laštinu bych na ni povýšil." Na paměť té letní teplé noci. klenby hvězdnaté nad ní, bublání Ondřejnice podobné třepotu milostnému, na paměť Vám, kteří jste byli svědky té teplé noci a již věčně dřímete - na chválu rodného kraje, mojego Laška, půjde partitura plna mihavých notiček, plna laškovných nápěvků, švitořivých i zamyšlených, do světa. Ať rozsévá veselí a kouzlí na tvářích úsměv!

Brno, v létě 1928.

¹⁾ Žofka Harabišová, ve skutečnosti Žofka Havlová, dcera hajného, lidová tanečnice a zpěvačka, od níž Janáček zapisoval pravděpodobně již roku 1885 lidové tance. Jméno Harabišová odvodil Janáček nepochybně od názvu hospody, kde lidové tance poznal (hospoda "U Harabišů"). Janáčkovy studie o lidových tancích "Tance valašské a lašské", str. 596, "Osnovy hudební lidových tanců na Moravě", str. 186 ad. a studie "Osada pod Hukvaldy", str. 208, ukazují, že šlo skutečně o Žofku Havlovou. Srov. též J. Procházka, Lašské kořeny života a díla L. Janáčka", str. 118,9. (Jde o pozn. Jiřího Vyslouzila v knize Leoš Janáček O lidové písni a lidové hudbě. Dokumenty a studie, SNKLHU Praha 1955, str. 182, kde je uvedený fejton přetištěn. Strany v poznámce se vztahují k této publikaci.

Leoš Janáček . "U Harabiša". ¹⁾

Lidové noviny, roč. XXXII, 30.XI. 1924, čís. 601

Údolí v obou koncích zúžené, jen co protéká Ondřejnica a vedle ní co probíhá silnice.

Levý bok: poslední svah Kazničova; pravý bok: sestupuje tu kterási pata Babí hůry. U rovného políčka příkrčuje se k zemi hospoda "U Harabiša". Na svahu Babí hůry dvě-tři chaty; k Měrkovicům mlýn. V počátku září stíny večerní se už brzo sem stahovaly a hustly. V okýnkách hospody blikalo už potměšilé červenavé světlo. A když noc zčernala, bylo tu jako na dně kotla. V jizbě namačkáno děvuch, "pacholků", bab s dečkami na rukou. Sběhli se z Měrkovic, Kozlovic za kunčickými hudci. Tělo na tělo. Vášně tance. Vzduch byl dusivý a mokrá výpary. Stojíme u dveří. Míhání pohybů, lepkavé v potu tváře, křik, výskot, hudců tónový vztek: bylo to jako obraz, nalepený na průzračné šedi. Ustrnulý zrak básníkův, P. Vlad. Šťastného ²⁾, a můj dychtivý sledoval var lašských tanců.

Konce jsme nedočkali. Bledý již měsíc svítil nám na cestu, na Ukvaly. Pro děvuchy a "pacholky" přišli si hospodáři.

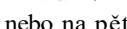
To je již dávno. To bylo roku 1881. - Hospody "U Harabiša" již není...

¹⁾ Hospoda "U Harabišů", podle autobiografické poznámky Janáčkovy (srov. Veselý, str. 38) hostinec v údolí říčky Ondřejnice. Janáček zde sledoval lašské tance. Udání roku neodpovídá pravdě, poněvadž Janáček začal soustavně zapisovat lidové tance až kolem roku 1885. Srov. poznám. ¹⁾ na str. 182.

²⁾ P. Vlad. Šťastný (1841-1910), brněnský buditel, gymnazijní katecheta a následovník Sušilův. Přítel L. Janáčka, autor textu k Slavnostnímu sboru, který Janáček zhudebnil v r. 1897. (Fejeton včetně poznámky je otištěn ve stejné publikaci jako Moje Lašsko, str. 181).

Charakteristika hlavních tanečních druhů horského Lašska z pera Věry Šejvlové. Písničky z pera Věry Šejvlové. Písničky z údolí Ostravice I. - vydavatelská poznámka.

Skok - mužský tanec s ostrým výrazným rytmem. Od volného zpěvního úvodu se jeho tempo stupňuje až k velmi rychlému závěru, nebo se průběžně střídají sloky volné s rychlými.

Zvrtek - archaický párový tanec, jehož taneční písňe se podobají skokům. Jen rytmus není tak výrazný a tempo je někdy volnější, Příbuznost nebo téměř shoda písni ke skokům a zvrtkům spočívá v jejich rytmických nepravidelnostech, příznačných pro písňe z celé východní Moravy a ze Slovenska. Nad dvěma dobami každého taktu se nápěv klene tak, že někdy dělí jednu dobu taktu na tři díly , někdy dělí celý dvoudobý takt na tři díly nebo na pět dílů . A ještě něco mají tyto písňe společného: téměř každá táhlá píseň se dá hrát a zpívat i v tanečním rytmu a tempu (snad s výjimkou balad).

Čardáše - z kysucké strany Beskyd jsou dvojího druhu. Jednak staré původní tance, které se podobají skokům a zvrtkům a liší se od nich hlavně nářečím. A pak čardáše mladší, ovlivněné cikánskými kapelami s příznačnými synkopami. Těm se říká "novouherské nuty".

Starodávny - třídobý tanec slavnostního rázu, se zcela pravidelným rytmem v doprovodu i nápěvu. Zpívané sloky jsou zpravidla volnější, hrané rychlejší. Dva starodávne zařadil Janáček do svých Lašských tanců.

Pozn. Z. J.

Starodávny: Jde o tanec starého původu, který má kořeny hluboko v minulosti, patří do rodu trojdobých tanců polonézového rázu s dvěma základními figurami: polonézovou (procházkovou) částí dvojic obvykle za zpěvu některé z mnoha tanečních písní a z víření dvojice na místě kolem společné osy, prováděné často na instrumentální dohrávku v rychlejším tempu. Kromě severo-valašského "*valaského*" a lašských variantů patří k tomuto tanečnímu rodu slezské druhy *tanec* a *smyk* (Opavsko, Hlučínsko, Limkovsko až k Ostravě a Bohumínu (a *tanec-tělenci* na Orlovsku a *volny-povulny* na Těšínsku. Jeho příbuzenství s polskými tanečními druhy potvrzuje i název *polský* nebo *polonéza*, který se ve slezském území objevují souběžně s názvem *tanec*. Podobně jako hanácké kráčivé tance hanácká - cófavá pronikl i lašský tanec typu starodávného v 17. stol. do umělé hudby, jak lze doložit na skladbě velehradského cisterciáka, rodáka ze severovýchodní Moravy. Kristiana Hirschmentzela z r. 1698, nazvané *Saltus Rusticanus* (rkp. uložen ve Státní vědecké knihovně v Olomouci). Rozborem tohoto tance se zabývali především Jiří Sehnal v čl. Třídní rozdíly v tancích 17. století (In: Zprávy Krajského vlastivědného ústavu v Gottvaldově, 1959, 2/3, s. 41n) a Jan Trojan, Moravismy v hudbě 17. a 18. století. In: Morava v české hudbě. Brno 1985, s. 31n.

Vysvětlivky a poznámky

Tance jsou v tomto textu označeny stejným alfabeticke-
číselným znakem jako na videokazetě. Pod názvem každého tance
je uveden čas umístění tance na videokazetě od začátku programu,
číslice označují hodinu, minutu a sekundu.

Zkratky v textu: CH = chlapec, D = dívka.

Doby v taktech jsou označeny malými písmeny (a, b, c).
osminy písmeny s číslicí (a₁, a₂ atd.).

Popisy tanců zpracovaly Lenka Eliašová a Ludmila Fizková
(tance A. 1 a A. 3-20), Eliška Krejčíčková (tance C. 2-9, C. 11-14
a C. 20), Věra Šejvlová (tance B. 2, B. 4-6, B. 9-12, B. 14-15,
B. 18, B. 20-21, B. 23-26, B. 29-31 a oddíl E.), Věra Šimková
(tance A. 2, B. 1, B. 3, B. 7-8, B. 13, B. 16-17, B. 19, B. 22, B.
27-28, C. 1, C. 10, C. 15-17, C. 19, C. 21 a D. 1-2) a Zdenka
Jelínková (A. 21-23 a C. 18). Melodie písní a doprovodů do not
přepsal Zdeněk Tofel, texty písní Jan Miroslav Krist, který také
zaznamenal jména a data účinkujících. Se svolením autorek revizi
tanečních popisů, jejich zpřesnění a doplnění provedla Z. Je-
línková za spolupráce J. M. Krista. Úvodní studii, seznam prame-
nů a literatury zpracovala Z. Jelínková. K vymezení Lašska v
úvodní části videokazety bylo jako podkladů použito map, jejichž
autorkou je dr. Zdena Vachová a které laskavě poskytlo Muzeum
Beskyd ve Frýdku-Místku.

A. VALAŠSKO-LAŠSKÉ POMEZÍ

A. 1 ZHNILY (MESIAŠ PŘIŠEL) Z MĚRKOVIC (0:01.38)

Lento ♩=92

Me-si-aš při-šel na svět pra-vdi vy a pro-rok vza-cny

s mnohyma di-vy, me-zi ji - ny - mi za-zra - ky

-dal jest z vo - dy vi - no ta - ky v Ka-ni Ga - li -

- lej - ske. Tra - la la - - - - -

POLKA
Allegro ♩= 144

tra - la la la. Na u - kvalskym zamku

mam ja tam ga-lan-ku, ja ju dob-ře znam.

Je to starý tanec typu "starodávneho", kterým se dříve zahajovala obřadní formou svatební zábava. Je to druh svatební zavádky jednotlivých tanečnic tanečníkům. Tanec zahajují starosvati (družbové). Jakmile hudba začne hrát taneční píseň "Mesiaš prišiel" (svatá nábožná píseň-legenda), vybere si každý starosvat jednu tanečnici a zavede ji do středu kola. Tam zahajují vlastní tanec, který se skládá ze zátoček šesti kroky ve dvou taktech 3/4 střídavě závěsem za pravé (1. - 2. takt) a za levé (3. - 4. takt) lokty. Vnější ruce připaženy nebo v bok. Na začátku vykročí pravá noha (vnitřní). Pak zavede starosvat tanečnici některému z přítomných mužů, který se s ní ihned začne zatáčet jako prve družba za pravé a levé lokty. Družba pak jde pro další tanečnici. Toto se opakuje tak dlouho, až jednotliví starosvati vyvedou do tance postupně všechny přítomné ženy. S posledními zbývajících tanečnicemi pak tančí v závěru sami. Po ukončení "zhnilého" (nazvaného podle volného tempa) zahraje hudba polku, kterou všechny přítomné páry zahajovací tanec zakončí.

Tančí a hrají členové souboru Valašský vojvoda z Kozlovic Zdeněk Mičulka (1959), Vlastimil Tabach (1968), Jiří Valíček (1954), Ludmila Fizková (1963), Ivana Fulneková (1966), Věra Tobolová (1968) a Věra Valíčková (1962), zavádí Rudolf Kalus (1953), muzika ve složení Jaromír Střálka (1952) housle-prim, Zdeněk Tofel (1958) housle-

terc, Jiří Jalůvka (1951) housle-kontry, Igor Františák (1974) klarinet, Radim Zemánek (1967) kontrabas a Vladimír Holíš (1958) cimbál.

A. 2 ZVRTEK Z GRUNĚ
(rekonstrukce Věra Šimková)
(0:03.20)

Živě

Ej, Ha-ňo, Ha - ňo, sto dā-su je v to - bě,
ze - dral sem bo - ty cho - dā-ci k to - bě,
hop čup, ho pa čup, cho - dā-ci k to - bě.

Dybychja věděl, že ty budeš moje,
nělutoval bych zedrat' ze dvoje,
/:hop čup, hopa čup, zedrat' ze dvoje.:/

Ej, Haňo, Haňo, v červenym damašku,
něbuděš chodit' po mojem salašku,
/:hop čup, hopa čup, po mojem salašku.:/

Rychlý, točivý tanec ve 2/4 taktu s bohatým písňovým fondem charakteristického rytmického rázu.

Skládá se ze 2 - 3 tanečních figur:

- I. předzpěv jednotlivých slok tanečních písní s rytmickým pohybovým doprovodem (přenášení váhy těla podupy, tlesknutí do dlaní atp.), zpívají CH.
- II. společné víření dvojice na místě kolem společné osy. Postavení pravými i levými boky u sebe, krokem se "zvrtem".
- III. samostatný taneční projev D (otáčení na místě vpravo) a CH (různé taneční cifry skočného rázu).

Taneční skladba.

Po předzpěvu taneční písně (první sloky) následuje víření dvojice po dobu celé sloky vpravo. Postavení pravými boky u sebe. CH uchopí D oběma rukama kolem těla (nad pasem), D položí své ruce přes paže CH na jeho lopatky.

Taneční krok:

1. takt - a: V mírném podřepu (zůstávají v něm až do konce víření) zvert na pravých chodidlech (vnitřní hrany špiček vedle sebe) s potočením paly dovnitř.
b: Dokončení zvertu na pravých chodidlech, paty se stočí doleva. Současně malý krok levou nohou (došlápne těsně k pravému chodidlu - levé chodidlo mírně předkročeno).

Zvrty jsou prováděny nízko nad zemí, paty se zvednou od země jen zcela mírně. Při víření vlevo na první dobu zvert na levých chodidlech, na druhou dobu dokročí pravé. Podobně jako při víření doprava. Při změně směru jsou na druhou dobu taktu chodidla špičkami proti sobě.

Při předzpěvu druhé sloky se dvojice drží za vnitřní ruce (D po pravici CH), stojí na celých chodidlech a váhu těla přenáší s mírným pohybem pánve v rytmu písně vpřed (liché takty) a vzad (sudé takty).

Samostatný taneční projev D a CH:

D se otáčí na místě vpravo krokem se zvrtem, v každém taktu o 360°.

1. takt - a: Krok pravou s vytočením chodidla doprava (došlápnutí přes zadní část chodidla) na místě.
b: Ostrý zvert na pravé noze (odlehčená pata se stočí doleva). Současně se zvrtem na pravé noze došlápne levá

střední částí chodidla k pravé špičce vtočena dovnitř (v mírném rozkroku).

CH tančí kolem D nízkým poskočným krokem prokládaným podupy.

Tanec má improvizační ráz, což se projevuje zvláště ve volbě chlapeckých tanečních prvků. V taneční skladbě se střídá pravidelně předzpěv jednotlivých slok zvolené taneční písně, po němž následuje jednak společné víření na místě shora popsaným zvrtaným krokem, podle něhož je tanec pojmenován. A k závěru tance se po předzpěvu písně roztančí dvojice individuálně (1. - 8. takt) ke konci pak opět společně víří (9. - 12. takt).

Tančí a hrají členové souboru Valašský vojvoda z Kozlovic Jiří Valíček (1954) a Věra Valíčková (1962), muzika jako v A. 1. Popis podle Věry Šejvlové Věra Šimková.

A.3 ČELADENSKY Z KOZLOVIC (0:06.40)

Allegretto ♩=112-116

The musical score is written on two staves in treble clef with a key signature of one sharp (F#). The tempo is marked 'Allegretto' with a note value of 112-116. The lyrics are in Czech and are written below the notes.

Stra-til žebrak ka-be-lu, tra - la, la, la,
kdo ju na - šel, vrať mu ju, tra - la, la, la,

a ja mu ju něvratim, ra-či mu ju zapla-tim.

Tančí dvojice smíšené po kruhu CH pravým, D levým bokem do středu. Držení ke kolovému tanci polootevřeně.

1. - 2. takt: Dva přeměnné kroky vpřed po kruhu, vykročí vnější nohy.
3. - 4. takt: Dvojice se otočí dvěma poskočnými obkročáky (šlapáky) jedenkrát kolem. CH vykročí levou a D pravou nohou.

Pohyby taktů 1. - 4. se opakují až dokonce tance.

Obkročák poskočný:

3. takt - a: Krok CH levou, D pravou nohou s pootočením asi o 45° vpravo.

b: Poskok na noze výkročné s otočením o dalších 45° vpravo.

Poznámka: Tanečníci si mohou před začátkem tance zazpívat první sloku písně.

Tančí a hrají členové souboru Valašský vojvoda z Kozlovic Rudolf Kalus (1953) a Ludmila Fizková (1963), muzika jako v A.1.

A.4 DYMAK Z KOZLOVIC I

(0:07.38)

Lento ♩=92

Ko - vaj, ko - vaj, ko - va - řič - ku, ko - vaj,

ko - vaj, ko - vaj, vaj, a ty, mo - ja ga - la - neč - ko,

dy - maj, dy - maj, dy - maj, dy - maj, maj.

Tančí dvojice smíšené po kruhu čelem proti sobě. CH levým a D pravým bokem do středu. CH klečí na pravém koleně, levá ruka sevřena v pěst opřena o levé koleno, pravá ruka sevřena v pěst připravena k úderu ve skrčení předpažmo zevnitř. D v mírném stojí rozkročném čelem k CH, oběma rukama drží po straně okraj zástěry.

1. - 2. takt: CH v každém taktu jeden úder pravou pěstí jako kladivem na levou pěst. Pravá pěst dopadne vždy na levou v první době taktu. Po dopadu se odrazí a vrací se zpět ve druhé době do původní polohy.
3. takt: Dva údery pravou pěstí na levou (v každé době taktu jeden). Pěst dopadá přímo z výšky asi 20 cm na levou pěst.
4. takt: Jeden úder pravou pěstí na levou jako v taktech 1.-2.
5. takt: Dva údery jako v taktu 3.
6. takt - a: Jeden úder pravou pěstí na levou přímo shora dolů.
b: CH přeskokem v nákleku vymění levé koleno za pravé.
7. - 12. takt = 1. - 6. taktu, ale na pravém koleně. (Tanečník na kazetě tančí poněkud odlišně.)

Pohyby D v 1. -12 . taktu:

1. takt: D přenese váhu těla na pravou nohu a současně dvakrát "dýmá fěrtochem" - natřásá zástěrou a začíná od sebe.
2. takt: Rovná se 1. taktu, ale přenese váhu těla na levou nohu.
3. - 12. takt = 2. taktu.
- 13.-20. takt: CH vyskočí, uchopí se s D ke kolovému tanci a tančí vpřed po kruhu rychlou polku vpravo.
20. -28. takt = 13. -20. taktu.

Tančí, hrají a zpívají členové souboru Valašský vojvoda z Kozlovic Zdeněk Mičulka (1959) a Věra Tobolová (1968), muzika jako v A.1, zpívají Rudolf Kalus (1953), Vlastimil Tabach (1968) a Jiří Valíček (1954).

A.5 DYMAK Z KOZLOVIC II (0:08.54)

Píseň jako v A. 4.

Tančí dvojice smíšené po kruhu nebo v kruhových drahách proti hodinovým ručičkám v rozptylu po celé taneční ploše čelem proti sobě, CH levým D pravým bokem do středu. V první části tance je CH v nákleku na pravé noze, levá noha vpřed. Levá pěst opřena kolmo o levé koleno, pravá pěst připravena "ke kování". D čelem k CH ve stojí pravým bokem do středu. Uchopí zástěru jako u dymaku I. CH postupuje v nákleku v uvedené poloze za ustupující D a naznačuje kování:

1. takt - a: Odrazem z nákleku skok s posunutím vpřed (dopad na obě nohy současně) a úder pravou pěstí obloukem shora dolů na levou pěst.
b: Výdrž v nákleku, pravá pěst se vrací do výchozí polohy.
2. takt = 1. taktu.
3. takt: Dva skoky (na každou dobu jeden) vpřed. Při každém skoku jeden kratší úder pravou pěstí na levou.
4. takt = 1. taktu.
5. takt = 3. taktu.
6. takt = 1. taktu.
7. takt: Jeden skok vpřed s výměnou nohy (pravá pokrčená noha vpřed, levá v nákleku) a jeden úder pěstí shora dolů. Na druhou dobu taktu výdrž.
7. - 12. takt = 1. - 6. taktu, ale opačnou nohou a rukou.

Pohyby D v taktech 1.-12.:

1. - 12. takt: D ustupuje před CH přeměnným krokem nazad a současně při každém přeměnném kroku naznačuje máváním zástěry "dýmání". V lichých taktech vykročí levou nohou a natočí se doleva, v sudých taktech pravou nohou a natočí se doprava.
"Dýmání" se provede jakoby vytřepávala zástěru šikmo

stranou - v každém taktu dva vytrásavé pohyby směrem od sebe.

13. -20. takt: Dynamická polka vpravo v kolovém držení zavřeném.

Tančí a hrají jako v A.4.

A.6 HULAN Z MĚRKOVIC
(0:09.38)

Andante ♩=80

Mě-la sem ja hu-la-na, mě-la sem ho ra-da,
da-la sem ho do se-na, zed-la mi ho kra-va,
tra-la la-la, la-la-la, tra-la la-la, la-la,
da-la sem ho do se-na, ze-dla mi ho kra-va.

Tančí dvojice smíšené po kruhu, CH zády, D čelem do středu. Držení ke kolovému tanci zavřené (v objetí).

1. - 2.takt: Dvojice postoupí čtyřmi houpavými obkročáky (šlapáky) vpřed po kruhu. CH vykročí levou, D pravou nohou a každým obkročákem se otočí o půl kola doprava.
3. - 4. takt: Dvojice se pustí a každý sám se otočí čtyřmi šlapáky doprava s mírným postupem vpřed.
1. - 4. takt se opakuje až do konce.

Tančí, hrají a zpívají členové souboru Valašský vojvoda z Kozlovic Rudolf Kalus (1953) a Ludmila Fizková (1963), muzika jako v A. 1, zpívá Marie Ševčíková (1960).

A. 7 KALAMAJKA Z KOZLOVIC (0.10.25)

Allegro ♩=120

Ka - la - maj - ka, mik, mik, mik, o - že - nil se

su - ke - nik, a vzal so - bě za že - nu o - tr - ha - nu

Ka - če - nu.

Tančí dvojice smíšené po kruhu čelem proti sobě, CH zády, D čelem do středu. Uchopí se za pravé ruce, levé připaženy nebo v bok.

1. takt: Tři podupy na místě, CH pravou, levou, pravou, D levou, pravou, levou.
2. takt: Dva uskoky podle CH doleva, CH po pravé noze, D po levé. Druhá noha při každém skoku přiklepne vnitřní stranou chodidla ke kotníku nohy poskakující.
3. - 4. takt = 1. - 2. taktu, ale naopak a opačnými nohama.
5. - 8. takt = 1. - 4. taktu

Dohrávka: Dvojice se postaví levým bokem do středu, CH po levici D. Držení za obě ruce vpředu křížem, pravice nahoře.

1. takt: Jeden přeměnný krok vpřed po kruhu, vykročí vnější nohy (CH levou, D pravou nohou).
2. takt: Dva poskoky na vnější noze téměř na místě, druhá noha při prvním poskoku mírně pokrčí přednožmo, na druhou dobu při druhém poskoku zkříží přes nohu poskočnou.
3. takt: Jeden přeměnný krok vpřed, vykročí vnitřní nohy (CH pravou, D levou).
4. takt: Dva poskoky na vnitřní noze. Vnější přednoží a švihem zvednuté nohy zkříží přes nohu poskočnou a současně se obrátí o 180° (CH pravou, D vlevo), aniž by se pustili.
5. - 8. takt = 1. - 4. taktu, ale opačným směrem. D vykročí pravou, CH levou (nyní vnitřní nohou). Na konci 8. taktu se dvojice přetočí do původního postavení, oba levým bokem do středu kruhu.
9. - 10. takt = 1. - 2. takt dohrávky.
11. - 12. takt = 9. - 10. takt, ale zpět a opačnými nohama Na druhou dobu 12. taktu přejde dvojice skokem do stoje spojitelného.

Tančí, hrají a zpívají členové souboru Valašský vojvoda z Kozlovic Vlastimil Tabach (1968) a Věra Tobolová (1968), muzika jako v A. 1, zpívá Marie Ševčíková (1960).

A. 8 KALAMAJKA ZE LHOTKY
POD ONDŘEJNÍKEM
(0:011.16)

Tančí dvojice smíšené po kruhu čelem proti sobě, CH levým a D pravým bokem do kruhu. CH ruce v bok, D za zády, pravá dlaň v levé dlani.

Pohyby CH:

1. takt: Přeměnný krok levou nohou vpřed (postupuje za děvčetem po kruhu).
2. takt: Dva poskoky na levé noze. Při prvním poskoku pravá noha vyšvihne přednožmo pokrčeně zevnitř a při druhém švihem kříží přes levou dovnitř.
3. - 4. takt = 1. - 2. taktu, ale opačnou nohou.
5. - 6. takt = 1. - 2. taktu.
7. takt: Čtyřmi drobnými poklusovými krůčky na místě, obrát o 360° vpravo, vykročí pravá.
8. takt: Tři podupy se sníženým těžištěm, začíná pravá.

Pohyby D: Ustupuje přeměnnými kroky nazad, s natočením vždy ve směru nohy výkročné.

1. - 6. takt: Šest přeměnných kroků nazad. V lichých taktech vykračuje pravá noha s natočením doprava, v sudých levá s natočením doleva.
 7. takt: Otáčka čtyřmi drobnými poklusovými krůčky doprava o 360°, vykročí pravá noha. (Na kazetě nedotaženo, proto v 8. t. začala levá.)
 8. takt: Tři podupy na místě čelem k CH se sníženým těžištěm, začíná pravá.
- Dohrávka: Dvojice se uchopí za ruce vpředu křížem, pravice nahoře.
9. takt: Jeden krok přeměnný vpřed, CH levou nohou, D pravou.
 10. takt: Dva poskoky na noze výkročné - CH na levé, D na pravé. Druhá noha při prvním poskoku přednoží dovnitř dolů a při druhém pokrčí zkřížmo (dovnitř) přes nohu poskočnou.
 11. - 12. takt = 9. - 10. takt, ale naopak (zpět) a opačnou nohou.
 13. - 14. takt = 9. - 10. taktu.
 15. takt = 11. taktu.
 16. takt: Oba tři podupy na místě, CH levou, pravou, levou, D pravou, levou, pravou.

Tančí a hrají jako v A. 7.

A. 9 KATANAK Z KOZLOVIC (0:11.44)

Tančí dvojice smíšené po kruhu, čelem proti sobě, CH levým, D pravým bokem do středu. Drží se za pravé ruce, levé v bok.

Lento ♩=92

Ja mam děv-če, o - no mě chce, o - no čer-ne
o - či ma, o - no za mnu do maš-ta - le
a ja za nim do chli - va.

Vivo ♩=144

1. - 3. takt: Dvanáct obyčejných kroků vpřed po kruhu, CH vykročí levou nohou vpřed, D pravou nohou vzad. Spojené pravice kývají při chůzi vždy na první dobu taktu podle CH doleva, na druhou dobu taktu doprava.
4. takt: Tři podupy na místě. CH levou, pravou, levou, D pravou, levou, pravou nohou. V poslední době taktu výdrž ve stoji.
5. - 8. takt: totéž zpět po kruhu (CH vykročí pravou nohou vzad, D levou nohou vpřed), pohyb spojených paží má začínat podle CH doprava.

Dohrávka: Držení ke kolovému tanci zavřené (v objetí).

Dvojice tančí vpřed po kruhu "trnkovými poskoky" - poskočný šlapák (obkročák). v taktu jeden obkročák poskočný:

1. takt - a: CH vykročí levou nohou vpřed, D pravou nohou vzad.

b: Poskok na noze výkročné s otočením o půl kola vpravo. Druhá noha při poskoku pokrčí přinožmo, špička u paty výkročné nohy míří dolů.

2. takt = 1. taktu, ale opačnou nohou.

1. - 2. takt se opakuje až do konce.

Tančí, hrají a zpívají členové souboru Valašský vojvoda z Kozlovic Vlastimil Tabach (1968) a Věra Tobolová (1968), muzika jako v A. 1, zpívají Rudolf Kalus (1953) a Jiří Valíček (1954).

A. 10. KOHUT Z KOZLOVIC A MĚRKOVIC

(0:12.27)

Lento ♩=80

Andante ♩=96

Lento ♩=80

Tančí dvojice smíšené po kruhu čelem proti sobě, CH zády do středu.

1. - 4. takt: Zátočka na místě závěsem za pravé lokty osmi prudkými kroky o jeden a půl kola, vykročí vnější (levé) nohy.

5. - 8. takt: Totéž za levé lokty naopak. V závěru se dvojice pustí.

9. takt: Ruce v bok, dva řezankové skoky na místě v mírném předklonu, vykročí pravá noha.
Váha těla je při řezance plně na přední noze, koleno mírně pokrčené (naznačený výpad).
10. takt: Čtyři řezankové poskoky ve dvojnásobném tempu (na každou osminu).
11. - 12. takt = 9. - 10. taktu
13. - 14. takt: Zátočka za pravé lokty o půl kola, vykročí vnější (levé) nohy, při posledním kroku se dvojice pustí, ruce v bok (čelem proti sobě).
9. - 14. takt: Opakuje se, ale zátočka ve 13. a 14. taktu se tančí doleva za levé lokty. Dvojice se vrátí na původní místa.

Tančí, hrají a zpívají členové souboru Valašský vojvoda z Kozlovic Jiří Valíček (1954) a Věra Valíčková (1962), muzika jako v A. 1, zpívají Rudolf Kalus (1953) a Vlastimil Tabach (1968).

A. 11 KOHUT Z KUNČIC (0:13.29)

Píseň jako v A. 10.

Držení a postavení jako u kohuta z Kozlovic.

1. - 4. takt: Zátočka za pravé lokty dvakrát dokola osmi různými kroky, vykročí levá noha.
5. - 8. takt: Zátočka na levé lokty, vykročí pravá noha, při posledním kroku se dvojice pustí, ruce v bok.
9. takt: Dvojice skoky snožmo (na každou dobu jeden) za CH.
10. takt: Totéž, ale čtyři skoky snožmo (na každou osminu jeden).
11. - 12. takt = 9. - 10. takt, ale zpět za D.
13. - 14. takt: Zátočka za pravé lokty čtyřmi kroky o půl kola (vymění si místa), vykročí levá.

15. - 18. takt = 9. - 12. taktu

19. - 20. takt = 13. - 14. taktu, ale naopak (za levé lokty),
vykročí pravá.

Tančí a hrají jako v A. 10.

A. 12. KOLO Z KOZLOVIC
(0:14.28)

Tančí dvojice smíšené po kruhu, čelem proti sobě, CH levým, D pravým bokem do středu. Ruce v bok.

1. - 6. takt: CH a D se proplétají po kruhu ráznější chůzí (dva kroky v taktu), jako u řetězu v České besedě, ale bez držení. Na první dobu každého lichého taktu se natočí loktem (levým) vpřed a vykročí levou nohou. V sudých taktech (pravým loktem vpřed) a vykročí opět levá noha.
9. - 10. takt: CH a D se se svým protějškem obejdou zády k sobě s otočením o 360° Levý loket vysunut vpřed.
11. - 16. takt: Dvojice se vracejí proplétáním zpět na původní místa. V závěru se uchopí všichni navzájem za ruce v připázení a vytvoří vázaný kruh čelem do středu, střídavě CH a D.
17. - 22. takt: Kruh se pohybuje ostrou chůzí (dva kroky v taktu) doprava, vykročí levá přes pravou nohu. Krok se postupně stupňuje do nízkého kroku poskočného.

Dohrávka:

Během 23. a 24. taktu provedou CH odrazem snožmo svís ležmo, pokrčená pravá noha se opře chodidlem vpředu o zem a levá se natáhne do středu (chodidla CH se navzájem téměř dotýkají). V rytmu hudby tlukou chodidly o zem (naznačují točení mlýnského kola). D drží chlapce za ruce a pokračují v ostré chůzi po kruhu. V posledním taktu vyskočí CH zpět do stoje spojného a pustí se. D se na krátkou mezihru otáčejí na místě v osminovém rytmu doprava. Při opakování celého tance si CH často zažertují a ukončí tanec pádem na zem.

Tančí a hrají členové souboru Valašský vojvoda z Kozlovic Rudolf Kalus (1953) a Ludmila Fizková (1963), Zdeněk Mičulka (1959) a Ivana Fulneková (1966), Vlastimil Tabach (1968) a Věra Tobolová (1968), Jiří Valíček (1954) a Věra Valíčková (1962), muzika jako v A. 1.

A. 13. KOVAL Z KOZLOVIC
(0:15.38)

Dohrávka je podle Žofky Havlové z Kozlovic (Leoš Janáček)

Tančí dvojice smíšené po kruhu čelem proti sobě, CH levým, D pravým bokem do středu, nedrží se.

1. - 12. takt: D ustupuje před CH poskočným krokem vzad. V každém taktu udělá jeden krok a poskok. Při poskoku kříží druhá noha vzadu za nohou poskočnou (holeň pokrčené nohy se dotýká téměř lýtky). V lichých taktech vykračuje pravá noha. D ruce v bok. Natáčí současně trup doleva. V sudých taktech je to naopak. CH postupuje za D přiskočným krokem mírně šikmo vlevo (liché takty) a vpravo (sudé takty) vpřed:

1. takt - a₁: Odrazem pravé skok šikmo vlevo vpřed.
 a₂: Příkrok pravé nohy k levé.
 b: Přešlap na místě levou nohou.
2. takt = 1. taktu, ale naopak, opačnou nohou. Takto až do konce 12. taktu.
13. takt - a: Oba tlesknou do dlaní (stoj spojný).
 b: Výdrž.
14. - 20. takt: V držení zavřeném ke kolovému tanci rychlý šlapák (dva kroky v taktu).

Tančí a hrají členové souboru Valašský vojvoda z Kozlovic Rudolf Kalus (1953) a Ivana Fulneková (1966), muzika jako v A. 1.

A. 14 LENDR Z KOZLOVIC
 (0:16.14)

Tančí dvojice v držení ke kolovému tanci zavřeném (v objetí).

1. - 2. takt: valčík vpřed po kruhu. CH vykročí levou, D pravou nohou.
3. - 4. takt: Čtyři podupy na místě. CH začíná levou, D pravou nohou. Na druhou a třetí dobu čtvrtého taktu výdrž ve stoji.
5. - 10. takt: Valčík vpřed po kruhu
11. - 12. takt = 3. - 4. takt.
13. - 18. takt = 5. - 10. takt.
19. takt: CH i D podup na místě a výdrž ve stoji
20. takt: Výdrž ve stoji na místě.

Tančí a hrají členové souboru Valašský vojvoda z Kozlovic jako v A. 12.

A. 15. LENDR ZE PSTRUŽÍ
(0:17.11)

Tančí dvojice smíšené v držení ke kolovému tanci zavřeném (v objetí). Po celou dobu se tančí obkročák s nadnesením až mírným poskokem. Druhá noha se při tanci mírně pokrčuje. Dvojice se mírně uklání na noze výkročné. CH vykročí na začátku tance levou, D pravou nohou. V každém taktu se provede jeden krok.

Tančí a hrají členové souboru Valašský vojvoda z Kozlovic jako v A. 12.

A. 16 MAZUR Z MĚRKOVIC
(0:18.00)

Andante ♩ = 84

Bu-dě-my se to-číť ma-zu-ra, ma-zu-ra,
 hdě my-šič-ka vle-ze, tam đu-ra, tam đu-ra,
 dyž je myš v komoře tře-ba na ňupos-lať ko-cu-ra.

Allegro ♩ = 126

Mic-ko, Mur-ku, chytaj, chytaj my-šičku,
 Mic-ko, Mur-ku, chytaj, chytaj myš.

Tančí dvojice smíšené levým bokem do kruhu, D před CH. Držení za obě ruce ve skrčení připažme. Někdy používají šátečků.

I. část - 3/4 takt.

1. takt: Dva přísunné kroky šikmo vlevo vpřed (první a druhá doba taktu). Oba vykročí levou. Na třetí dobu krůček téměř na místě levou, pravá noha se dotkne špičkou země zkřížmo před levou. D se pootočí vlevo vzad a pohlédne přes levé rameno na CH.

2. takt = 1. takt, ale doprava a pravou nohou.

3. takt: Zvednutím pravých paží se šátky přechází D doleva kolem levého ramene CH dozadu a podtáčí se současně pod spojenými pažemi. (Provede dva kroky levou a pravou nohou a přísun levou.) CH pomáhá při převádění D za sebe zvednutím spojených paží se šátkem a krouživým pohybem pravé paže nazad. Současně postoupí dvěma kroky (levou, pravou) a přísunem levé mírně vpřed.
4. - 6. takt = 1. - 3. takt: Nyní je však CH vpředu. V závěru pak přechází nazad a D po jeho pravé straně opět do původního postavení zpět před CH.
7. - 12. takt = 1. - 6. takt.

II. část - 2/4 takt:

Pohyby popsané v I. části v taktu 1. - 12. se tančí nyní v taktu 2/4.

1. takt: CH i D jeden přeměnný krok šikmo vlevo vpřed. D se mírně natočí doleva za CH.
2. takt = 1. takt, ale naopak a opačnou nohou.
3. - 4. takt: CH postupuje čtyřmi poklusovými krůčky mírně vpřed (vykročí levá noha). D obíhá CH po jeho levé straně vzad s podtáčkou pod spojenými pažemi se šátky třemi krůčky (vykročí levá) s přísunem pravé nohy. CH je nyní před D.
5. takt: Přeměnný krok šikmo vlevo vpřed (vykročí levá), CH se natočí doleva za D.
6. takt = 5. taktu, ale naopak a opačnou nohou.
7. - 8. takt: CH čtyři poklusové krůčky na místě, přechází po jeho pravé straně do původního postavení před CH. Oba vykročí levou nohou.

Tančí, hrají a zpívají členové souboru Valašský vojvoda z Kozlovic Vlastimil Tabach (1968) a Věra Tobolová (1968), muzika jako v A. 1., zpívají Marie Ševčíková (1960) a Věra Valíčková (1962).

A. 17 PASALA VOLKY Z KOZLOVIC I

(0:19.32)

Vivace ♩=138

Pa - sa - la vol - ky na bu - ko - vi - ně,
i - vza - la so - bě skřip - ce je - di - ně,

si hra - la, zpi - va - la,

tak - to so - bě si - ve vol - ky pa - sa - la.

Tančí dvojice smíšené čelem proti sobě, CH zády do středu. Možno tančit též v řadách čelem proti sobě. Držení za pravé ruce, levé v bok.

1. - 4. takt: Čtyři přísunné kroky podle CH vlevo stranou. CH vykročí levou, D pravou nohou. Spojené paže při každém přísunném kroku kmih podle CH doleva a zpět.
5. - 8. takt = 1. - 4. takt, ale naopak a opačnou nohou
9. - 10. takt: Dvojice se pustí, ruce v bok. Tři řezankové poskoky na místě, na každou dobu jeden (9. - a, b, 10. takt - a) Řezanka se provádí poskokem do stoje rozkročného v rovině bočné, začíná pravá noha vpřed, b - výdrž ve stoji rozkročném, pravou nohou vpřed (váha těla je na přední noze).
11. - 12. takt = 9. - 10. taktu, ale opačnou nohou (začíná levá vpřed).
13. - 16. takt: Závěsem za pravé loky, zátočka sedmi poskočnými krůčky jednou kolem, D vykročí pravou, CH

levou nohou (ale měl by rovněž vykročit pravou).
V poslední době 16. taktu CH i D přísunem stoj spojný.

9. - 16. takt se opakuje. Řezankové poskoky v 9. taktu začínají pravou nohou vpřed a při zátočce v 13. - 16. taktu se dvojice zavěsí za levé lokty, CH vykročí levou, D pravou nohou, ale měli by oba pravou.

Tančí a hrají členové souboru Valašský vojvoda z Kozlovic jako v A. 12.

A. 18 PASALA VOLKY Z KOZLOVIC II
(0:20.26)

Vivace ♩ = 138

Pa - sa - la - vol - ky na bu - ko - vi - ně,
sa - ma se - dě - la na ěa - tě - li - ně,
si hra - la, zpi - va - la,
ta - kto so - bě si - ve vol - ky pa - sa - la.

Tančí dvojice smíšené v postavení čelem proti sobě v řadě nebo v kruhu jako u varianty první. CH a D se uchopí za obě ruce (někdy se drželi i za ruce křížem, pravice nahoře).

1. - 3. takt: Šest rychlých cvalových kroků (dva v taktu) podle CH doleva.

4. takt - a: Oba vyskočí odrazem snožmo.

b: CH i D dopadnou snožmo na celá chodidla

5. - 8. takt = 1. - 4. taktu, ale naopak (podle CH doprava) a opačnou nohou.

9. takt: Dva řezankové skoky na místě (CH pravou, D levou nohou vpřed).

10. takt - a: Jeden řezankový skok (CH pravou, D levou nohou vpřed).

b: Výdrž.

11. - 12. takt = 9. - 10. taktu, ale řezankové skoky začínají opačnou nohou.

Při řezankových poskocích od počátku dvojice současně naznačuje pohyby paží řezání pilou. Střídavě napínají a pokrčují pravou a levou paži.

13. - 19. takt: Zátočka na místě jednou kolem oporem o pravé dlaně (ve výši hlavy) sedmi obyčejnými kroky a přísunem druhé nohy v poslední době 16. taktu, CH i D by měli vykročit pravou nohou.

9. - 16. takt se opakuje. Při zátočce v 13. - 16. taktu se otáčí dvojice opačně oporem o levé dlaně.

Tančí a hrají členové souboru Valašský vojvoda z Kozlovic jako v A. 12, zpívá Marie Ševčíková (1960).

A. 19 PILKY Z KOZLOVIC I

(0:21.20)

Andante ♩=92

Už ty pilky do-ře-za-ly, už ty mlynky domlely,

už sedlaci domla-ti-li, už su prazdne stodo-ly.

Tančí dvojice smíšené po kruhu nebo v rozptylu po celé taneční ploše, CH zády do středu. Držení jako ke kolovému tanci polootevřené.

1. - 2. takt: Dva přeměnné kroky vpřed (CH vykročí levou, D pravou nohou).
3. - 4. takt: Dvojice se otočí čtyřmi kroky šlapáku - houpavého obkročáku dvakrát kolem. CH vykročí levou, D pravou nohou.

Pohyby taktu 1. - 4. se opakují po celý tanec.

Tančí a hrají členové souboru Valašský vojvoda z Kozlovic Rudolf Kalus (1953) a Ludmila Fizková (1963), muzika jako v A. 1.

A. 20 PILKY Z KOZLOVIC II (0:21.57)

Píseň jako v A. 19.

Postavení a držení jako u pilek z Kozlovic I.

1. - 2. takt: Dva přeměnné kroky vpřed. CH vykročí levou, D pravou nohou.
3. - 4. takt: Dvojice se otočí na místě kolem společné osy ve stejném postavení a držení čtyřmi poskočnými kroky doprava (D couvá, CH postupuje vpřed), začíná vnější noha.

Pohyby taktů 1. - 4. se opakují po celý tanec.

Tančí a hrají jako v A. 19.

A. 21 PILKY ZE LHOTKY POD ONDŘEJNÍKEM
(0:22.26)

Moderato ♩=96

Už ty pilky do-ře-za-ly, už ty mlynky domlely,
už sedlaci domla-ti-li, už su prazdne stodo-ly.
Tralalala...
la-la. la-la.

Postavení a držení jako u pilek z Kozlovic I.

Tančí se jako pilky z Kozlovic I. V závěru přeměnných kroků v 1. - 2. taktu je zřetelné vyhoupnutí z celého chodidla na přední část. Celý tanec má mírně houpavý ráz.

Tančí a hrají jako v A. 19.

A. 22 TRAGAČ ZE LHOTKY POD ONDŘEJNÍKEM
(0:23.30)

Tančí dvojice smíšené čelem proti sobě, CH zády do středu. Držení ke kolovému tanci zavřené (v objetí).

Andante ♩=76

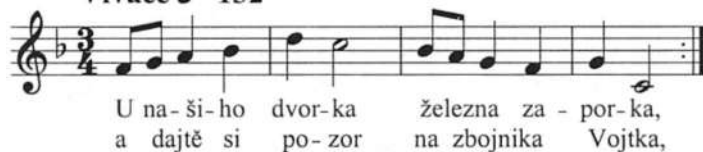
A ja něchcu Pepika, švim, švim,
něposlucha, něposlucha tatika.

1. takt: Jeden přeměnný krok podle CH doleva (CH vykročí levou, D pravou nohou).
2. takt = 1. taktu, ale naopak a opačnou nohou.
3. - 5. takt: Dvojice postoupí šesti šlapáky (obkročáky houpavými) vpřed po kruhu. CH vykročí levou, D pravou nohou.

Tančí, hrají a zpívají členové souboru Valašský vojvoda z Kozlovic Zdeněk Mičulka (1959) a Ivana Fulneková (1966). muzika jako v A. 1, zpívají Rudolf Kalus (1953), Vlastimil Tabach (1968) a Jiří Valíček (1954).

**A. 23 VOJTEK Z KOZLOVIC A LHOTKY
POD ONDŘEJNÍKEM
(0:24.03)**

Vivace ♩=132

Tančí dvojice smíšené po knihu. CH zády do středu. Držení ke kolovému tance polootevřené, vnější ruce mírně pokrčené.

1. takt - a: CH i D vykročí rázně vnějšíma nohama vpřed (přenesou na ně váhu těla). Druhá noha se poněkud zvedne od země mírně pokrčena zánožmo.

b: Přeskok zpět na vnitřní nohu, vnější se malounko pozvedne v pokrčení přednožmo.

c = a: Při krocích vpřed se trup nachýlí nepatrně vpřed, při krocích vzad se malinko napřímí.

2. takt - a = 1. taktu - b.

b = 1. takt - a.

c: CH i D výdrž ve stoji na vnější noze, vnitřní pohne zánožmo, chodidlo malounko nad zemí.

3. takt - a: CH i D švihnou vnitřní nohou s poohnutím zánožmo vpřed a dokročí na ni shora s důrazem (přenesou na ni váhu těla). Vnější zvednou malounko nad zem v poohnutí zánožmo.

b: Přeskok zpět na vnější nohu, vnitřní se malounko pozvedne v pokrčení přednožmo.

c = a: Pouhým přešlapem. bez švihu zanožených nohou.

4. takt: a = 3. taktu - b.

b = 3. taktu - a.

c: Výdrž ve stoji na vnitřní noze vpředu, vnější mírně poohnuta zánožmo, chodidlo malounko nad zemí.

5. - 8. takt = 1. - 4. taktu: Na začátku 5. taktu CH i D opět švihnou, nyní vnější pohnutou nohou zánožmo vpřed a dokročí s důrazem na vnitřní nohu atd. Někdy se toto přenášení váhy těla provádí mírně skočně, jindy umírněněji, spíše jen houpavě z jedné nohy na druhou a s důrazným nakročením na začátku.

9. takt - a, b: H i D se přechytnou za vnitřní ruce (stojí oba levým bokem do středu, D vně). Dvěma přeměnnými kroky od sebe, CH vlevo levou, D vpravo pravou se poněkud natočí k sobě zády.

c: CH i D pohup až mírný poskok na vnější noze (CH na levé, D na pravé), druhá (vnitřní) noha švihem zdola šikmo vzhůru pokrčí přednožmo dovnitř před nohou vnější

(stojnou). CH i D jsou natočeni poněkud zády k sobě a pohlédnou přes rameno na sebe (CH vlevo, D vpravo).

10. takt = 9. taktu, ale naopak a opačnou nohou. Dvěma přeměnnými kroky se vracejí zpět k sobě s natočením, čelem k sobě (D doleva, CH doprava). V 9. taktu c, kříží při pohupu na vnitřní noze nohy vnější. Téměř se přitom dotýkají boky (CH levým, D pravým) a opět pohlédnou na sebe přes rameno (CH vlevo, D vpravo).
11. - 12. takt: Oba se podtočí pod spojenými pažemi dovnitř na místě pěti krůčky o 360°, poslední s přídupem (CH vykročí levou, D pravou).
13. - 16. takt = 9. - 12. taktu, v poslední době 12. taktu výdrž ve stoji snožmo čelem proti sobě.

Tančí, hrají a zpívají členové souboru Valašský vojvoda z Kozlovic Vlastimil Tabach (1968) a Věra Tobolová (1968), Jiří Valíček (1954) a Věra Valíčková (1962), muzika jako v A. 1, zpívá muzika a sólo Rudolf Kalus (1953).

B. HORSKÉ LAŠSKO

B. 1 STARODÁVNÝ Z HORNÍHO TOKU OSTRAVICE (rekonstrukce Věra Šejvlová) (0:25.49)

/:Zatočil sě sem a tam,:/
/:komu ja tě, moja mila,
komu zaněcham.:/

Zaněcham tě jednomu,
zaněcham tě druhemu,
/:zaněcham tě, moja mila,
sobě samemu.:/

3/4 volný točivý tanec beskydské části Lašska. Tanec má několik částí.

I. "Procházka" jednotlivých tanečních dvojic po kruhu levým bokem do středu, D vpravo vedle CH, nebo volně v prostoru různými druhy chůze ve volném tempu. Dvojice se navzájem drží rovněž několikerým způsobem. Při "procházce" se obvykle zpívají jednotlivé sloky zvolené taneční písně z bohatého fondu písní ke starodávnému. Ke konci "procházky" se dvojice obvykle sobě navzájem pokloní.

II. Víření dvojice na místě kolem společné osy v postavení pravými boky u sebe v rychlejším tempu krokem starodávného. Hudba hraje rychlou dohrávku nebo přehrává předzpívaný nápěv v rychlejším tempu.

Popis taneční skladby.

I. CH zpívá první sloku taneční písně za doprovodu hudby. Tanečnice přichází s tanečníkem k sobě nebo ihned zaujmou základní taneční postavení levým bokem do středu, D po pravici CH. CH uchopí pravici D kolem pasu. D zavěsí levou paži shora přes pravou paži CH (ruka v zápěstí je pevná). V tomto postavení a držení postupuje dvojice vpřed plynulou měkce nadnesenou chůzí bez natrásání vpřed po kruhu. Našlapuje se přes patu na celé chodidlo s mírným vyhoupnutím ("jako by otiskoval šlapku"). V každém taktu tři kroky, vykročí pravá noha. V posledním taktu "procházky" se oba natočí krokem pravou k sobě - a. Přisunem levých nohou dokončí obrat a současně se sobě pokloní hlavou - b. Na c výdrž ve stoji čelem proti sobě, hlava se napřímí.

II. Společné víření dvojice na místě v postavení pravými boky u sebe. Držení jako ke kolovému tanci, ale přizpůsobeno bočnému postoji. Spojené paže jsou pokrčeny v loktech a D po celou dobu víření má natočenu hlavu k CH. Toto držení zaujme dvojice na první dobu prvního taktu víření s výkrokem pravých nohou.

Krok CH:

1. takt - a: Malý krok pravou nohou vpřed po obloučku (špice mírně vytočena doprava), sun levé nohy k pravé.
b: Krok pravou vpřed a zvert (pata se stočí doleva).
c: Krok levou vpřed s zvrtem na přední části chodidla. (Je to vlastně krok - sun - krok + zvert - krok se zvrtem).
Tímto krokem se vlastně CH otočí jednou kolem do původního postavení (o 360°).

Krok D:

V každém taktu učiní tři přísunné kroky (vykročí pravá), v každé době taktu krok pravou vpřed a přísun levou. Levá noha se mírně předsouvá před pravou s mírně odlehčenou patou od země. Pravá noha při každém výkroku povolí poněkud v koleně.

Obměna "procházky" při zpěvu druhé sloky.

"Procházka" se zpěvem druhé sloky písňě krokem s přenášením váhy těla vpřed a vzad, držení jako u první sloky.

Popis kroku:

1. takt - a: CH i D krok pravou nohou přes patu s mírným vyhoupnutím vpřed - pata se zvedne ze země, pánev se sune poněkud vpřed.
b: Krok levou nohou vzad (vlastně přenesení váhy těla vzad na levou). Noha došlápne z přední části chodidla téměř na patu, která se však ihned odlepí od země. Pohyb doznívá v sunu pánve vzad, trap se poněkud nachýlí vpřed.
c: CH i D krok pravou nohou vpřed jako v a.
2. takt = 1. taktu, ale vykračuje levá noha vpřed.

Takto až do konce "procházky". Zastavení v posledním taktu "procházky se vzájemnou poklonou jako u první sloky. Víření dvojice po druhé sloce stejné jako po první.

Obměna "procházky" při třetí sloce.

Dvojice v postavení čelem proti sobě, obyčejná hladká chůze s vychýlením pánve stranou, CH levým, D pravým bokem do středu. CH drží v dlaních pokrčených paží lokty D, D položí své paže shora na jeho předloktí.

Za zpěvu písňě postupuje dvojice vpřed (D couvá) chůzí s pohybem pánve do stran: v každém taktu postoupí dvojice třemi kroky (CH vykročí levou vpřed, D pravou vzad) směrem vpřed po kruhu. Každý krok je doprovázen znatelným pohybem pánve stranou ve směru nohy výkročné. Chůze je hladká, plynulá, našlapuje se zlehka na celá chodidla. Krok je poněkud delší.

Takto může dvojice postupovat vpřed v taktu 1. - 4.

Tímtož krokem se tanečníci v taktech 5. - 7. mohou otáčet kolem společné osy na místě, natočení pravými boky k sobě, aniž by měnili držení, Kroky vpřed i otáčení se může opakovat. Je možno též otáčet se takto kolem společné osy doleva. V závěru tance se dvojice zastaví a připraví se k víření jako na začátku tance, které následuje v dohrávce.

Obměna "procházky" - chůze dvojnatřeseným krokem.

Postavení a držení jako u "procházky" na začátku tance (dvojice levým bokem do středu, D vně).

V každém taktu se provedou tři kroky (vykročí pravá). Krok je proveden s nakročením přes patu s vyhoupnutím na přední část chodidla ("otisknutí šlapky") a dvěma nátřesy.

Podle Věry Šejvlové popsala Věra Šimková.

Tančí a hrají členové souboru Ostravica z Frýdku-Místku František Pustka (1949) a Věra Šimková (1934), muzika ve složení Josef Pavlán (1936) housle-prim, Jiří Adámek (1964) housle-2. prim, Jiří Pavlán (1970) housle-terc, Pavlína Minaříková (1973) housle-kontry, Michal Novák (1975) viola-kontry, Pavel Goluch (1937) kontrabas a Jiří Slavík (1954) cimbál.

B. 2 STARODÁVNÝ Z GRUNĚ
(0:31.02)

Zdalo se mi, zda-lo, po nedě - lu ra-no,

že muzička pěkně hraje, mladencu je ma-lo.

Dohrávka (duvaj)

A divěk je vice,
ze sta na tisice,
/:třemi řady posědaly,
same klebetnice.:/

Och, muj milý toči,
on ma černe oči,
/:a tajeho starodavni
utira si oči.:/

Vzal ji z ruky šatek
a utřel ji lička,
/:komu že se ty dostaněš,
moja galanečka.:/

Točivý tanec z horských úbočí Beskyd a povodí horního toku řeky Ostravice, takt 3/4 někdy bývá označován i názvem

"tanec". Hudebně je podložen velkým množstvím písni 3/4 taktu, polonézového rytmu.

Tanec má několik částí:

I. "Procházka" dvojic po kruhu nebo volně v prostoru různými druhy chůze, vždy za zpěvu jedné sloky taneční písně. Tempo je volné. Na závěr "procházky" v posledním taktu se dvojice zastaví a otočí se k sobě se vzájemnou poklonou hlavy - na a, b. Na c CH tleskne, D výdrž ve stoji.

Popis figur a kroků.

I. "Procházka" se zpěvem.

Volné tempo (viz hudební záznam). Tančí dvojice smíšené levým bokem do středu. CH uvnitř.

Držení:

- a) za vnitřní ruce v připažení,
- b) v závěsu za lokty (D zavěšena levicí do pravice CH),
- c) CH uchopí D pravicí kolem pasu, D se zavěsí levou paží zezadu přes pravou paži CH (ruka směřuje volně dolů, prsty poněkud sevřeny). Volné vnější paže podél těla (nikdy v bok!).

Popis kroku:

Pomalá zpívaná část starodávného je provedena chůzí různého charakteru. V každé době taktu jeden krok.

1. Chůze s jednoduchým pérováním:

a_1 : Měkké našlápnutí přes patu, bez akcentu a bez pokrčení v kolenou (měkkost dělá chodidlo).

a_2 : Měkké plynulé vyhoupnutí na přední část chodidla. Všechny pohyby jsou velmi vázané, temeno hlavy se pohybuje ze základní roviny ve stoji přímém do malé vlnky nahoru.

2. Chůze se zdvojeným pérováním:

$a_1 = a_2$ z chůze s jednoduchým pérováním.

a_2 : Po vyhoupnutí na přední část chodidla následuje ještě jedno menší zhoupnutí s odlehčenou patou. Vše je opět měkké, vázané, lehké.

3. Houpavá chůze s přenášením váhy těla vpřed a vzad:

a = a₁ a₂ z chůze č. 1 (s jednoduchým pérováním). CH i D udělají krok pravou vpřed, levá nepřisouvá (váha těla na pravém chodidle).

b: Krok levou vzad, váha těla se přenesse vzad na levé chodidlo, pravá nepřisouvá (zůstává na místě). Levá noha došlápne vzadu lehce na celé chodidlo, ale pata se hned nadlehčí a vypěruje tím krok vzhůru na přední část chodidla.

c = a atd.

V lichých taktech vykračuje pravá noha vpřed, v sudých taktech levá noha (srov. krok jedné varianty "tańce" z Opavska nebo "cófavé" z Hané). Kroky doprovází mírný pohyb trupu: při kroku vpřed slabý náznak předklonu, při kroku vzad záklonu (spíše odklonu nazad).

4. Chůze v postavení dvojice čelem proti sobě, CH levým, D pravým bokem do středu s pohybem pánve při každém kroku stranou.

Držení:

CH skrčí obě ruce v přepažení dlaněmi vzhůru (lokty směřují k tělu). D totéž, dlaněmi dolů. CH uchopí D za lokty zdola, D uchopí CH zhora. Paže obou se o sebe opírají v záloktí.

Chůze je rovná, bez pérování, ale při každém kroku se vysouvá pánev stranou: při kroku levou doleva, při kroku pravou doprava. Pohyb pánve je vodorovný, klidný (pánev nesmí podklesávat). CH vykročí levou nohou, D pravou (v lichých taktech). V sudých taktech naopak. Při kroku s pohybem pánve stranou ramena a spojené paže jsou v klidu, nekomíhají.

Kroky jsou čelné bez náznaků úkoků stranou.

Dvojice se pohybuje volně po prostoru vpřed, někdy i couvavě (CH ustupuje nazad). Libovolně mezi chůzí vpřed nebo vzad se dvojice otáčí stejným krokem na místě kolem společné osy vpravo o půl nebo jeden a půl kola ve stejném držení pravými boky k sobě tak, že po otočce postupuje CH pozpátku a D vpřed. Střídání otoček a chůze přímým směrem je záležitostí improvizace tančící dvojice (především CH). Na konci každé volné zpívané sloky a "procházky" kterýmkoliv z uvedených

kroků v závěru písni se dvojice pustí a v postavení čelem proti sobě se v posledním taktu vzájemně pokloní malým hrudním předklonem a sklonem hlavy (a, b). Na c CH tleskne výrazně pravou dlaní do levé, D výdrž ve stojí.

II. Víření dvojice na místě kolem společné osy.
Rychlé tempo (viz hudební záznam - dohrávka).

Postavení a držení:

1. Držení "čardášové".

Dvojice čelem proti sobě pravými boky u sebe. CH uchopí D oběma rukama kolem těla ("v objetí" - dlaně CH spočinou na lopatkách D). D uchopí CH oběma rukama ze stran za ramena.

2. Držení kolové:

Dvojice ve stejném postavení pravými boky těsně vedle sebe. Uchopí se jako ke kolovému tanci. CH obejmě D pravou rukou kolem těla (asi ve výši lopatek), D položí levici přes jeho pravé rameno. Volnými pažemi se uchopí za ruce a napnou je volně stranou.

Popis kroků při víření dvojice:

1. Kroky přísunné.

V "čardášovém" držení tančí většinou oba tanečníci stejným krokem (v každém taktu se otáčejí třemi rychlými přísunnými kroky):

a₁ - a₂ : Oba vykročí vnitřními (pravými) nohama vpřed po obloučku, měkkce došlápnu na celé chodidlo a krok vypérují vahou (tj. dolů) s mírným povolením kolena. Levá noha udělá na a nedotažený přísun po přední části chodidla s nepatrným náznakem výponu k noze pravé,
b = a.

Víření je plynulé, s měkkce pérovaným, houpavým pohybem.

2. Kroky kombinované.

a₁ : CH i D vykročí vnitřními nohama (pravými) o půl stopy šikmo vpravo vpřed (obě chodidla co nejtěsněji u sebe).

a₂ : Nedotažený přísun levou nohou ke středu pravého chodidla.

b₁: Krok pravou nohou vpřed jako v a.

b₂ : Zvrt na pravé noze (pata se odlepí od země a trhem doleva pootočí chodidlo).

c₁: Krok levou nohou vpřed asi o jednu stopu po obloučku (noha našlapuje mírně šikmo vlevo).

c₂ : Zvrt na levé noze (uvolněná pata se stáčí mírně doleva).

V každém taktu se dvojice otočí jednou dokola. Zvrty jsou výrazné, krok je hladký.

3. Kroky střídavé.

CH se otáčí kombinovanými kroky (viz 2.) - krok - sun + krok + krok. D se otáčí nedotaženými přísunnými kroky, tři v taktu (viz 1.). Při střídavém kroku je držení vždy kolové (pravými boky u sebe). Při "čardášovém" držení a stejném kroku obou partnerů prochází osa otáčení středem mezi oběma tanečníky. Při kolovém držení a střídavém kroku (jiný krok u CH, jiný krok u D) prochází osa otáčení pravou nohou CH a D ho vlastně obíhá. Při víření musí být vnitřní nohy stále těsně u sebe.

III. Individuální taneční projev CH a D.

Po společném víření mohla následovat ještě jedna rychlá sloka (viz hudební předloha), při které se D otáčela sama na místě třemi rychlými přísunnými kroky v taktu, nebo po kruhu kombinovaným krokem (krok - sun + krok + krok). Vykračuje pravou nohou a otáčí se doprava. CH kolem ní nebo za ní "cifroval" - prováděl různé ozdobné poskoky a skoky, např. krok-sun+ poskok. Mnohé z chlapeckých prvků byly odvozeny z mužského tance "skoku". Nebo D se podtáčela pod spojenými pravicemi (CH ji přidržuje pravicí shora a postupuje za ní rovněž různými poskočnými aj. kroky).

Po starodávném následovala zpravidla 2/4 dohra. V poslední době to mohla být kterákoliv polka a tančila se běžným hladkým způsobem. Původně to však byla polka "přisedavá" nebo z v r t e k - viz B. 4.

"Přisedavá" polka:

Místo kroku přeměnného se tančí krok přísunný s akcentem (až skoro s přídupem) na druhou dobu taktu, na "přisednutí". Tančí se v "čardášovém" držení na a krok pravou nohou, na b "přisednutí" (přičapnutí), v sudých taktech totéž levou nohou.

Tančí členové souboru Gruník z Ostravice Martin Švébiš (1974) a Ivana Peková (1974), hrají Kotci z Frýdlantu nad Ostravicí ve složení Štěpán Kotek (1931) housle-prim, Vlastislav Skotnica (1942) housle-terc, Jaroslav Menšík (1966) housle-obligát, Miroslav Kotek (1961) housle-kontry, Vojtěch Děcký (1936) viola-kontry, Jiří Kotek (1961) kontrabas a David Kotek (1962) cimbál, zpívají Leona Horová (1979), Anna Ramíková (1979), Veronika Švébišová (1978) a Miroslava Tumová (1978) z Gruniku.

B. 3 ZVRTEK ZE STARÝCH HAMRŮ

(rekonstrukce Věra Šimková)

(0:35.01)

Živě (duvají)

Vče-ra se mi ško-da sta-la, ej, mo-ju mi - lu

voda vzala, ej, moju mi - lu voda vza - la.

Dohrávka, vivace (duvaj)

/:Dyž ju vzala, ať ju nese,:/

/:ona ju něcha v černym lese.:/

Druh dvoudobého točivého tance rychlého tempa z horního Lašska, bohatého písňového podkladu. Po pohybové stránce tanec rekonstruován podle údajů jednotlivých tanečníků. Spontánně označován názvem "zvrtek" (podle charakteru vířivého kroku dvojice, pro který je charakteristický zvrt na přední části chodidla). V tanci se střídá zpěv jednotlivých slok tanečních písní (zpívají CH) před muzikou se společným vířením dvojice na místě při opakování nápěvu hudbou. Zhusta se objevuje i individuální projev CH i D.

Popis tanečních kroků a figur.

I. Zpěv taneční písně s doprovodnými pohyby:

Zpívají CH, zpěv je doprovázen výraznou gestikulací, přidu-páváním a přenášením váhy těla z nohy na nohu. D stojí po pravici CH buď bez držení a rovněž se pohupuje v rytmu zpívané písně s přenášením váhy těla z nohy na nohu, nebo se drží s CH za vnitřní ruce. Pak při přenášení váhy těla vykračují vnější nohou s mírným natočením zevnitř (liché takty) v sudých taktech se přenese váha zpět na vnitřní nohu a dvojice se natáčí mírně k sobě.

II. Víření dvojice na místě kolem společné osy.

Postavení a držení dvojice: pravými boky u sebe. Držení za lokty - CH drží dlaněmi lokty D, D má položeny paže na předloktí CH (uchopí se takto již na konci zpěvu).

1. takt - a: Krok pravýma nohama mírně vpřed po obloučku na celé chodidlo se znatelným hlubším poklesem v koleně ("přichramování") tak, že jsou vnějšími hranami pravých - výkročných chodidel u sebe.

b: Svižný vzpřím s ostrým zvrtem na pravých chodidlech (pata se lehce nadnese nad zem) a současně krok levýma nohama rovněž s lehkým zvrtem a předsunem před pravou nohu (v malém rozkročení). Postavení je opět čelné.

Paže se při každém kroku pohybují v ramenou: podřizují se natáčení těla při výkrocích a zvrtech dopředu a vzad.

Obměna víření č. 1 - v "čardášovém" držení čelném:

1. - 9. takt: Kroky stejné jako 1. a - b.

10. - 11. takt: CH zadupe, muzika zrychlí tempo.

Obměna víření č. 2 (viz dohrávka v hudební příloze): Držení zůstává stejné jako u obměny č. 1. Vykračuje stále pravá noha.

1. takt - a : Krok pravými chodidly vnitřní stranou špiček vedle sebe.

b: Zvrt na pravých chodidlech se současným krokem levýma nohama (nejkratší drahou a s předkrokem před pravou). Zvrty jsou prováděny nízko nad zemí.

Víření možno provádět v další části nápěvu doleva v postavení levými boky u sebe:

1. takt - a: Vykračuje levá noha (vnitřní strany špiček obou partnerů opět u sebe).

b: Krok pravou vpřed s došlapem před levou podobně jako u víření doprava.

III. Samostatný taneční projev CH a D.

D se otáčí na místě nízkým poskočným krokem:

Liché takty - a : Krok pravou nohou vpravo.

b : Téměř až poskočně provedený zvrt s pohybem paty dovnitř.

Sudé takty - a : Krok levou nohou.

b: Zvrt na levé s pohybem paty ven.

CH tančí v kruhu kolem D nízkým poskočným krokem prokládaným podupy.

Obměna č. 1:

D se otáčí s postupem po kruhu. V každém taktu se otočí o 180 °. V lichých taktech provede v každém taktu krok pravou nohou vpravo vpřed s obratem na a, dokrok levé nohy k pravé s přidupem (chodidla paralelně) na b. V sudých taktech vykročí levá s obratem vpravo, přidupne pravá. CH postupuje za D poskočnými kroky prokládanými podupy. Tato figura se vkládá do tance obvykle ve druhé části písně. Výjimkou však není ani zahájení touto figurou po předzpěvu. A může být též vkládána

i mezi ostatní taneční figury.

Jde o poměrně bohatou taneční skladbu, ve které se střídají jednotlivé taneční prvky a figury s různými obměnami (např. víření dvojice na místě v "čardášovém" postavení a držení čelném). Na charakter kroků působí nesporně tempo přehrávky tance.

Podle Věry Šejvlové a dalších pramenů zapsala Věra Šimková.

Tančí a hrají členové souboru Ostravica z Frýdku-Místku Ivo Garnol (1961) a Radana Garnolová (1962), muzika jako v B. 1, ale bez cimbálu.

B. 4 ZVRTEK Z MORAVSKÉ STRANY

(rekonstrukce Věra Šejvlová)

(0:38.21)

Živě (duvaj)

Dyž sem by - la mamin-ce na kli - ně,
hej, na kli - ně, hej na kli - ně, hej.
cho-di-va-li chla-pci ku mně v zimě,
a - ji v zi-mě, a - ji v zi-mě, hej.

Dyž sem byla trochu věči pannu,

/:věči pannu,:/ hej,

chodivali chlapci za mnu, hej, za mnu,

/:enom za mnu,:/ hej.

Duvaj

Pře - šel sem, pře - šel, přes šty - ry dě - di - ny,
po tu ves, eš - če sem ně - na - šel

A ona sě toči
a ma černe oči, jako ja,
dajže mi ho, Bože,
do mojiho lože do rana.

Duvaj

Kulaly sě, kulaly,
ja, dvě naproti sebě,
komu bych sě dostala,
ja, nuž, Janičku, tebě.

Veškeré údaje o zvrtku - viz. B. 3.

Popis tanečních kroků a figur:

I. Zpěv taneční písně s doprovodnými pohyby.

Postavení a držení taneční dvojice: vedle sebe před muzikou, D po pravici CH, v připažení za vnitřní ruce. Zpěv (zpívá CH) je doprovázen různými rytmickými přešlapy a přenášením váhy těla, pohybování trupem hlavně u CH šikmo vpřed a zpět. Přenáší-li dvojice při zpěvu váhu těla, pak v každém taktu na a

ji přenese na vnější nohu na místě (nevykročí vpřed) a natočí se mírně zevnitř. Spojené vnitřní paže mírný kmih vpřed. Ve druhé době dokončuje pohyb z a (hlavně vnitřní noha se pozvedne patou od země a mírným podřepem ukončí přenesení váhy těla).

V sudých taktech podobně zpět na vnitřní nohu, dvojice se natáčí mírně zpět, kmih spojenými pažemi vzad.

II. Víření dvojice na místě kolem společné osy.

Postavení a držení dvojice: čelem proti sobě. CH uchopí D tak, že položí ruce na spodní úhel jejích lopatek, prsty rukou k sobě. D obejmě CH kolem ramen ("čardášové" držení).

Popis tanečního kroku: Při víření se chodidla pravých nohou CH i D dotýkají vnitřními stranami. Charakteristický je mírný pokles v kolenou. Směr víření: vpravo. Noha výkročná (vnitřní-pravá) provede pohyb skoro na místě, vnější nohy je obkračují co nejmenším obloučkem. Otočení při obou krocích (na a i b taktu) je provedeno rázným zvrtem s mírným náznakem pérování na vnitřních nohách (mírný pokles v kolenou). Čím je tempo víření rychlejší, tím více se chodidla vnitřních nohou blíží špičkou k sobě. Směr víření může se změnit po určité době a dvojice pak víří doleva ve stejném postavení. Víření je dynamické, prudké. Po předzpěvu taneční písně přehrává hudba předzpívaný nápěv v rychlejším tempu. V tanci se může střídát předzpěv jednotlivých slok nebo písní s vířením.

III. Samostatný taneční projev CH a D:

Závěr tance tvoří opět cifra CH kolem D, která se otáčí kolem vlastní osy vpravo buď na místě nebo s postupem z místa.

Taneční kroky CH: Kroky poskočné, podupy a různé "cifry".

Taneční kroky D: Charakterově vychází z kroku víření doprava.

Jde o rekonstrukci dvoudobého rychlého točivého tance podobně jako u B. 3. V tanci je možno do určité míry improvizovat. Projevuje se to ve střídání tanečních figur i v provedení některých tanečních prvků (např. při přenášení

váhy těla při předzpěvu - některý taneční pár přenáší váhu těla s pohybem vpřed a vzad, zdůrazněným případně podupem atp.). Největší možnost improvizace poskytuje figura č. III (především v "cifrách" CH).

Protože z tohoto kraje odcházeli muži často za prací jinam, tancovaly za jejich nepřítomnosti tento i jiné tance pouze ženy, pak se jejich tanec obvykle skládal jen ze zpěvu a víření.

Tančí členové souboru Grunik z Ostravice Leona Horová (1979) a Miroslava Tumová (1978), Vít Konopáč (1972) a Veronika Švébišová (1978), hrají Kotci z Frýdlantu nad Ostravicí jako v B. 2.

B. 5 ZVRTEK Z POMEZÍ KYSUC
(rekonstrukce Věra Šejvlová podle tanečníků
ze Serafinova a Oščadnice)
(0:41.00)

Duvaj

Idzem si ja, idzem si ja, ma mila pre - mi - la,
a - le mi po - ma - ly chodnička u - by - va,
a - le mi po - ma - ly chodnička u - by - va.
U - vjazal ko - ni - čka u pňa du - bo - ve -

/:Išel nahovárať:/

/:děvča do Rovneho.:/ 3x

*

/:Cingaj, cingaj, pocingavaj,

cudzim ženkam pokoj davaj,:/

/:cudzi ženky take su,

do haňby ťa doněsu.:/

Forma zvrtku z pomezí slovenského (z Kysuc) je proti zvrtku z moravské strany bohatší figurálně. V průběhu tance se objevuje navíc u některých figur zrychlování tempa.

Přehled tanečních figur.

I. Zpěv taneční písně dvojic před muzikou s přenášením váhy těla atp.

II. Víření dvojice kolem společné osy v postavení pravými nebo levými boky u sebe (držení "čardášové"). Provádí se v tempu volném i rychlém.

III. Individuální taneční projev CH a D:D se otáčí na místě, CH "cifruje" kolem ní. Kromě poskočných kroků a dalších "cifer" známých i na moravské straně (souvisejí často s prvky mužského tance O n d r á š - s k o k), se zde objevuje i tzv. "valaský skok", tj. přeskoky z nohy na nohu pravou, levou, pravou směrem vpravo a naopak směrem vlevo, zkřížením druhé nohy vpředu. Viz slovenské mužské tance.

IV. Společná "cifra" CH i D v postavení čelem proti sobě.

Taneční skladba je pestrá, dynamická, zvýrazněná gestikulací CH, podupy atp. a vzájemnou souhrou obou partnerů. Volbu předzpívané písně i jednotlivých tanečních figur určuje CH.

Významnou složkou tance je hudba, která reaguje na veškeré popudy tanečníka: přehrává jím vybranou píseň a sleduje tanečnickovy pokyny v průběhu tance.

Popis průběhu tance.

Tanečník si předzpívá před muzikou sloku písničky, kývne nebo tleskne na tanečnici, která k němu přiběhne (učiní tak během zpěvu). D se postaví po pravici CH. Mohou se držet za vnitřní ruce v připázení. Zpěv doprovázejí rytmickými pohyby: přenášením váhy těla (oba mírně pěrují v kolenou a současně pohupují v rytmu písničky trupem s mírným natáčením zevnitř a dovnitř). Možný je též malý krok výkročný vnější nohou vpřed (liché takty) a vnitřní nohou vzad (sudé takty). Zpívá jen CH. Tempo zpěvu je volnější. Muzika podchytí nápěv volné sloky a ještě jednou nebo dvakrát ji bez zpěvu opakuje. Dvojice se uchopí k víření (pravým bokem u sebe) a pomalu víří kolem společné osy.

Krok víření v pomalé části: Dvojice v "čardášovém" držení pravými boky u sebe se pohybuje dokola kolem společné osy měkkou chůzí - na každou dobu taktu jeden krok. Začínají oba buď vnějšíma nebo vnitřními nohama. Při pomalé chůzi nohy našlapují měkce přes patu na celé chodidlo. Chodidla se kládou těsně před sebe (pata před špičku nohy stojné), a to po obvodu malého kroužku. Při víření dvojice se nezaklání, nutno dbát, aby bylo držení pažemi spíše zaoblené.

Hraje-li muzika více pomalých slok po sobě, vystřídají tanečníci chůzi pomalým "čardášovým" krokem.

1. takt - a: Výkrok vnitřními nohama (vnější strany chodidla obou tanečníků jsou těsně u sebe) s nepatrným povolením v kolenou.
b: Na vnitřních nohách malý zvrst (pata se stočí doleva) a současně pokročí vnější nohy šikmo vpřed (délka kroku asi $3/4$ stopy) a dokročí na patu, přičemž se oba tanečníci napřímí tahem vzhůru (nadnesou). Chodidla obou nohou jsou stále rovnoběžná.

Oba kroky pomalé části je možno provádět oběma směry. Před změnou směru naskočí tanečník do mírného stoje rozkročného.

Krok víření v rychlé části: Po pomalých slokách muzika náhle prudce změni tempo ve velmi rychlé. Tanečníci se otáčejí na místě "čardášovými" kroky velmi prudce dokola. Při dokročení na patu (viz v pomalé části) se otáčení jakoby zarazí. V rychlejším tempu je krok výraznější, závěrečné odpérování je tvrdší a krok končí prudkým doskokem shora na obě paty. Také zde mění tanečníci libovolně směr otáčení. Stejně jako v pomalé části je tu proveden doskok na obě nohy v čelném postavení proti sobě (kolena povolena). Rychlé sloky se vícekrát po sobě opakují, takže tanečníci mají prostor pro různé variace některých tanečních prvků (CH "cifer"), např. trojkročky - valaského skoku.

Trojkročka jednoduchá:

1. takt - a₁: Malý úkrok pravou vpravo stranou.

a₂: Překročení levé přes pravou.

b: Znovu přešlap na pravou, levá uvolněna od země.

2. takt = 1. taktu, ale naopak.

Trojkročka je provedena na přední části chodidla lehce, pružně, mírně skočně. Této trojkročky podobně jako dalších variant (viz. dále) se používá při společné "cifře" CH i D. Touto trojkročkou se může dvojice různě obcházet (nedrží se, každý postupuje volně). Nebo se drží za obě ruce v postavení čelem proti sobě. nebo zůstanou oba na místě čelem proti sobě a CH i D současně vykračují pravýma a levýma nohama tak, že v lichých taktech jdou vpravo stranou (od sebe) a v sudých vlevo stranou (zpět k sobě).

Trojkročka s opačným rytmem:

1. takt - a₁: Špička pravé nohy lehce dokročí před špičku nohy stojné (levé), pata vytočena vně, takže se dotýká země jen přední část chodidla pravé nohy.

a₂: Levá noha přešlápne jen na místě nebo malinko vpřed.

b: Chodidlo pravé nohy se prudce vytočí doprava a patou důrazně dokročí asi do poloviny délky chodidla levé nohy (stojné).

2. takt - a_1 : Levá noha pokračuje dokročením před špičku chodidla pravé nohy (stojné).

a_2 - $b = 1$. takt a_2 - b , ale opačnou nohou.

V každém taktu se tanečníci vytácejí trupem do směru nohy výkročné.

Troj kročka s opačným rytmem nazad:

1. takt - a_1 : Špička pravé nohy lehce dokročí za patu levé (stojné) nohy, pata vytočena dovnitř.

a_2 : Rychlý přešlap na přední část chodidla levé nohy s malým posunem vzad.

b : Pravá noha se vytočí doleva a důrazně došlápne těsně před špičku levé nohy.

Tuto trojkročku může dvojice tančit velmi různě. Buď se obcházejí, aniž by se drželi, nebo si podají ruce křížem v předpažení a tančí pak buď na místě, nebo postupují jeden nazad, druhý vpřed a přitom se tanečníci vytácejí trupem (překřížené paže provádějí jakousi "řezanku"), tanečníci jsou jednou pravými a jednou levými boky u sebe.

Po sledu tanečních písní a jejich rychlých slok, ve kterých se střídal předzpěv tanečních písní s doprovodnými pohyby, víření pomalé i rychlé (změna směru provedena dvěma podupy) a společná "cifra" CH i D sestavena z různých variant trojkročky, následuje dohrávka - cifra. Při ní se D otáčí na místě samo a CH okolo ní "cifruje" (poskočné kroky, trojkročky, dřepy, řezanka atp.) - individuální taneční projev CH a D. Tímto tanec obvykle končí.

Tančí členové souboru Gruník z Ostravice Vít Konopáč (1972) a Veronika Švébišová (1978), hraje hudecká čtverka Cimbálové muziky Technik z Ostravy ve složení Miroslav Hlosta (1946) housle-prim, Jiří Dvořáček (1943) viola, Pavel Rokyta (1973) viola-kontry, Jan Rokyta (1938) kontrabas.

B. 6 OBERTAS Z POMEZÍ KYSUC

(rekonstrukce Věra Šejvlová)

(0:48.40)

Polkově

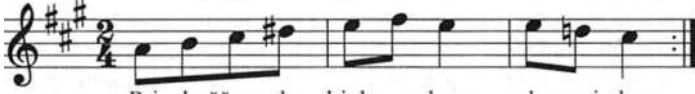

Rombe liška, rombe v leše, čo narombe, to poněše,

narombe še malu-čičko, poně-še še lahu-čičko.

Odrážky (polkově)

Pri košče - le biely dom, du - naj dom,
je tam pe - kne děvča v ňom, du - naj dom,

hop, tě-be, du-na-ji-ček, hop, tě-be, dunaj dom.

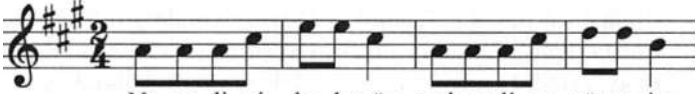

hop, tě-be, du-na-ji-ček, hop, tě-be, dunaj dom.

Keby mi ho chceli dať, dunaj dom,

veděl by ho šanovať, dunaj dom,

/:hop, těbe... :/

Na po-li-ci ko-haněc, pod po-li-cu pět va-jec,

mucha v hryncu gaj-du-je, ba-ča še-be tan-cu-je.

Tančí dvojice smíšené v postavení čelem proti sobě, držení "v objetí" (jako u čardáše). Je to druh "goralské" polky - srov. Kulané z Hřčavy. Tančí se na více písni příbuzného rázu, které si CH mohou před tancem předzpěvovat.

Při tanci jsou mírně pokrčena kolena, pánev je podsunuta. V předtaktí CH odrazem z levé, D z pravé nohy nízký výskok.

1. takt - a: CH i D doskok shora současně do podřepu mírně roznožmo na obě chodidla.

b: CH i D otočení dvěma kroky, CH vykročí v lichých taktech pravou, D levou nohou, v sudých opačně, asi o 90° doprava. Oba kroky jsou provedeny se sníženým těžištěm, druhým krokem se oba odrazí do nízkého výskoku jako na začátku tance. Pohyb je úsečný.

Takto se tančí až do konce nápěvu, mezi tím si mohou CH zazpívat druhou sloku nebo jinou píseň. Totéž je možno tančit i v opačném sledu a rytmu.

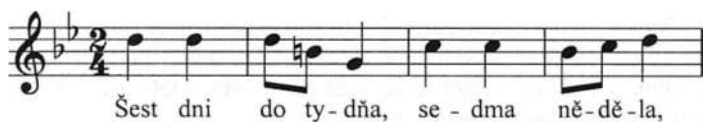
Tančí členové souboru Gruník z Ostravice Vít Konopáč (1972) a Veronika Švébišová (1978), Lukáš Konopáč (1978) a Leona Horová (1979), Daniel Ryšávka (1977) a Miroslava Tumová (1978), hraje hudecká čtverka Cimbálové muziky Technik z Ostravy jako v B. 5.

B. 7 ČARDÁŠ (LAŠUNK) Z KONEČNÉ (0:52.49)

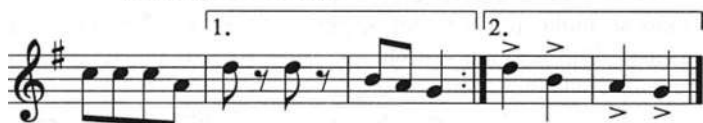
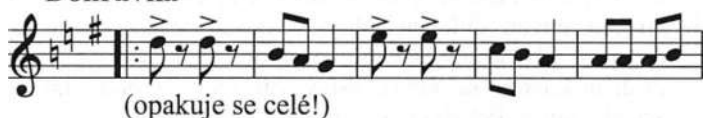
Čie su to hu - sky na tej vo - dĕ,
ej, o - ny tu - žja po slo - bo - dĕ,

keď sa o - ny na - dĕ - ba - ju, ve dnĕ v noci

1. šče - bo - ta - ju. 2.

Dohrávka

2/4 rychlý točivý tanec z moravsko-slovenského pomezí (z horského Lašska beskydské oblasti). Jeden z druhu čardáše na Moravě. Opírá se o široký písňový repertoár 2/4 taktu, příbuzných rysů se staršími druhy rychlých točivých tanců z horských oblastí slovenských Beskyd (tzv. Kysuce), neovlivněných novouherskou čardášovou písní. Svým charakterem se blíží písním ke zvrstkům s nimiž jsou příbuzné po stránce figurální, krokové a tempové včetně zrychlování tempa v průběhu tance. V oblasti Konečné právě pro počáteční část čardáše ve volném tempu se užívá názvu "lašunk" (z maďarštiny).

Tanec má 3 části.

I. Zpěv taneční písně (zpívají CH před muzikou).

CH, který si poručil tanec zazpívá, před muzikou první sloku zvolené písně. D přichází při jeho zpěvu k němu (viz. 1. - 4. takt předzpěvu). Postaví se k němu čelem a uchopí se spolu za obě ruce křížem, pravé nahoře ve výši ramen D. V tomto postavení a držení při další části předzpěvu (5. - 9. takt) se dvojice pohybuje volným přeměnným krokem, provedeným osobitým způsobem, za D (D couvá). CH vykračuje v lichých

taktech na - a₁ levou nohou vpřed, na - a₂ sun pravou nohou k levé, na - b krok levou s nepatrným trhem chodidlem vzad. D vykračuje v lichých taktech na - a₁ pravou nohou vzad, na - a₂ sun levou nohou k pravé a na - b nepatrný krok pravou vpřed. V sudých taktech totéž opačnými nohama. Krok CH i D je doprovázen v každé druhé době krátkým ostrým zapérováním vahou. Tanečníci našlapují stále na celá chodidla. Pohyb zkřížených paží je podřízen natáčení trupu, při výkroku na první dobu pravé paže za dívkou (pravá paže D se pokrčuje, CH napíná). Na druhou dobu levé paže za D. Je to vlastně pomocná figura s pohybem v prostoru. Podobně se v dalších taktech (v další nářčvové frázii) dvojice pohybuje zpět. Před změnou směni pohybu se dvojice zastaví rázným krokem na celé chodidlo CH pravou vpřed. D levou vzad. Ve druhé době oba výdrž ve stojí na obou nohou. Při repetici 5. - 9. taktu při zpětném pohybu pak CH vykročí pravou nohou vzad, D levou nohou vpřed. Dále pak postupují oba stejnými přeměnnými kroky za CH. Při repetici 10. taktu zastaví podobně jako prve.

II. Víření dvojice na místě kolem společné osy.

Provádí se zpočátku (při prvním přehrávání nářčvu) v poněkud zrychleném tempu.

Držení "čardášové" čelné.

1. - 4. takt: Zahájení jednokročkou:

1. takt - a: CH úkrok levou, D pravou.

b: Podřep CH i D na noze výkročné.

2. takt - a: CH přikročí pravou k levé, D levou k pravé.

b: CH i D podřep snožmo.

3. - 4. takt = 1. - 2. takt

/:1. - 4. takt.:/ = 1. - 4. taktu, ale opačně a opačnou nohou (podle CH vpravo stranou).

Jde vlastně o zpomalenou jednokročku provedenou ve dvou taktech jedním směrem v dalších dvou taktech naopak.

5. - 10. takt: Vlastní víření vpravo v postavení pravými boky u sebe.

a: Prvním krokem pravou nohou přejdou CH i D do postavení pravými boky u sebe, oba došlápnu pravou

nohou z paty na celé chodidlo (chodidla obou rovnoběžně, vzdálena asi na stopu od sebe), špička vytočena zevnitř, kolena pokrčena.

b: Rázným odpérováním nohou a zvrtem na pravých nohách se oba pootočí doprava. Levé nohy došlápnou současně rázně celým chodidlem mírně před pravá chodidla v malém rozkročení. V každém taktu se dvojice otočí asi o 180° stupňů kolem společné osy vpravo.

Na 10. takt - b zaujmou opět čelné postavení - změna směru víření.

/: 5. - 10. takt:/: Víření doleva levými boky u sebe, vykračují vnitřní - levé nohy.

Víření při opakování nápěvu v rychlejším tempu.

Krok víření jako prve, ale ráznější, zvrť je prudší a končí podobně jako zvrtek z pomezí Kysuc (B. 5) doskokem na obě chodidla, ale poněkud měkčeji. Směr víření se může měnit i častěji.

Víření při dalším opakování nápěvu v ještě rychlejším tempu - "friško".

Provádí se buď se změnou směru víření jako dříve, nebo dvojice se otáčí velmi prudce po celou dobu vpravo. Víření končí "zacupáním", což je upozorněním pro hudbu, že CH si chce zazpívat další taneční píseň. Tímto vlastně končí první série tance.

Celý tanec se pak začíná při další písni, zpívané opět v pomalém tempu, rozvíjet od začátku s postupným zrychlováním tempa až do "friška" v závěru. Taneční dvojice může podle libosti některé figury měnit.

I. Zpěv taneční písně (CH zpívá píseň č. 2) ve volném tempu.

Jak při předzpěvu tak i při následném víření v pomalém tempu při první přehrávce písně stojí dvojice vedle sebe, D po pravici CH a drží se za ruce vzadu křížem. Pravá ruka CH drží pravou ruku D u jejího pravého boku. Levá ruka D podvlečena pod pravou paží CH je spojena s levou rukou CH u jeho levého boku. Po dobu celého předzpěvu postupuje dvojice drobnými přeměnnými krůčky libovolně vpřed s otočením o 180°

(D couvá), vzad ap. Krůčky jsou provázeny ostrým krátkým zapérováním vahou na druhou dobu každého taktu: Při třetí osmině povolí kolena, při čtvrté osmině (b.) se propnou. CH vykročí pravou, D levou nohou.

II. Víření dvojice kolem společné osy ve stejném držení jako v 1. (D po pravici CH). Tempo je rychlejší.

Otáčení dvojice v tomto otevřeném držení kolem společné osy na místě se provádí rovněž "čardášovým" krokem nejprve vpravo (D couvá, CH postupuje vpřed) v 1. - 7. taktu přehrávané písni. "Čardášový" krok víření je poněkud přizpůsoben tomuto postavení a držení. V každém taktu CH vykročí na - a pravou vpřed, na - b přísun levou. D vykročí levou vzad (a), pravá přísun (b). U obou v závěru první doby výkročná noha odpěruje do nadnesení až do mírného výskoku a ve druhé době dopadne spolu s druhou nohou celým chodidlem na zem. V každé době se dvojice otočí asi o 90°, tedy v každém taktu o půl kola - 180° kolem společné osy vpravo.

V 8. taktu se dvojice na místě přetočí druhými boky k sobě, aniž by se pustila:

8. takt - a: CH vykročí pravou. D levou nohou (nakročí na celé chodidlo, koleno mírně povoleno).

b: CH nízkým poskokem na pravé se přetáčí doleva, D nízkým poskokem na levé se přetáčí vpravo, obrat o 180° - "čelem vzad". Druhé nohy při tomto poskoku zůstávají pokrčeny v kolenou, chodidlo nízko nad zemí. Po tomto přetočení je D po levém boku CH.

/:5. - 7. takt:/: Víření se opakuje - dvojice víří zase doprava. Nyní vykračuje D pravou nohou vpřed, CH levou nohou vzad (vnitřní nohy).

/:8. takt:/: Přetočení do původního postavení - D po pravém boku CH, aniž by se dvojice pustila.

a: CH krok vzad levou, D krok vpřed pravou.

b: CH poskok s přetočením vpravo na levé o 180°, D poskok vlevo na pravé.

Víření při opakování nápěvu v rychlejším tempu. Krok se zrychlí podobně jako u prvního způsobu. V závěru tohoto víření (v 8. taktu) se dvojice pustí a D se otočí čelem k CH. Víření při

dalším opakování nápěvu (nápěvový variant) v ještě rychlejším tempu v "čardášovém" držení pravými a levými boky u sebe. Víření je prokládáno přeměnnými kroky ("trojkročkou") v postavení dvojice čelem proti sobě, držení za ruce vpředu křížem vpřed (D couvá) i vzad (CH couvá) jako na začátku první verze tance.

1. - 4. takt: Víření v "čardášovém" držení pravými boky u sebe kolem společné osy vpravo. Popis kroků viz nahoře.
5. - 6. takt: Dvojice čelem proti sobě, držení za ruce křížem: dvě "trojkročky" za D.
7. - 8. takt: Dvě "trojkročky" zpět (CH couvá).

Tato "trojkročka" je mírně skočně provedený přeměnný krok (obdoba tzv. "valaského" kroku, známého ze slovenských mužských tanců). V čardáši z Konečné nahrazuje vlastně společnou "cifru" CH a D, jak jsme se již s ní setkali u zvrteků.

/:5. - 8. taktu:/: Víření atd. se ještě opakuje.

Podle záznamu Věty Šimkové.

Tančí a hrají členové souboru Ostravica z Frýdku-Místku jako v B. 3.

B. 8 ČARDAŠ Z KELČOVSKÉHO SEDLA (0:57.23)

Pa-ni mu-zi - kan - ty, za-hraj-ce mi marš!

Ať si ja vy - ve - dem svu mi-lu na plac.

Ať si ja vy - ve - dem svu mi-lu na plac.

Spadla s hory do komory

/:a nezabila še.:/

Jde o slovenský čardáš v několika obměnách držení při předzpěvu i při víření a základního tanečního kroku. Kromě víření se objevuje podobně jako u čardáše z Konečné společná figura CH a D v postavení čelem proti sobě provedená trojkrokem nebo figurami skočného rázu (viz popis).

Víření se provádí jednak v postavení bočním (pravými a levými boky u sebe), jednak v postavení čelném (viz "terchovská").

Charakter tance: Jde o starší typ 2/4 točivého tance s narůstajícím tempem v průběhu tance, z prostředí pomezních hor - Horních Kysuc (osady: Vyšný Kelčov - nejbližší moravské hranici, Makov-Kopanice). Rozdíl v charakteru základního tanečního kroku (viz popis) lze připisovat rozdílným lokalitám, z nichž jednotliví informátoři pocházeli. V tanci se neobjevuje individuální projev tanečníka a tanečnice (III. figura točných tanců), jako např. u zvrtku ze Starých Hamrů (B.3) nebo z moravské strany (B.4) v závěru tance. Za to je bohatě využíváno pohybu dvojice v čelném, postavení, držení za nice křížem, trojkrokem nebo zkřížnými skoky střídavě pravou a levou nohou vpřed na místě s natáčením trupu a s meziskokem na každou sudou osminu taktu (varianta tohoto pohybu se provádí i s pohybem z místa). Další podrobnosti viz dále u popisu.

Taneční písně jsou podobně jako u zvrtek domácího původu.

Popis jednotlivých kroků a figur.

Ve srovnání s čardášem z Konečné (B. 7) byly zjištěny tyto odchylky:

- při předzpěvu se nikdy netancovalo,
- víření se provádělo buď v čardášovém držení bočním jako na Konečné (informátoři z Makova-Kopanic), nebo v čardášovém držení čelném, vnitřní chodidla vnitřními hranami špiček vedle sebe (zůstávají po celou dobu otáčení v této poloze - informátoři z Vyšného Kelčova),
- při víření vykračovali CH i D na první dobu vnějšíma nohama, vnitřní nohy na druhou dobu přikročili (informátoři z Makova - Kopanic). Nebo vykračovaly vnitřní nohy - chodidla vnitřními hranami špiček vedle sebe (první doba taktu), levá krok vpřed (druhá doba). Někteří tanečníci však vycházeli i v tomto postavení vnější nohou (Vyšný Kelčov). Směr tance při víření měnili zřídka, většinou vířili vpravo.
- při volnějším tempu tance tančili přísunnými kroky s malým přičapnutím a šlapákem podobným "válanému" z Detvy.

I. Zpěv taneční písně s doprovodnými pohyby.

CH zazpívá před muzikou s bohatou gestikulací a velmi výrazně první sloku taneční písně. D k němu přichází.

II. Víření v postavení pravými a levými boky u sebe v rychlém tempu (na první přehrátí písně).

Taneční krok:

V každém taktu vykročí CH i D na - a vnějšíma (levýma) nohama na celé chodidlo s nadnesením celého těla při výkroku.

Na - b krok vnitřníma (pravýma) nohama vpřed, vnější hrany chodidel jsou vedle sebe (jako u čardáše z Konečné - B. 7). Při víření vlevo vše naopak.

Po skončení přehrávky zazpívá CH první sloku jiné písně. D čeká opodál. Při opakování nápěvu k tanci následuje část, jejímž hlavním motivem je společné víření dvojice. Nezačíná však vířit hned zpočátku, ale v prvních několika taktech následuje jakési "rozehrávání" tanečníků k víření. Dvojice v čardášovém držení čelném se uchopí za obě ruce ve výši ramen D a tančí:

1. - 2. takt: CH tři kroky vpřed levou, pravou, levou nohou a dokrokem pravé k levé s poklesem v obou kolenou v závěru 2. taktu. D ustupuje třemi kroky vzad pravou, levou, pravou nohou a dokrok levou k pravé noze s poklesem v kolenou v závěru 2. taktu. V 1. taktu na a i b a ve 2. taktu na a při každém kroku dvojice vychýlí pánev stranou ve směru nohy výkročné (viz B. 1 - Starodávny z horního toku Ostravice - třetí obměna "procházky"), na b 2. taktu přikročí druhá noha k noze stojné.

3. - 4. takt: Totéž, ale CH vykročí vpřed pravou nohou, D vzad levou nohou.

5. - 6. takt: Zavíří dvojice na místě v držení čardášovém čelem proti sobě čtyřmi "šlapákovými" kroky na místě s úklony trupu stranou při každém nakročení.

/:1. - 2. takt:/ = 1. - 2. takt, ale naopak (CH couvá, D postupuje vpřed). CH vykračuje levou nohou, D pravou a v každém taktu provede krok s přísunem druhé nohy s poklesem v kolenou.

Ve zbývajících čtyřech taktech této části se dvojice zatočí osmi "šlapákovými" kroky kolem společné osy s úklony stranou ("válaný" jako v Detve).

Obměna kroku víření.

Na další přehrávku předzpívaného nápěvu možno vířit v postavení čelném - držení čardášovém tímto krokem: v každém taktu vykročí CH i D na - a levýma (vnějšíma) nohama z mírného nadskoku, na - b krok pravýma (vnitřními) nohama - chodidla vnitřními hranami špiček vedle sebe (vlastně zvrtek). Mění-li tanečníci směr víření zastaví otáčení doprava ve druhé době taktu a při víření, doleva vykročí opačnými nohama. Někteří tanečníci vykračovali při víření na první dobu taktu opačnými - tj. vnitřními nohama.

III. Společná skočná "cifra" dvojice

Po společném víření stále ve směru hodinových ručiček následuje společná cifra CH i D (skočné obtáčení dvojice proti směru hodinových ručiček na místě kolem společné osy), z postoje čelem proti sobě, paže připaženy. Na celou přehrávku nápěvu, tempo jako při víření:

a) Se vzájemným ocházením kolem sebe:

1. takt - a: CH i D naskočí na pološpičky obou nohou v mírném stojí rozkročeném, trup s natočením asi o 90° doleva, pravými rameny k sobě.
b: Přeskok na přední část chodidla pravé nohy o 90° zpět, levé rameno se sune vpřed, levá noha uvolněna.
2. takt - a: CH i D naskočí na pološpičky obou nohou, levá noha vpřed, zády k sobě.
b: CH i D přeskok na levou nohu (pravá se uvolní) s natočením o 90° zpět, čelem k sobě, pravé rameno se sune vpřed.

Současně v každém taktu postoupí CH i D po malém kroužku proti směru hodinových ručiček. Pohyby 1.-2. taktu se opakují do konce nářevu, na konci 6. taktu mají CH s D vyměněna místa.

b) Cifra čelem proti sobě v držení za ruce vpředu křížem (pravá nahoře) vpřed za D a vzad za CH s řezankovými pohyby v závěru:

1. takt - a: CH i D naskočí na pološpičky obou nohou, pravá vpředu před levou (řezanka).
b: CH i D poskok na pološpičkách ve stejném postoji (pravá vpřed).
2. takt = 1. takt, ale opačnými nohama (levá vpřed) na místě.
3. takt - a: CH i D řezankový poskok na pološpičkách (pravá vpřed) za CH.
b = a, ale levá noha vpřed, postup za CH.
4. takt = 2. takt, opět na místě.
5. takt - a: CH i D naskočí na pološpičky, pravá vpřed.
b = a, ale levá vpřed.
6. takt - a: Oba výskokem stoj na pološpičkách roznožmo.
b: Oba výskokem stoj zkřížný na pološpičkách, pravá křížem přes levou.

Celá taneční kompozice má vzestupnou tendenci jak v řazení jednotlivých tanečních figur a kroků, tak i ve zvyšování tempa. Po společné "cifře" CH a D bývá ukončeno obvykle společným vířením dvojice kolem společné osy prudkým zvrtným krokem.

Tančí a hrají členové souboru Ostravica z Frýdku-Místku jako v B. 3.

B. 9 BABSKY Z KORNĚ
(1:01.06)

Duvaj

Na o-hni-šću, na o-hni-šću o - heň ho - ri,
mo-ju mi-lu, mo-ju mi-lu hla - va bo - li,
ja - ko by ju hla-va ně-bo - le - la,
vče-ra ve-čer, vče-ra ve-čer za - ho - re - la.

Je to druh "čardáše" z moravsko-slovenského pomezí, který zhusta tančily ženy (proto "babsky") z obojí strany hranice v hospodě "U Janoška" v Kelčovském sedle. "Babsky" se tančí ve vázaném kruhu čelem dovnitř, držení za ruce vzadu křížem, na písňě určitého charakteru, jejichž tempo se v průběhu tance stupňuje od volného (se zpěvem taneční písňě) přes rychlejší až konečně k nejrychlejšímu. Každému tempu odpovídá jiný druh tanečního kroku žen v kole:

- I. tempo - pomalé: pérované úkroky vpravo a vlevo stranou.
- II. tempo - rychlejší: roztáčení kola "zkřížným" krokem (viz popis).
- III. tempo - nejrychlejší: roztočení kola kříženým krokem do výponu.

I. Ostře rytmizované kroky vpravo (ale i vlevo) stranou při zpěvu taneční písně:

Počet kroků jednotlivými směry není přesně stanoven. Řídí se vždy frázemi zpívané písně. Buďto se tančí na způsob dvojčrčky: 2 přísunné kroky vpravo stranou. 2 přísunné kroky vlevo stranou. Mohou se však tančit i 4 přísunné kroky doprava a 4 přísunné kroky doleva.

1. takt - a: Úkrok pravou nohou vpravo stranou, při kterém noha stejná mírně zapéruje dolů.

b: Výdrž.

2. takt: Levá přikročí k pravé, opět s mírným zapérováním v kolenou.

3. - 4. takt = 1. - 2. taktu, ale naopak a opačnou nohou.

Totéž možno provádět i čtyřmi kroky doprava (tj. vlastně v 8 taktech) a čtyřmi kroky doleva.

Varianta přísunného kroku:

Tytéž kroky možno provádět nikoliv ve 2 taktech (v 1. taktu úkrok a ve 2. přísun), ale po jednotlivých dobách v každém taktu:

I. takt - a: Úkrok výkročnou nohou (pravou vpravo stranou, nebo levou vlevo stranou).

b: Příkrok druhou nohou k noze výkročné.

Charakter kroků zůstává však stejný včetně zapérování.

II. Křížený krok:

Tančí se v rychlejším tempu při přehrávce předzpívané taneční písně.

1. takt - a: Pravá noha úkrok doprava s mírným nadnesením vzhůru na přední části chodidla.

b: Levá noha kříží přes pravou a došlápne měkce s vypérováním dolů na přední část chodidla. Krok je ukončen zvrtem až mírným poskokem do stoje snožmo s pootočením zpět čelem do středu kruhu.

Jednotlivé kroky se opakují v dalších taktech. Kruh se rozvíří vpravo stranou. Trup včetně pánve musí být stále čelně do kruhu - nevytáčí se stranou. Tento krok možno tančit pomalu, ale i při největším zrychlení tempa v závěru. Tanečnice se musí pevně opřít do spojených paží, aby se působením odstředivé síly neroztrhly.

III. Křížený krok do výponu ("babský krok") - není na videokazetě předveden, ale patří k charakteristickým krokům léto oblasti.

Tančí se při další přehrávce písni v nejrychlejším tempu.

1. takt - a: Levá noha kříží přes pravou (podřep), přičemž se i pánev silně vytočí vpravo- shodně s křížící se levou nohou,
b: Prudkým nízkým nadskočením do mírného stoje rozkročeného na plných chodidlech, pánev se trhnutím otočí zpět čelem do kruhu. Celý pohyb je charakterizován ostrým zvrtním s natáčením pánve, o čemž svědčí i sukně tanečnic, které se shodně s pohybem pánve házejí stranou.

Někdy ženy vygradují otáčení kříženým krokem (viz II.), který je proveden s hlubším podřepem při křížení nohy a s větším nadnesením na konci každého taktu.

"Babsky" se původně tančil jen za zpěvu žen, dnes se však střídá zpěv s muzikou, a to tak, že pomalé sloky se zpívají (viz krok č. I) a muzika pak doprovází tanec se zrychlujícím se tempem až do dalšího předzpěvu (viz krok II - III).

Tančí členky souboru Grunik z Ostravice Leona Horová (1979), Anna Ramíková (1979), Věra Rožnovská (1973), Veronika Švébišová (1978) a Miroslava Tumová (1978), hrají Kotci z Frýdlantu nad Ostravicí jako v B.2.

B. 10 ČELADENSKÝ Z GRUNĚ

Živě

(1:04.10)

Tančí dvojice smíšené po kruhu le\ým bokem do středu. D po pravici CH. Drží se za ruce vzadu křížem.

1. - 2. takt: Dvojice postoupí vpřed čtyřmi běhovými krůčky (čtyři kroky v taktu - na každou dobu jeden). CH i D vykročí pravou nohou.
3. - 4. takt: CH i D čtyři skoky vpřed (dva v taktu) po pravé noze. Levá noha pokrčena mírně v koleně.
5. - 8. takt = 1. - 4. taktu, ale opačnými nohama.
9. - 16. takt: Dvojice se otáčí na místě kolem společné osy vpravo (D couvá) asi dvakrát dokola dupavými přeměnnými kroky (CH i D vykročí pravou nohou), ukončenými ve 2. době poskokem na noze výkročné.

Tančí členové souboru Grunik z Ostravice Daniel Ryšávka (1977) a Miroslava Tumová (1978), hrají Kotci z Frýdlantu nad Ostravicí jako v B. 2.

B. 11 ČELADENSKY Z OSTRAVICE I

(1:04.46)

Táž melodie jako v B. 10.

Tančí dvojice smíšené po kruhu držení ke kolovému tanci zavřeném, CH zády do středu.

1. takt - a: CH i D rázný pevný, ale nízký skok snožmo na místě odrazem z obou chodidel v mírném stoji rozkročném. Dopad na celá chodidla, kolena mírně povolena. (Odras proveden v předtaktí).
1. takt - b, 2. takt - a,b: Tři skoky D po levé, CH po pravé noze podle CH vlevo stranou s kalamajkovými příklepy vnitřní strany chodidla druhé nohy, mírně v koleně pokrčené, k noze poskakující.
3. takt - a = 1. taktu - a: (odras se provede z poskakující nohy - D levé, CH pravé).
3. takt - b, 4. takt - a,b = 1. taktu - b a 2. taktu - a,b, ale zpět a opačnými nohama.

5. - 8. takt = 1. - 4. taktu.

9 - 16. takt: D tančí lehkou poskočnou polku. CH se místo polky otáčí v lichých taktech dvěma poskoky na pravé noze, levá při každém poskoku "zakopává", a v sudých taktech dvěma poskoky na levé, pravá "zakopává".

Pokud by tančil místo těchto poskoků polku se zakopáváním druhé nohy, pak se pro tento druh polky používá název "zakopávaná" - "zahazovaná" polka, tj. s ohýbáním druhé nohy na začátku a na konci taktu.

Tančí členové souboru Gruník z Ostravice Ivo Adamec (1962) a Věra Rožnovská (1973), hrají Kotci z Frýdlantu nad Ostravicí jako v B. 2.

B. 12 ČELADENSKÝ Z OSTRAVICE II

(1:05.23)

Táž melodie jako v B. 10.

Tančí dvojice smíšené po kruhu nebo volně v prostoru čelem proti sobě, CH zády do středu. Drží se za pravé ruce, levé připaženy nebo D levice připažena, CH levice ohnuta za zády hřbetem na pase.

1. takt - a: Nízkým výskokem rázně stoj výkročný (CH levou, D pravou nohou vpřed), pata opřena o zem, špička chodidla směřuje ven (CH nalevo, D napravo).

b: Špička chodidla (CH levé nohy, D pravé) se vytočí dovnitř k noze stojné. Pata zůstává na místě.

2. takt - a: Špička chodidla (CH levé nohy, D pravé) se vytočí ven (viz. 1. takt - b).

b: Rázný příkrok levé nohy CH a pravé D do stejné spojné.

3. takt - a, b a 4. takt - a: CH i D tři poskoky podle CH vlevo stranou (CH po pravé, D po levé noze) s kalamajkovými příklepy druhé nohy (viz Čeladenský z Ostravice I - B. 11.)

4. takt - b = 2. takt - b: Z odrazu z poskakující nohy rázný doskok do podřepu snožmo nebo mírně rozkročmo.

5. - 8. takt = 1. - 4. taktu, ale opačným směrem a opačnými nohama.
9. - 10. takt: Zátočka třemi různými kroky (vykročí vnější noha - levá s podupem) za pravé lokty, (9. takt - a,b), při třetím kroku (10. takt - a) nakročí CH i D pevně levou nohou po směru vpřed, pravá však zůstává na místě (mírný stoj rozkročný, váha plně na levé noze). V 10. t. b CH i D zvrtem na levých nohou a současným pootočením na přední části chodidla pravých otočení švihem o 180°, levé nohy stále zatíženy. Zvrt je proveden s mírným nadnesením a v závěru obě paty došlápnou výrazně na zem. Při tomto zvrtu se dvojice pustí a připraví se k zátočce za levé lokty zpět na místa.
11. - 12. takt = 9. - 10. taktu, ale závěsem za levé lokty zpět na místo. Vykračuje opět vnější (nyní opačná - pravá noha). V závěru se CH i D při zvrtu na pravé noze (levá opřena přední částí o zem) otočí doleva.
13. - 16. takt = 9. - 12. taktu. V závěru 16. t. přikročí CH levou, D pravou nohou do stoje spojného čelem proti sobě.
- Celý tanec je prudký, rázný.

Tančí členové souboru Gruník z Ostravice Lukáš Konopáč (1978) a Leona Horová (1979), hrají Kotci z Frýdlantu nad Ostravicí jako v B. 2.

B. 13 DAME MĚŘIŤ NA PAPUČE ZE STARÝCH HAMER - HUŤKULE

Volně (Polka) (1:06.33)

jetí"). Dvojice tančí "šlapák" (hladký nebo houpavý obkročák) se zrychlujícím se tempem. CH vykročí levou, D pravou nohou.

I. Na první přehrátí nápěvu se tančí zpočátku šlapák v pomalém tempu, později se tempo zrychluje.

II. V další sloce je tempo ještě rychlejší.

III. Následuje ještě další zrychlení.

Šlapákový krok v pomalém i rychlém provedení je hladký, prováděný svižnými zvrty na přední části chodidel. Paty se při lom nadzvednou jen tolik nad zem, aby se mohl zvrť provést.

Tančí a hrají členové souboru Ostravica z Frýdku-Místku Ivo Garnol (1961) a Radana Garnolová (1962). muzika jako v B. 1.

B. 14 DRATENIK Z OSTRAVICE I A II

(1:07.23)

Ja sem ma-ly dra-te-ni-ček, ja mam dro-tu
a pe-ni-šky na stře-vi-čky aj vše-li-ja-
tři fun-ty, Dra-te-ni-čku dra-ťa-ty,
-ke lun-ty.
ku-dr-na-ty, střa-pa-ty, dra-te-ni-čku
draťa-ty, ty bu-děš muj.

Mam halenu dosti staru,
co mi otěc zanechal,
v něj se nosil ku oltaru,
ked si moju matěr bral.

/:Halena je ešče dobra
a je ešče jak nova,
a jak ja tež kejsi umrem
ešče budě synova.:/

Tančí dvě dvojice smíšené v postavení do kříže. CH a D si podají pravé ruce (spojené pravice obou dvojic se navzájem kříží). Pravá noha obou CH i D ve stoji výkročném se opírá patou o zem, špičky kolmo vzhůru. Do tohoto postavení přechází dvojice na začátku 1. taktu současně s kmihem spojenými pažemi podle CH doleva.

1. - 8. takt: Kmihy spojenými pažemi (dva v taktu - první podle CH doleva) doprovází současně mírné pérování v koleně nohy stojné a kývání špičky druhé (výkročné) nohy ve směni pohybu spojených paží, na každou dobu taktu jeden pohyb. Na pauzu v poslední době 8. taktu všichni tlesknou do dlaní před tělem a současně výskokem změni nohu výkročnou (nyní se opírá patou o zem uvnitř kříže levá noha) a ihned se uchopí do kříže levýma rukama.

9. - 16. takt = 1. - 8. taktu, ale opačnými rukama a nohama.

Dohrávka v rychlejším tempu.

1. - 8. takt: Obě dvojice v postavení do kříže pravým bokem do středu a v držení za napjaté pravice se otočí běhovými kroky (v každém taktu dva, vykročí pravá noha) asi jednou kolem. Ve druhé době 8. t. výdrž na místě.

9 - 16. takt = 1. - 8. taktu, ale za levé ruce zpět na svá místa, vykračuje opět pravá noha.

V drateniku II se čtveřice otáčí ostrými dupavými poskočnými kroky, dva v taktu, vykročí pravá noha.

Tančí členové souboru Gruník z Ostravice Lukáš Konopáč (1978) a Leona Horová (1979), Vít Konopáč (1972) a Miroslava Tumová (1978), hrají Kotci z Frýdlantu nad Ostravicí jako v B. 2.

B. 15 DRATENIK Z OSTRAVICE III A IV

(1:08.45)

Ja sem ma-ly dra-te-ni-ček z tej Trenčan-skej
u-mim pě-kně za-drato-vať hrn-ce, mi-sy,
sto-li-ce, ren-dli-ce. Dra-te-ni-čku dra-ťa-ty,
ku-dr-na-ty, sťa-pa-ty, dra-te-ni-čku
dra-ťa-ty, ty bu-děš muj.

Jak ja přijdu do dědiny,
všeci na mě čekaju,
panimamy i děvčata
vesele mě volaju.

/:Drateničku draťaty... :/

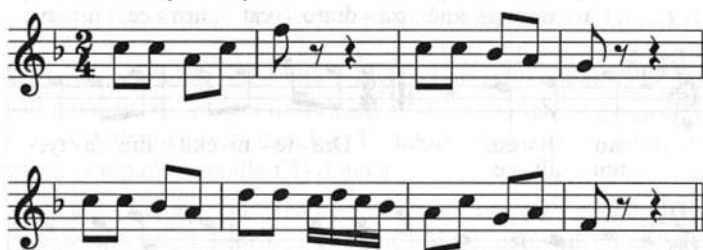
Tančí se ve stejném postavení a stejně jako Drateník z Ostravice I a II (B. 14), ale s tím rozdílem, že v dohrávce se otáčí dvojice v kříži obyčejným poskočným krokem (jeden v taktu), v lichých taktech vykračuje pravá noha, v sudých levá,

nebo čtveřice se otáčí přeměnným krokem poskočným (ve třetí osmině poskok). V lichých taktech vykročí pravá noha a v sudých levá.

Tančí a hrají jako v B. 14.

B. 16 ESLI MĚ TY CHCEŠ
ZE STARÝCH HAMER - HUŤKULE
(1:10.08)

Polka (volně)

Živěji

Tančí dvojice smíšené po kruhu čelem proti sobě vzdáleni od sebe na předpažení D. CH i D mají paže pokrčeny v loktech před hrudí připravené k motání: D pravé předloktí před levým, CH levé předloktí před pravým. Oba jsou natočeni bokem do středu, CH levým, D pravým.

1. - 2. takt: CH tři kroky vpřed levou, pravou, levou, každý na jednu dobu. Na druhou dobu 2. taktu výdrž ve stojí na levé noze, která je opřena přední částí chodidla vzadu o zem. CH při krocích motá v 1. taktu pokrčenými pažemi směrem vpředjedenkrát kolem. Na první dobu 2. taktu tleskne levou dlaní do levé dlaně D (prsty rukou kolmo vzhůru). Na druhou dobu 2. taktu výdrž.

D tři kroky vzad pravou, levou, pravou každý na jednu dobu. Na druhou dobu 2. taktu výdrž ve stojí na pravé noze. levá opřena přední částí chodidla o zem vpředu. Při krocích v 1. taktu motá pravou rukou směrem vzad kolem levé ruky. Levá dlaň s výkrokem pravé na první dobu 2. taktu tleskne do levé dlaně CH. Druhá doba výdrž, obě chodidla na zemi.

3. - 4. takt = 1. - 2. taktu, ale naopak (CH vzad pravou, levou, pravou nohou a výdrž. Tlesknutí pravicí do pravé dlaně D. Levou rukou motá směrem vzad kolem pravé). D vpřed levou, pravou, levou nohou a výdrž ve stojí na noze výkročné. Tlesknutí pravicí do pravé dlaně CH. Pravá ruka motá vpřed kolem levé.

5. - 6. takt = 1. - 2. taktu.

7. - 8. takt = 3. - 4. taktu, jen potlesk je proveden oběma rukama a na druhou dobu 8. taktu dokročí druhá noha k noze výkročné.

9. - 16. takt: Valčík tančený na polku ve 2/4 taktu ("lašský šotyš") v držení ke kolovému tanci zavřeném. CH vykročí levou, D pravou nohou. V jednom taktu je nutno vykonat na první dobu výkrok a přísun k noze výkročné do výponu s obratem dokončeným na druhou dobu se zhoupnutím dolů (paty se však země nedotknou).

/:9. - 16. taktu:/ = 9. - 16. takt.

Poznámka: Je to vlastně druh ševcovského.

Tančí a hrají členové souboru Ostravica z Frýdku-Místku jako v B. 13.

B. 17 HULAN Z GRUNĚ

(1:11.08)

Volně (polka)

Tančí dvojice smíšené po kruhu nebo ve volném prostoru čelem proti sobě, CH zády do středu. Drží se volně za obě ruce vpředu.

1. takt - a₁: CH levou krátký úkrok vlevo stranou. D pravou vpravo.

a₂: CH lehce přinoží pravou, D levou nohu.

b₁: CH levou vlevo stranou, D pravou vpravo stranou skok, noha výkročná na celém chodidle, druhá pokrčena v koleně, chodidlo asi 10 cm od země.

b₂: Výdrž v postoji CH na levé, D na pravé noze, druhá mírně pokrčena. (Je to vlastně druh přeměnného kroku ukončeného skočným úskokem stranou s pokrčením druhé nohy přednožmo.)

2. takt = 1. taktu, ale naopak a opačnou nohou.

3. - 4. takt = 1. - 2. taktu

Kroky jsou provedeny dynamicky a temperamentně.

5. - 8. takt: Dvojice v čardášovém držení pravými boky u sebe se otočí na místě kolem společné osy osmi poskočnými kroky (dva v taktu) se sníženým těžištěm dvakrát kolem. CH vykročí levou, D pravou nohou.

9. - 16. takt = 1. - 4. taktu.

Tančí a hrají členové souboru Ostravica z Frýdku-Místku jako v B. 13.

B. 18 HULAN Z GRUNĚ-BUŘONKY (1:12.00)

Táž melodie jako v B. 17.

Tančí dvojice smíšené po kruhu nebo volně v prostoru v postavení čelem proti sobě, CH zády do středu, tak, že jsou pravými boky téměř vedle sebe. CH uchopí D pravicí pod levou paží (prsty CH směřují k levé lopatce D). Levici položí na pravé záloktí D. D uchopí CH stejným způsobem.

1. - 8. takt: Dvojice se prudce otáčí dokola kolem společné osy nízkým podtrhávaným poskočným krokem (v každém taktu dva poskoky). Vykročí vnitřní noha.

9. takt - a: Dvojice se pustí (CH zády do středu) a provede krok a přísun s přídupem stranou podle CH doleva, CH vykročí levou, D pravou nohou.

b: Přídup CH levou, D pravou nohou.

10. takt = 9. takt, ale naopak a opačnou nohou.

11. - 12. takt = 9. - 10. takt.

13. - 16. takt: Tančí se jako v 1. - 8. taktu.

/:9. - 16. takt:/ = 9. - 16. takt.

Poznámka: Dvojice se v této části drží za obě ruce (viz B. 17) nebo se nedrží, paže volně podél těla. V celém tanci je držení těla jakoby v mírném podřepu na pokrčených kolenou.

Tančí členové souboru Gruník z Ostravice a hrají Kotci z Frýdlantu nad Ostravicí jako v B. 11.

B. 19 HULAN Z OSTRAVICE

(první provedení)

(1:12.39)

Táž melodie jako v B. 17

Tančí dvojice smíšené po kruhu čelem proti sobě, CH levým, D pravým bokem do středu. Ruce v bok.

1. takt: Přeměnný krok CH vpřed levou, D vzad pravou:

a: Krok - sun (CH levou vpřed, D pravou vzad).

b: Krok s velkým důrazem (dupnutím) a současně s natočením horní části trupu tak, že se dvojice téměř lokty dotýká (pravý loket CH s levým loktem D).

2. takt = 1. taktu opačnými nohama.

3. - 4. takt = 1. - 2. takt.

5. - 8. takt: CH i D připaží a osmi šlapákovými kroky (dva v taktu) se otáčejí vpřed po kruhu, CH za D. CH vykročí levou nohou, D pravou. Směr otáčení doprava.

9. - 16. takt = 1. - 8. takt.

17. - 24. takt = 1. - 8. takt.

Tančí a hrají členové souboru Ostravica z Frýdku-Místku jako v B. 13.

B. 19 HULAN Z OSTRAVICE

(druhé provedení)

(1:13.27)

Táž. melodie jako v B. 17.

Tančí dvojice smíšené čelem proti sobě po kruhu nebo ve volném prostoru, CH levým, D pravým bokem do středu. Ruce v bok.

1. takt: Přeměnný krok CH vpřed levou, D vzad pravou:

a: Krok - sun (CH levou vpřed, D pravou vzad).

b: Krok s velkým důrazem (dupnutím) a současně s nato-

cením horní části trupu tak, že se dvojice téměř lokty dotýká (pravý loket CH s levým loktem D).

2. takt = 1. taktu opačnými nohama.

3. - 4. takt = 1. - 2. taktu

5. - 8. takt: D se otáčí šlapákem po kruhu (vykročí pravá). CH postupuje poskočným krokem za D vpřed po kruhu (vykročí levá noha - dva poskoky v taktu) nebo D se otáčí šlapákem na místě a CH poskakuje kolem ní po směru hodinových ručiček.

Tančí a hrají členové souboru Gruník z Ostravice a Kotci z Frýdlantu nad Ostravicí jako v B. 10.

B. 20 KALAMAJKA Z OSTRAVICE A MORAVKY (1:14.19)

Živě

Tančí dvojice smíšené po kruhu nebo volně v prostoru levým bokem do středu, D po pravici CH. Ruce složeny nízko za zády, dlaň do dlaně.

1. takt: Delší přeměnný krok šikmo stranou vpřed. CH pravou nohou doprava za D z kruhu ven, D levou nohou doleva před CH do kruhu.
2. takt: Dva poskoky na místě, CH na pravé, D na levé noze, druhá (volná) noha na
 - a: vyšvihne přednožmo poníž (vytrčí) zevnitř;
 - b: pokrčí přednožmo dovnitř před nohou stojnou.
3. takt = 1. takt, ale opačným směrem a opačnou nohou (CH do kruhu před D a D z kruhu za CH).
4. takt = 2. takt, ale opačnými nohama.
5. takt: Třemi dupavými kroky na místě v prvních třech osminách se každý otočí o $3/4$ kola, CH doleva vykročí levou, D doprava vykročí pravou (v závěru taktu je CH i D čelem proti sobě).
6. takt = 2. takt.
7. takt = 5. takt, ale CH se otáčí napravo a D doleva o celé kolo.
8. takt = 2. takt.

1. - 8. takt se opakuje až do konce nápěvu. V závěrečném taktu tance CH i D místo obvyklého kroku 3 x zadupou.

Tančí členové souboru Gruník z Ostravice Vít Konopáč (1972) a Veronika Švébišová (1978), hrají Kotci z Frýdlantu nad Ostravicí jako v B. 2.

B. 21 KALAMAJKA ZE STARÝCH HAMER-HUŤKULE

(1:15.11)

Táž melodie jako v B. 20.

Tančí dvojice smíšené po kruhu nebo volně v prostoru, CH levým, D pravým bokem do středu. Ruce v bok nebo složeny dlaně do dlaně vzadu za tělem.

1. takt: D postoupí dupavým přeměnným krokem (vykročí pravá) doprava po kroužku ve směru hodinových ručiček o 180°. Po ukončení stojí před CH levým bokem do středu kruhu. CH jedním dupavým přeměnným krokem (vykročí levá) postoupí po kroužku ve směru hodinových ručiček proti D, takže nyní stojí oba opět čelem k sobě.
2. takt: Dva poskoky D na pravé, CH na levé noze při nichž na
a: volná noha vytrčí patu do pokrčení přednožmo poníž,
b: pokrčí přednožmo dovnitř před nohu stojnou a přitáhne patu ke kotníku nohy stojné (koleno pokrčeno).
3. - 4. takt = 1. - 2. taktu, ale tak, že D a CH postupují po kroužku stále se obcházejíce (liché takty) a poskakující na jedné noze (sudé takty).

Pohyby taktů 1. - 4. se opakují až do konce nápěvu.

Varianta: Ve 2. taktu volná noha ťukne dvakrát o kotník nohy stojné. Podobně opačná noha ve 4. taktu.

Tančí a hrají jako v B. 20.

B. 22 KOHUT (ZAHON NA KOBZOLE) Z GRUNĚ

(1:16.03)

Volněji

Živěji

Tančí dvojice smíšené čelem proti sobě paže volně podél těla.

1. - 4. takt: Zátočka na místě závěsem za pravé lokty (levé ruce volně podél těla) dvakrát kolem osmi ráznými kroky, vykročí levá noha. Každý krok je ve 2. době ukončen zvrtem na stojné noze, pata mírně odlepena od země, současně se otáčí pata výkročné nohy doleva. Osmým krokem dvojice přinoží a natočí se opět čelem k sobě. CH i D vykročí vnějšíma nohama (levýma). S výkrokem v 1. taktu se současně rázně zavěsí pravými lokty.
5. - 8. takt = 1. - 4. takt, ale za levé lokty, vykročí vnější - pravé nohy. Při zátočce CH někdy i D může založit volnou ruku vzadu za zády (hřbet ruky na kříži).

9. takt - a: CH i D ve stoji čelem proti sobě výskokem stoj zkřížmo pravou přes levou,
 b: Totéž opačnou nohou.
 Dvojice při těchto skocích (cifrách) zůstává na místě.
10. takt - a: Výskokem do stoje mírného rozkročného čelného.
 a₂: Výskokem snožmo stoj rozkročný malinko zvětšit.
 b₁: Nízkým, ale důrazným výskokem opět na obou nohou rozkročný stoj ještě více zvětšit.
 b₂: CH i D výdrž v tomto stoji.

Pohyby taktů 9. - 10. se opakují až do konce druhé části nápěvu (do konce 24. taktu). V tomto taktu ukončí CH i D třemi podupy pravou, levou, pravou nohou se sníženým těžištěm.

Druhé znění tohoto tance:

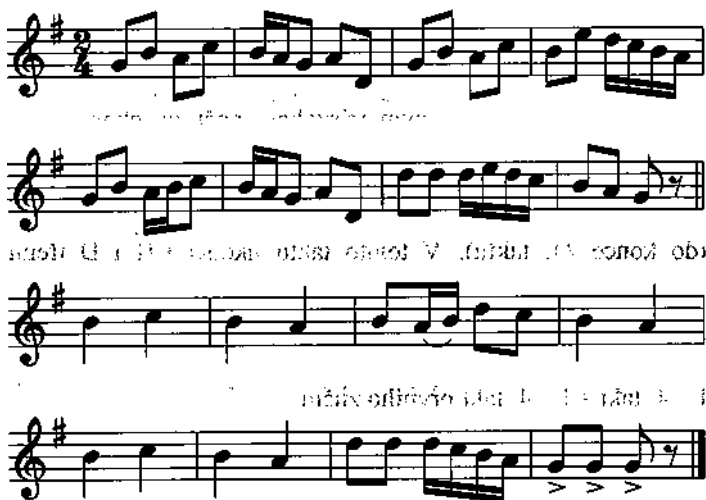
1. - 4. takt = 1. - 4. takt prvního znění.
5. - 8. takt = 5. - 8. taktu prvního znění.
9. takt - a: CH poskok snožmo vpřed, D poskok snožmo vzad.
 b = a: (dvojice stojící proti sobě asi ve vzdálenosti jednoho velkého kroku postupuje těmito poskoky mírně vpřed po kruhu, D couvá).
10. takt - a_{1,2}, b₁: Tři snožné poskoky CH vpřed, D vzad.
 b₂: Výdrž v postoji čelem proti sobě.
11. - 12. takt, 13. - 14. takt a 15. - 16. takt = 9. - 10. takt. V 16. taktu provede CH i D tři podupy na místě pravou, levou, pravou nohou.
17. - 24. takt = 9. - 16. takt, ale opačným směrem zpět po kruhu (CH ustupuje vzad a D postupuje vpřed).

Při poskocích mohou mít obě ruce založeny vzadu na kříži, dlaň v dlani. Poskoky s pohybem z místa jsou nízké, spíše jakoby sunuté po zemi, krátké.

Tančí a hrají členové souboru Ostravica z Frýdku-Místku jako v B. 13.

B. 23 PILKY Z OSTRAVICE

(1:17.05)

Tančí dvojice smíšené po kruhu nebo volně v prostoru v kolovém držení polootevřeném, CH zády do středu. Spojené vnější paže volně napjaty vpřed do směru tance.

1. - 2. takt: Dva přeměnné kroky vpřed, vykročí vnější nohy (CH levou, D pravou).
3. - 4. takt: Dvojice se otočí čtyřmi šlapákovými kroky v kolovém držení zavřeném dvakrát kolem. CH vykročí levou, D pravou nohou.

Pohyby taktů 1. - 4. se opakují celý tanec.

Zatímco v podhůří je tento tanec rovný a hladký, na horách je rychlý, dynamický, přeměnné kroky jsou dupavé, rozběhnuté vpřed a šlapák je proveden poskočně.

Tančí členové souboru Gruník z Ostravice a hrají Kotci z Frýdlantu nad Ostravicí jako v B. 11.

B. 24 ROPICA Z MORÁVKY

(1:17.51)

Rychle

Tančí dvojice smíšené po kruhu nebo volně v prostoru v kolovém držení polootevřeném (viz pilky B. 23).

Celý tanec se tančí poskočným krokem v 3/8 rytmu:

- a: Výkrok vnější nohou.
- b: Vypérování.
- c: Poskok.

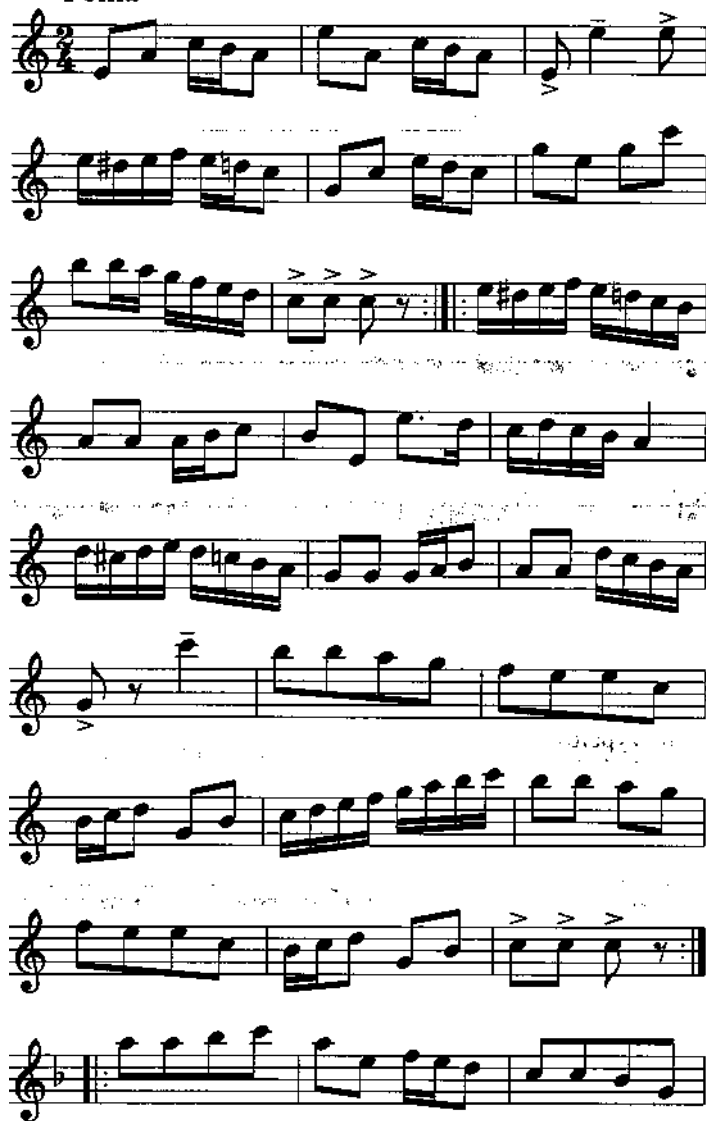
- 1. - 2. takt: Dva poskoky vpřed po kruhu, vykročí vnější noha.
- 3. - 4. takt: Dvojice se otočí dvěma poskočnými obkročáky v kolovém držení zavřeném jedenkrát dokola s mírným postupem vpřed. CH vykročí levou, D pravou nohou.
- 5. - 8. takt: Dvojice se pustí a každý sám se otočí čtyřmi poskočnými kroky dvakrát dokola, CH doleva, D doprava. Tanečníci při této otáčce založí ruce dozadu "pravá dlaň do levé dlaně".

Tančí členové souboru Gruník z Ostravice a hrají Kotci z Frýdlantu nad Ostravicí jako v B. 10.

B. 25 RUSKA POLKA Z MALENOVIC

(1:18.32)

Polka

Tančí dvojice smíšené po kruhu nebo volně v prostoru levým bokem do středu, D po pravici CH. Uchopí se za pravé ruce tak, že D ohne pravou ruku v lokti předpažmo (skoro ve výši ramen). CH uchopí pravici D za její pravou ruku ve stejné výši. Volné ruce buď připaženy nebo založeny za zády (hřbetem opřeny o kříž).

1. takt: Výskokem na pravé noze přisednou do dupavého přeměnného kroku (provedeného zemitě v podřepu).
2. takt - a: Poskok na levé noze, pata pravé nohy kříží nad levým nártem.
b: Poskok na levé noze, pata pravé nohy kříží za levou nohou.
3. - 4. takt = 1. - 2. takt, ale opačnými nohama (dvojice postupuje mírně vpřed).

5. - 8. takt: Dvojice se obejde dvakrát kolem, CH sedmi, D osmi různými kroky. Oba vykročí pravou nohou, D před CH, CH za D. V 8. taktu udělá CH různý přeměnný krok, kterým se obrátí tak, že dvojice končí ve výchozím postavení. Při obcházení je držení pravé ruky CH stejné jako u D, tj. ohnuté předpažmo v lokti téměř ve výši ramen.

Tančí a hrají jako v B. 24.

B. 26 RUSKA POLKA Z NOVÉ VSI

(1:20.12)

Táž melodie jako v B. 25.

Postavení a držení jako u ruske polky z Malenovic (B. 25).

1. takt: CH i D jeden přeměnný krok šikmo vlevo vpřed, vykročí levou nohou (levá s úhybem doleva a s vychýlením kyčlí).
2. takt: CH i D dva poskoky na místě na levé noze, v první době pravá v pokrčení přednožmo zkříží patou nad nárt nohy stojné, ve druhé době při druhém poskoku kříží pravou za levou.
V poslední osmině pravá noha se přední částí chodidla lehce odrazí za nohou stojnou.
3. takt: CH i D přeměnný krok levou nohou vpřed.
4. takt = 2. takt.
5. - 8. takt: Dvojice se obchází jako u ruske polky z Malenovic (B. 25).

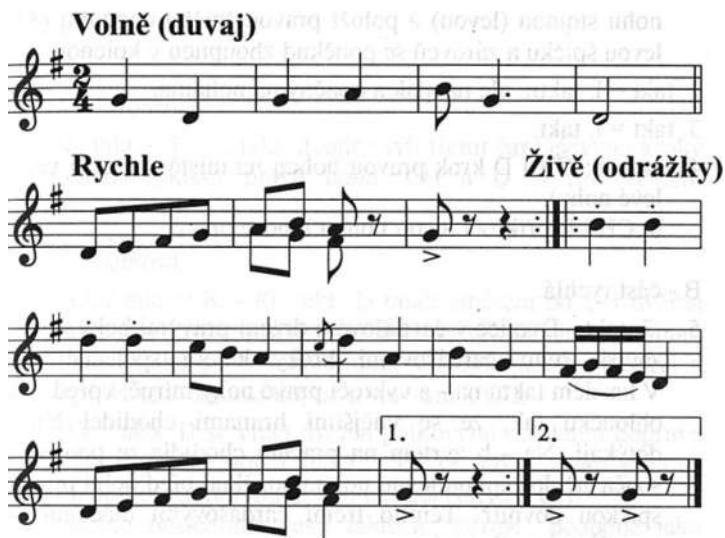
Poznámka k provedení 1. taktu: V první osmině taktu vykročí CH i D levou nohou sice šikmo vpřed, ale ve druhé osmině při přísunu pravé nohy ťukne pravá noha vnitřní hranou o kotník nohy stojné (levé) a tím jakoby levou nohu vychýlila směrem šikmo vlevo vpřed - chodidlo levé nohy opíše oblouček směrem ven, přitom se vytáčí mírně celá noha až z kyčle, levá noha dokončuje přeměnný krok: ve 2.

době tím, že se vrací a dokročí vpřed před pravou nohu ("šněruje").

Tančí a hrají jako v B. 24

B. 27 SLEZSKY ČARDAŠ Z OSTRAVICE

(1:21.51)

Je to jeden z druhů moravských a slezských čardášů - kombinace některých čardášových kroků a figur, známých na sousedním Slovensku, doplněný o další prvky (úkroky s přednožováním druhé nohy), "čardášové" víření vpravo a vlevo (vykračuje vnitřní noha) a další: polkové otáčky CH a D od sebe a k sobě zakončené podupy. Hudební podklad tvoří známá píseň Pásol Jano tri voly. Pokud si taneční dvojice předzpěvovala první sloku, postavila se před hudbu D po pravici CH, spojena s ním za vnitřní ruku a v lichých taktech tančila jedním přísunným krokem (vykročí vnější noha) vpřed a v sudých taktech jedním přísunným krokem (vykročí vnitřní noha) vzad (= přenášení váhy těla při zpěvu).

Hudba opakuje předzpívaný nápěv k tanci. První část písně (1. - 4. takt) je v tempu pomalém. Druhá část (5. - 7. takt včetně

repetice) je v tempu rychlém. Třetí část (8. - 13. takt) má polkový ráz. Čardášová a polková část se opakuje.

A - část pomalá.

Dvojice tančí v postavení čelem proti sobě, paže připaženy.

1. takt - a: CH i D úkrok levýma nohama vlevo stranou.

b: Pravé nohy CH i D přednoží pokrčeně obloukem před nohu stojnou (levou) a položí pravou špičku chodidla před levou špičku a zároveň se poněkud zhoupnou v kolenou.

2. takt = 1. taktu, ale naopak a opačnými nohama.

3. takt = 1. takt.

4. takt - a: CH i D krok pravou nohou na místě (dokročí vedle levé nohy).

b: CH i D přikročí levou nohou k noze pravé.

B - část rychlá.

5. - 7. takt: Dvojice v čardášovém držení pravými boky u sebe zavíří třemi čardášovými kroky kolem společné osy. V každém taktu na - a vykročí pravé nohy mírně vpřed po obloučku tak, že se vnějšími hranami chodidel téměř dotýkají. Na - b zvrtem na pravém chodidle se pootočí a současně došlápnu levou nohou poněkud před nohu pravou špičkou dovnitř. Těmito třemi čardášovými otáčkami si navzájem vymění místa.

/: 1. - 4.: / takt = 1. - 4. takt, oba však začínají vpravo. Vše se tedy tančí naopak a opačnou nohou.

/: 5. - 7.: / takt = 5. - 7. takt, dvojice se otočí třemi čardášovými kroky v postavení levými boky doleva, vykročí levé nohy. Vracejí se na svá původní místa.

C - část polková.

8. - 10. takt: D se otáčí dvěma polkovými kroky od CH směrem doprava, vykročí pravou nohou. Místo třetího polkového kroku v 10. taktu třikrát zadupe s mírně sníženým těžištěm levou, pravou, levou nohou.

11. - 13. takt: D se vrací třemi polkovými kroky s otáčením doleva k CH, vykročí levou nohou. Místo třetího polkového

kroku ve 13. taktu může třikrát zadupat pravou, levou, pravou nohou.

CH v těchto šesti taktech (8. - 13. takt) tančí na místě "trojkročky" (vlastně v každém taktu provede na místě stále ve stejném postavení drobný přeměnný krok jednou pravou a jednou levou nohou. Místo toho může volit i různé "cifry" z mužského tance "skoku"). Na začátku 8. taktu vykročí pravou nohou.

B - část čardášová.

14. - 16. takt = 5. - 7. takt: dvojice víří třemi čardášovými kroky vpravo, vykročí pravá noha. CH a D si tím vymění navzájem místa.

C - část polková.

/:8. - 10.:/ takt = 8. - 10. takt: D tančí směrem od CH dvěma polkovými kroky s otáčením doleva, vykročí levou nohou. Místo třetího polkového kroku se třemi podupy zastaví a připraví se k otáčení doprava směrem k CH.

/:11. - 13.:/ takt: D se vrací dvěma polkovými otáčkami doprava k CH, vykročí pravá noha. Ve 13. taktu třemi podupy pravou, levou, pravou nohou ukončí čelem k CH.

CH v těchto posledních šesti taktech "cifruje" podobně jako prve. Začíná levou nohou.

B - část čardášová.

/:14. - 16.:/takt: Dvojice se otočí třemi čardášovými kroky doleva v postavení levými boky u sebe, vykračuje vnitřní - levá noha zpět do původního postavení.

Tančí a hrají členové souboru Ostravica z Frýdku-Místku jako v B. 13.

B. 28 VOJTEK Z BÍLÉ - KAVALČANEK
(1:23.02)

/:Davajte si pozor na zbojníka Vojtka,:/

/:ej, dумы, dum... :/

/:Ať vam něvyvedě koničky ze dvorka,:/

/:ej, dумы, dum... :/

Tančí dvojice smíšené po kruhu nebo volně v prostoru, CH zády do středu. Držení ke kolovému tanci polootevřené, spojené vnější paže mírně pokrčeny v loktech. Dvojice postupují mírně vpřed s přenášením váhy těla ve stojí rozkročném bočním. V lichých taktech vykračují vnější nohy, v sudých vnitřní.

1. takt - a: Svižný skok vnějšíma nohama, váha těla na vnějších nohou, vnitřní nohy nízko nadzvednuty nad zemí.
b: Přeskok zpět na přední část chodidel vnitřní nohou vzadu s přenesením váhy těla na ně. Vnější nohy jsou nízko nadzvednuty nad zemí v pokrčení přednožmo.
c: Přeskok na vnější nohy vpřed, váha těla je na nich, vnitřní zůstávají vzadu nízko nadzvednuty nad zemí.
2. takt - a: Přeskok na vnitřní nohy vzadu, vnější nadzvednuty vpředu v mírném pokrčení přednožmo.
b: Přeskok na vnější s přenesením váhy těla, vnitřní nadzvednuty mírně nad zemí vzadu.
c: CH i D výdrž ve stojí na vnější noze, vnitřní nohy švihnou vpřed.

3. takt = 1. takt. ale opačnými nohama (v první době vykročí vpřed vnitřní nohy, připravené ke kroku ve třetí době 2. taktu).
4. takt = 2. takt, opačnými nohama.
5. - 8. takt = 1. - 4. takt.
9. - 16. takt: Dvojice postupuje mírně vpřed krokem s odvraty a přívraty s kalamajkovými poklepy volné nohy:
9. takt - a: CH i D se postaví vedle sebe (levým bokem do středu, D vně. Obě ruce připaženy). CH vykročí levou, D pravou nohou vpřed a natočí se zády k sobě
 b,c: Dva nízké poskoky na výkročných nohou (dvojice natočena mírně zády k sobě), druhé nohy pokrčeny v kolenou a současně s poskokem ťuknou patou o kotník poskakující nohy.
10. takt - a: CH krok pravou nohou, D levou (vnitřní) s natočením čelem k sobě s přívratem k sobě.
 b,c: Dva nízké poskoky na výkročných nohou (dvojice natočena mírně čelem k sobě) druhé nohy pokrčeny v kolenou, ťuknou současně patou o kotník poskakující nohy.
- Při krocích s odvraty a přívraty se dvojice mírně posune vpřed a při poskocích s kalamajkovými poklepy zůstává na místě.
11. takt = 9. takt.
12. takt: Místo poskoků s kalamajkovými příklepy ve druhé a třetí době CH i D proti sobě udělají dva podupy s mírně sníženým těžištěm (D levou, pravou, výdrž, CH pravou, levou, výdrž).
13. - 16.takt = 9. - 12. takt.

Tančí a hrají jako v B. 27.

B. 29 VOJTEK Z OSTRAVICE

(1:25.15)

Táž píseň jako v B. 28.

Tančí dvojice smíšené držení ke kolovému tanci zavřeném. CH zády do středu.

1. - 8. takt: Velmi rychlá drobná polka s důrazem při výkroku na začátku přeměnného kroku. V každých dvou 3/4 taktech 3 kroky polky, celkem 12 kroků.
9. takt: Dvojice se pustí a ve stojí čelem proti sobě (CH zády do středu) si podá pravé ruce.
 - a: Oba udělají mají úkrok pravou nohou doprava od sebe.
 - b,c: Dva poskoky na pravé noze na místě, levá ze stoje snožného se zvedne obloukem přednožmo poníž, pata nad nártem pravé nohy. V počáteční fázi pohybu levá noha zlehka křísne patou o zem.
10. takt = 9. takt, ale doleva levou nohou.
11. takt: CH i D se pustí a otočí každý sám na místě třemi kroky o 360° doleva, vykročí levá noha, paže volně podél těla.
12. takt - a,b: Dva podupy na místě a současně dva potlesky do vlastních dlaní před tělem.
 - c: Výdrž.
13. - 16. takt = 9. - 12. takt.

Tančí členové souboru Gruník z Ostravice a hrají Kotci z Frýdlantu nad Ostravicí jako v B. 10.

B. 30 ZBUJAN Z OSTRAVICE - BÍLÉHO KŘÍŽE
(1:25.58)

Zivě

Tančí dvojice smíšené čelem proti sobě, CH zády do středu, co nejdále od sebe (asi 4 m) ruce v bok.

1. takt: Výdrž v tomto postoji v určitém napětí.
2. - 3. takt: Dva prudké výpady CH i D směrem proti sobě, oba začínají pravou nohou v první době taktu. Ve druhé době každého taktu levá noha přikročí k noze pravé, na třetí dobu výdrž. Trup je vzpřímen, pohled upřen na partnera.
4. takt : CH i D tři poklusové krůčky k sobě, vykračuje pravá noha, při posledním kroku se zavěšují za pravé lokty, prudce, energicky.

5. - 7. takt: Dalšími devíti poklusovými kroky zátočka za pravé lokty o 15 kola.
8. takt: Dvojice se pustí a každý sám se dvěma kroky otočí ještě na místě za pravou rukou (vpravo) a dotočí se tím do výchozího postavení s tím, že CH i D jsou na protějším místě (mění si místa). Ve 3. době výdrž.
9. - 15. takt = 1. - 7. takt, ale opačnými nohama. CH i D vycházejí z protějších míst, která zaujali po dokončení první části tance.
16. takt: CH i D dva podupy proti sobě.
17. takt: CH i D si podají pravé ruce a provedou jeden valčíkový krok stranou podle CH doleva (CH vykročí levou, D pravou nohou). Spojené paže doprovázejí krok kmihem podle CH doleva.
18. takt = 17. takt, ale naopak, opačnou nohou.
19. - 20. takt: V držení za pravé ruce CH dva valčíkové kroky (vykročí levou doleva) jako v 17. taktu. D se podtočí dvěma valčíkovými kroky pod spojenými pažemi doprava.
21. takt = 18. takt.
22. takt = 17. takt.
23. takt = 17. takt, ale D se podtočí doleva.
24. takt: Oba se dvěma kroky otočí každý sám (D vpravo, CH vlevo).
17. - 23. takt se opakuje.
24. takt = 8. takt do původního postavení.

Tančí členové souboru Gruník z Ostravice a hrají Kotci z Frýdlantu nad Ostravicí jako v B. 12.

B. 31 ZEMAN Z OSTRAVICE

1:28.16

Volně

Živě

Dohrávka

Kupim za ňu švarnu paŇu,
/:ona pujdě do lužečka a jo za Ňu.:/

Tančí dvojice smíšené po kruhu nebo volně v prostoru čelem proti sobě, CH zády do středu. Podají si pravé ruce, levé volně podél těla.

1. - 4. takt: Čtyři přísunné kroky stranou podle CH doleva. CH vykračuje levou, D pravou nohou. Spojené paže komíhají při každém přísunném kroku ve směru nohy výkročné.
5. - 10. takt: Na 2/4 takt se tančí kroky ve 3/4 tanečním schématu: a: Důrazný výkrok CH levou vlevo stranou, D pravou vpravo stranou.
b: Přisun druhé nohy.
c: Poskok CH na pravé, D na levé noze s příklepem pokrčené druhé nohy patou ke kotníku nohy poskakující.
Opakuje se celkem 4x. Těmito čtyřmi kroky v podstatě mazurkovými kroky s naznačenými příklepy postupuje dvojice mírně stranou.
11. takt - a: CH i D jeden úkrok podle CH vlevo stranou.
b: Přisun druhé nohy do stoje spojného.
12. takt - a,b: Dva podupy na místě, CH levou, nohou, D pravou, levou nohou.
13. - 24. takt = 1. - 12. takt, ale na opačnou stranu (podle CH doprava) a opačnými nohama.
25. - 40. takt (polková dohrávka): Dvojice tančí v kolovém držení zavřeném vpřed po kruhu rychlou "zahazovanou" polku:
a: CH naskočí na levou, D na pravou nohu, druhá noha se ostře pokrčí zánožmo (pata se přiblíží až k hýždím).
b₁, b₂: Dva velmi rychlé přešlapy na přední části chodidel (ČH pravou, levou, D levou, pravou nohou).

Tančí členové souboru Gruník z Ostravice a hrají Kotci z Frýdlantu nad Ostravicí jako v B. 11.

C. NÍŽINNÉ LAŠSKO

C. 1 STARODÁVNÝ ZE SEDLIŠŤ

(1:30.07)

Volně (majestátně) - klidně!

Ustálený tvar starodávňého tančného na jednu píseň (Stojí hruška) s pevnou figurální vazbou na jednotlivé hudební motivy. Je rozšířen i ve Slezsku. V Sedlišťi jej znají dík sběrateli a propagátoru slezského a lašského folkloru Jožovi Vochalovi.

Tančí dvojice smíšené v držení ke kolovému tanci polootevřeném, CH zády do středu, spojené vnější paže mírně pokrčeny v loktech před tělem.

1. - 4. a /:1. - 4.:/ takt: "Procházka" dvojice vpřed po kruhu s přenášením váhy těla vpřed a vzad jako u starodávňého B.

1 - varianta procházkového kroku při zpěvu druhé sloky.

Dvojice postoupí vpřed osmi kroky s jemným natřásáním, oba vykročí vnější nohou.

V každém taktu - a: CH i D krok pravou nohou přes patu s mírným vyhoupnutím vpřed - pata se zvedne od země, pánev se sune poněkud vpřed. Celý pohyb je proveden jemně natřásavě.

b: Krok vnitřní nohou vzad (vlastně přenesení váhy těla vzad na vnitřní nohu). Noha došlápne z přední části

chodidla téměř na patu, která se však ihned odlepí od země. Pohyb doznívá v sunu pánve vzad, trup nepatrně nachýlen vpřed. Celý pohyb je proveden jemně natřásavě.

$$c := a.$$

V sudých taktech totéž, ale opačnými nohama.

5. - 8. takt: D klek na pravé koleno, levá noha opřená chodidlem o zem. Obě ruce položí na levé koleno. CH obchází dvanácti obyčejnými kroky (v každém taktu tři) jedenkrát vpravo kolem klečící D. Při obcházení je natočen stále pravým bokem k D. Vykročí levou nohou.
 9. takt - a: CH opět na svém místě zády do středu podá obě ruce klečící D.
b: D vztyk (oba stoj spatný, držení za obě ruce dolů před tělem).
c: Oba stoj na levé noze, pravá vzadu na špičce, spojené paže mírně rozpaží a dvojice se navzájem skloní hlavami k sobě (dotknou se čelem).
 10. takt - a: CH i D s přísunem pravých nohou do stoje spojného přitáhnou spojené paže k tělu.
b - c: Výdrž ve stoji spojném, CH a D se dívají na sebe.
- /:5. - 8.:/ = 5. - 8. taktu s tím rozdílem, že nyní klečí CH na levém koleně, ruce složeny na pravém, D obchází CH dvanácti krůčky jednou dokola, vykročí pravá noha.

Tančí a hrají členové souboru Ostravica z Frýdku-Místku Tomáš Malinovský (1965) a Jana Šimůnková (1968), muzikantů B. 1.

C. 2 TANĚC (KRMELINSKY) Z KRMELÍNA

(1:33.29)

Zpěv

Kole našich o-ken tě-če voda skokem, němožu ju
zastavit, měla sem mileho, rozhněva-la sem ho,
ně-mo-žu ho u - do-bříť.

/: A ja za nim pujdu
a prosit' ho budu,
by se na mě něhněval,:/
/:že je me srděčko
zalíbené všecko,
aby mi ho rozebral.:/

Dohra

Tanec je název točivého tance 3/4 taktu typu starodávného z nejsevernější části moravského Lašska. Zaznamenaná forma podle pamětníků je z přelomu 19. - 20. století. Tančil se však ještě v 50-tých letech na bálech. Nejvýznamnějším tanečníkem regionu byl horník Emil Mácha z Krmelína se ženou.

Tanec má tři základní části:

I. Procházka dvojic po kruhu se zpěvem taneční písně.

II. Víření dvojic na místě kolem společné osy (jiným krokem tančí žena, jiným muž).

III. Závěrečná část zvaná také "zásmážka" - polka nebo později valčík.

I. Procházka dvojic se zpěvem jedné sloky taneční písně.

Po vyzvání tanečníka zvoláním "Muzikanti, zahrajte mi tanca!" se taneční páry postaví na obvod kruhu levým bokem do středu, D po pravici CH v držení: a) v závěsu za vnitřní lokty, b) CH obejmě pravici D zezadu kolem pasu, D položí levici ohnutou v lokti na jeho pravé rameno. Volné vnější paže podél těla. CH může volnou levici založit za záda (levá ruka položena hřbetem na kříž).

Taneční krok při procházce:

Hladká chůze, tři kroky v taktu (na každou dobu jeden) Nejčastěji vykračují oba pravou nohou. Při každém kroku se vykročí na patu přes celé chodidlo. Po první přezpívané sloce

za procházky jednotlivých dvojic za sebou po kruhu následuje hudební dohrávka, na kterou jednotlivé dvojice víří na místě kolem společné osy v postavení pravými boky u sebe. Před zahájením víření CH na konci předcházející procházky tleskne pravou dlaní do levé.

II. Víření dvojice na místě kolem společné osy:

Základní taneční držení:

Dvojice čelem proti sobě, pravé boky u sebe. Držení jako ke kolovému tanci zavřené.

Krok víření - krok CH:

1. takt - a: Rázný krok levou nohou vpřed na celé chodidlo, špička natočená do směru otáčení (mírně dovnitř).

b₁: Krok pravou nohou vpřed po kroužku, noha na patě, chodidlo vztyčeno.

b₂: Přísun levé nohy k pravé.

c₁: Vykročení pravou nohou přes patu vpřed, špička vytočena zevnitř.

c₂: Zvrt na přední části chodidla pravé nohy. Levá noha se připraví k dalšímu kroku v následujícím taktu.

Všechny další takty jako takt první.

Krok D:

1. takt - a,b,c: D se otáčí třemi rychlými přísunnými kroky (na každou dobu jeden), přísun je nedotažen. Vykračuje stále pravá noha na celé chodidlo, špička vytočena zevnitř. Levá - přisouvající noha se přisouvá po přední části chodidla.

Všechny další takty jako takt první.

Tempo víření je rychlé.

Někdy si tanečník poručil dohru (pokud ji muzika nezahrála sama) a tančil na ni tuto druhou část tance (společné víření).

III. "Zásmažka".

Po vlastním tanci, při kterém se po celou dobu taneční písně, zpívané po jednotlivých slokách, střídala procházka s vířením, následoval dovětek - tzv. "zásmažka". Zpravidla se tančívala polka nebo valčík.

Tančí Miroslav Petrovský (1921) z Krmelína a Eliška Krejčíčková (1936) ze souboru Ondřejnica ze Staré Vsi nad Ondřejnicí, hraje muzika souboru ve složení Kamil Šperlín (1962) housle-prim, Kamil Palička (1973) a Pavel Malucha

(1965) housle-terc I a II, Marcel Hýl (1966) viola-kontry, Petr Palička (1965) klarinet, Ivan Šperlín (1967) kontrabas a Jana Paličková (1966) cimbál.

C. 3 TANĚC (KOLE DUBA) Z KOŠATKY (1:37.30)

Předehra

§ Zpěv

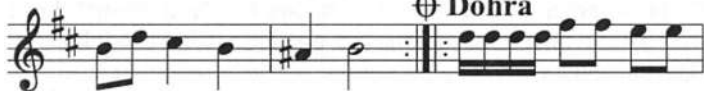

Zda-lo se mi, zda - lo, že v po-lu ho -
Ně-by-lo to li - čko, by - ly to hře -

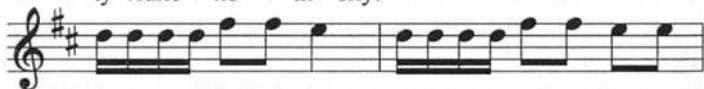

- ra - lo. A to mo-ji mi-le, mo-ji ro-zto-mi-le,
- bi - čky, za-přahaj mi, mi-la, mo-ja ro-zto-mi-la,

⊕ Dohra

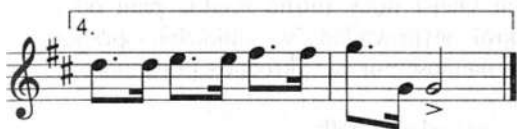

ličko če - rve - ňa - lo.
ty vrane ko - ni - čky.

D.S. al CODA

Dohra

Tanec má tři části:

I. Procházka dvojic po kruhu za zpěvu jednotlivých slok zvolené taneční písně (zpívá CH).

II. Víření - "točení" na místě kolem společné osy rychlým přísunným kroky ("kole duba").

III. "Zásmažka" - polka "přisedavá".

I. Procházka dvojic po kruhu za sebou.

Postavení a držení: jako v C. 2 - dvojice po kruhu levým bokem

do středu, D po pravici CH. CH obejme D pravicí kolem pasu a volnou levici založí za zády tak, že se hřbetem dotýká zad. D položí levici ohnutou v lokti na pravé rameno CH, pravice spuštěna podél těla.

Taneční krok: obyčejné kroky - tři v taktu našlapované na celá chodidla. Vykročí pravá noha. V posledním taktu procházky se dvojice zastaví čelem k sobě.

II. Víření dvojice kolem společné osy ("kole duba").

Základní taneční držení: Dvojice pravými boky u sebe čelem k sobě. držení jako ke kolovému tanci zavřené.

Krok víření: CH i D víří po celou dobu přehrávky v rychlém tempu třemi rychlými přísunnými kroky v taktu (na každou dobu jeden), vykračuje pravá noha. Srov. dívčí krok v C. 2.

CH při přísunech vnější nohy mírně zvedne patu od země. Dívčí přísunný krok je prováděn "ve vlnkách" - při každém přísunu s mírným nadnesením na výkročné - pravé noze.

III. "Zásmažka" - "přisedavá" polka.

Dvojice tančí v kolovém držení zavřeném rychlou přísunnou polku: místo přeměnného kroku se provede pouze krok s přísunem ukončený podřepem a došlapem na obě chodidla shora. Někdy tuto polku také označovali jako polku "s příklepem".

Podobně se tančilo i ve Staré Vsi nad Ondřejnicí (inf. Božena Dlouhá).

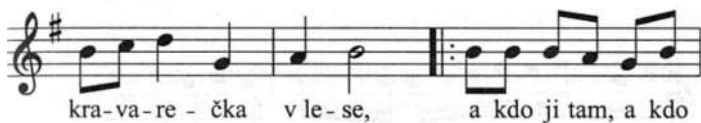
Tančí, hrají a zpívají členové souboru Ondřejnica ze Staré Vsi nad Ondřejnicí Roman Šperlín (1962) a Yvona Voráčová (1964), muzika jako v C. 2, zpívá Petr Palička (1965).

C. 4 TANEC (STAROBĚLSKY) ZE STARÉ BĚLÉ
(1:41.18)

Předehra

Zpěv

/:Něse ho tam ten švarny syneček,:/

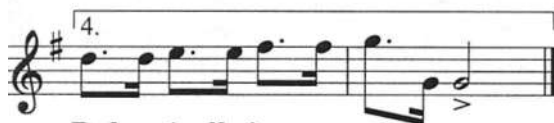
/:enem že on něvi, enem že on něvi přes ten les chodniček.:/

Mezihra

⊕ CODA

Dohra (polka)

Tančec má tři části:

I. Chůze dvojic se zpěvem jednotlivých slok za sebou po kruhu, ukončená v posledním taktu potleskem tanečnicka do dlaní (CH i D stojí čelem proti sobě).

Držení a postavení: Dvojice levým bokem do středu, D po pravici CH zavěšeno levicí do jeho pravé ruky. CH levou ruku v bok nebo založenu za zády, D pravici připáženou.

Taneční krok: Obyčejná chůze (tři kroky v taktu), oba vykročí pravou nohou.

II. Víření dvojice kolem společné osy.

Držení: jako v C 3.

Krok víření - krok CH:

1. takt - a: Rázný delší krok levou nohou vpřed, špička vytočena dovnitř.

b₁: Krok pravou nohou celým chodidlem vpřed, špička vytočena zevnitř.

b₂: Posun levé nohy k pravé.

c₁: Krok pravou nohou vpřed celým chodidlem, špička vytočena zevnitř.

c₂: Zvrt na přední části pravého chodidla (pata se vytočí doleva). Vnější noha se odlepí od země a připraví se ke kroku v dalším taktu.

Všechny další takty jako první takt.

Krok D: D se otáčí podobně jako v C. 2 a C. 3 třemi přísunnými kroky v taktu, vykračuje pravá noha (špička vytočena mírně zevnitř - vpravo ve směru otáčky). Levá přisouvá po přední části chodidla. Všechny další takty jako první takt.

III. "Zásmažka" - polka "na šest".

Tančila se na celých chodidlech. Přeměnný krok je silně zadržovaný (jen naznačený), bez vertikálních výkyvů a dokončený dokročením na obě chodidla.

Takto tančival tanec Jan Matýsek ze Staré Bělé (nar. 1888), dědeček sběratelky Elišky Krejčíčkové a další tanečníci.

Tančí a hrají jako v C. 3, zpívá muzika.

C. 5 ZVRTEK ZE STARÉ VSI NAD ONDŘEJNICÍ

A Z PROSKOVIC

(rekonstrukce Eliška Krejčíčkové)

(1:45.29)

Jde o údajně 2/4 verzi točivého tance - "zvrtku", podobně jako v horském Lašsku.

Duvaj 5

Mi se vam raz zda - lo, z ně-dě-le na ra - no,
že u foy-ta je mu-zi-ka a pacholkuv ma - lo.

A dēveček vice,
sedly na lavice,
mezi nima lecikera,
enem klevetnice.

Jedna mlynařova,
druha purkmistrova
a tu třetí němenuju,
galanečka moja.

Polka (odrážky)

Ve Sta-ré vsi na ko-pe-čku je tam černa zem,
na ni pa-la go-řalenku šestkrát za tyden.

Žadny ju tam něnaliva,
enem ma mila,
dyž ja přijdu, naleje mi
a už je moja.

Tanec má tyto části:

I. Předzpěv taneční písne s doprovodnými pohyby taneční dvojice (přenášení váhy těla z nohy na nohu) v postavení dvojice vedle sebe - D po pravici CH. Drží se za vnitřní ruce dole.

II. Víření dvojice na místě na hudební mezihru (opakování základního nápěvu). Tempo je zpočátku volné. Otáčení má charakter pomalého houpavého obkročáku - jeden krok v taktu, CH vykračuje pravou, D levou nohou (při otáčení doprava), druhá noha je mírně pokrčena, chodidlo vodorovně se zemí. Podobně se může dvojice otáčet doleva. CH i D vykrajují opačnou nohou. V rychlejším tempu se tančí houpavý obkročák (2 kroky v taktu) s otáčením doprava i doleva. Otočení se provede zvrtem výkročné nohy na místě.

I. - II. se opakuje, ale víření v II. je v rychlejším tempu a zvrty jsou prudší. Následuje předzpěv třetí sloky.

Dvojice může provádět přenášení váhy i s přísunným krokem (na - a vykročí v lichých taktech vnější nohou vpřed, na - b přisunou vnitřní nohu, v sudých taktech podobně zpět opačnou nohou). Po předzpěvu třetí sloky následuje pravděpodobně po vzoru točivých tanců horské oblasti individuální projev CH a D.

III. Individuální projev CH a D.

CH "cifruje" kolem D podtrhávaným poskočným krokem, dřepy, stříhy nohou, trojkročkami a podobně jako u "skoku".

D se otáčí na místě doprava "zvrstáním" střídavě na pravém a levém chodidle nebo obkročákem poskočným (jeden krok v taktu).

Dohra: Dvojice předzpívá polkovou píseň, kterou pak převezme hudba. V kolovém držení zavřeném (obyčejném nebo "v objetí") tančí polku "s příklepem": v každém taktu na - a se otočí dvojice šlapákem s nadnesením do polovýponu asi o 1/2 kola a na - b zakončí došlapem do stoje snožného, při kterém paty důrazně "přiklepnou" shora na podlahu. V lichých taktech vykračuje CH pravou, D levou nohou, v sudých taktech opačnou nohou (tou, která na - b lichých taktů přikračovala k noze výkročné).

Tančí a hrají členové souboru Ondřejnica ze Staré Vsi nad Ondřejnicí Pavel Vaněk (1963) a Renáta Blinková (1970), muzika jako v C.2.

C.6 CIGAN (V KRMELINĚ NA DOLINĚ) Z KRMELÍNA
(1:48.43)

Polka (odrážky)

V Krme-li-ně na do-li-ně su tam ci-ga-ni,
proda-va-ju go-řa-lenku za dva grejcary

su tam ci-ga-ni, O-heň ro-zdě-la-li,
za dva grejca-ry. go-řa-len-ku pi-li

1. ko-lem po-se-da-li, 2. švarni ci-ga-ni.

Naš tatiček, nebožtíček, /:pambu mu daj něbesa,:/
on vozival stare robky /:na tragaču do lesa.:/
/:Oheň rozdělali... :/

Tančí dvojice smíšené ve dvou řadách čelem proti sobě (4 kroky od sebe), v jedné řadě CH, ve druhé D. D ruce v bok, CH založeny vzadu na kříži.

1. - 2. takt: CH i D v obou řadách postoupí čtyřmi obyčejnými kroky proti sobě, vykročí levá noha a postoupí na protější místa. Při vyhýbání uprostřed natočí všichni trup doleva (pravý loket vpřed).
3. takt: CH i D se otočí na protějším místě dvěma kroky o 180° doleva do stejné spojné čelem proti sobě.
4. takt: CH i D na místě 3 podupy levou, pravou, levou nohou v prvních třech osminách taktu. Na poslední osminu výdrž ve stejné čelem proti sobě.
5. takt: Výdrž ve stejné čelem proti sobě.
6. takt: CH i D ve stejné na místě 3 potlesky pravou dlaní do levé v prvních třech osminách taktu. V poslední osmině výdrž (dlaně v poloze po posledním potlesku).

7. - 12. takt: Jako 1. - 6. takt. Tanečníci se vrací na svá původní místa.
13. - 14. takt: CH i D čtyři kroky k sobě (vykročí levou vpřed).
15. - 20. takt: Zátočka dvojic za pravé lokty, vykročí levá, o 2.5 kola vpravo kolem. Touto zátočkou si vymění CH i D v jednotlivých dvojicích místa.
21. - 26. takt = 15. - 20. takt, ale zátočka za levé lokty a vykročí pravou nohou, CH i D se vrátí na svá místa.
27. takt: Dva kroky od sebe pravou a levou nohou (zpět do řad).
28. takt: Jeden krok pravou s obratem doprava, provedeným zvrtem na pravém chodidle a přisunem levé, zaujmou opět všichni postavení jako na začátku tance.

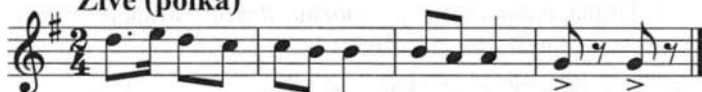
Tančí, hrají a zpívají členové souboru Ondřejnica ze Staré Vsi nad Ondřejnicí Roman Šperlín (1962) a Yvona Voráčová (1964), Pavel Vaněk (1963) a Renáta Blinková (1970), muzikajako v C. 2, sólo zpívá Kamil Šperlín (1962).

C. 7 DRATENIK Z KRMELÍNA

(1:49.43)

Předehra

Živě (polka)

Zpěv (volně)

Ja sem ma - ly dra - te - ni - ček z tej tren - čan - skej
u - mim do - bře za - drato - vať hrn - ce, mi - sy,

Zpěv (polka)

sto - li - ce, dra - te - ni - čku dra - řa - ty,
ren - dli - ce,

A dyž přijdu do dědiny všeci na mě čekaju,
 panimamy i děvčata vesele mě volaju,
 /:dratničku draťaty... :/

Tančí dvě dvojice smíšené, CH čelem k D. CH a D si podají pravé ruce, levé volně podle těla. Tyto dvě dvojice tvoří určitý taneční celek. D z první dvojice stojí vedle CH druhé dvojice a naopak.

1. takt - a: Úkrok dvojic směrem k sobě (D ukročí levou, CH pravou nohou).
- b: Druhá noha mírně přednožmo dovnitř a spojené paže současně kmih tímtež směrem.
2. takt = 1. takt, ale úkrok dvojic od sebe.
3. - 4. takt a 5. - 6. takt = 1. - 2. takt.
7. takt = 1. takt.
8. takt: CH i D se otočí na místě krokem s poskokem o 360° CH doleva, D doprava (D vykročí pravou nohou, CH levou nohou), volné paže CH i D podél těla. V závěru otáčky stoj spojný.
9. - 16. takt = 1. - 8. takt.
17. takt: Na první dobu všichni ve čtveřici tlesknou pravou dlaní do levé, natočí se pravými boky do středu (postavení křížové) a současně provedou rázný přeměnný krok levou nohou vpřed po kroužku.

18. - 24. takt: Na první dobu 18. taktu si podají všichni do kříže pravé ruce (oba CH a obě D) a postupují různými přeměnnými kroky po obvodu kroužku.

25. - 32. takt = 18. - 24. takt ale naopak, opačnými nohama a v držení za levé ruce.

Tančí a hrají jako v C. 6, zpívá Petr Palička (1965).

C. 8 DYMAK ZE STARÉ BĚLÉ

(1:50.57)

Tančí dvojice smíšené po kruhu nebo ve volném prostoru čelem proti sobě, CH levým, D pravým bokem do středu.

Pohyby CH:

1. - 4. takt: CH klek na pravé koleno, ruce sevřeny v pěst, levá pěst opřena o levé koleno (palcová část nahoře). Pravou pěstí naznačuje úderý na kovadlinu tím, že v každém taktu na první dobu provede jeden úder pravou pěstí na levou. Každý pohyb pravou pěstí začíná širokým rozmachem

šíkmo stranou a vzhůru v předtaktí. Na poslední dobu 4. taktu výskokem a dopadem na levé koleno změnění CH klečí nohu.

5. - 8. takt = 1. - 4. takt, ale na levém koleně opřena pravá pěst a "kuje" levou pěstí. Na poslední dobu 8. taktu výskok do stoje spojitěho.

Pohyby D (stojí proti CH a zástěrou naznačuje rozdmýchávání ohně):

1. takt: Jeden přísunný krok na místě pravou s natočením doprava a s mírným podřepem. Současně dvakrát nadzvedne zástěru proti klečícímu CH (v každé době taktu jeden pohyb).
2. takt = 1. takt, ale doleva, vykročí levá noha.
3. takt - a, b, 4. takt - a: D se otočí 2x doprava třemi rychlými přísunnými kroky, vykročí pravá, levá přísouvá se současným máváním zástěrou jedenkrát při každém kroku.
4. takt - b: D zastaví čelem k Ch krokem pravé a přikročením levé nohy.
5. - 8. takt = 1.-4. takt. ale začíná levou nohou doleva.
9. - 16. takt: Zátočka za pravé lokty o 3,5 kola na místě drobnými poklusovými krůčky, vykračuje pravá noha. Při prvním poklusovém krůčku na začátku 9. takt, CH i D tlesknou pravou dlaní do levé.
17. - 24. takt = 9. - 16. taktu, ale za levé lokty, vykračuje levá noha. Dvojice se vrací na místo.

Tančí a hrají členové souboru Ondřejnica ze Staré Vsi nad Ondřejnicí jako v C. 3.

C. 9 DYMAK Z KRMELÍNA
(KOVAL)
(1:51.56)

Polkově (mírně)

A ty, mi - ly ko - va - ři - čku, ko - vaj,
ko - vaj, ko-vaj, ko-vaj, kuj, a ty, mo-ja
gala-nečko, dy- maj, dy- maj, dymaj, dymaj, duj.

Polka (živě)

Tančí dvojice smíšené čelem proti sobě, viz dymak ze Staré Bělé (C. 8).

Pohyby CH:

1. - 6. takt: Totéž jako u dymaku ze Staré Bělé (C. 8) v taktu 1. - 4., jen s tou změnou, že v 6. taktu krmelínské varianty se provede současně s výskokem obrat o celé kolo vlevo.
7. - 12. takt = 1. - 6. taktu, ale CH "ková" opět pravou rukou a ve 12. takto na druhou dobu výskok do stoje spatného.

Pohyby D (rozdmychávání ohně jako u dymaku ze Staré Bělé C. 8 v taktech 1. - 4.):

1. takt: Přisunný krok vpravo + dvakrát máchnutí zástěry směrem k CH.
2. takt: Přisunný krok vlevo + dvakrát máchnutí zástěry směrem k CH.
3. takt = 1. takt.
4. takt = 2. takt.
5. - 6. takt: Otáčka 1 - 2krát dokola jako ve 3. - 4. taktu dymaku C. 8 s pohyby zástěry.
7. - 12. takt totéž, ale začíná vlevo a levou nohou.
13. - 28. takt: Polková dohrávka v kolovém držení zavřeném obvyklém nebo v tzv. úzce zavřeném (levice CH hřbetem na kříži, D vloží pravici do levé ruky CH za jeho zády, druhýma rukama se drží obvykle).

Tančí a hrají členové souboru Ondřejnica ze Staré Vsi nad Ondřejnicí jako v C. 3, sólo zpívá Kamil Šperlín (1962).

C. 10 GALATY Z JANOVIC (1 :53.05)

Tančí dvojice smíšené po knihu čelem proti sobě, CH zády do středu. Drží se za ruce v rozpažení s mírným pokrčením v loktech.

1. takt: Dva dlouhé cvalové skoky podle CH vlevo stranou, CH vykročí levou, D pravou nohou.
2. takt - a: Ještě jeden cvalový skok podle CH doleva.
b: CH došlápne levou nohou celým chodidlem na zem. D pravou nohou a obrat dvojice o 180° vpravo.
3. - 4. takt - a: Tři cvalové skoky stranou (nyní podle D vlevo) D vykročí levou, CH pravou nohou. Směr tance zůstává stejný (proti hodinovým ručičkám).
b: Dvojice se otočí o 180° doprava (do původního postavení), CH při obratu nakročí na pravou, D na levou nohu.
5. - 6. takt = 1. - 2. takt.
7. - 8. takt = 3. - 4. takt.
9. - 16. takt: Rozhánivá polka poskočným přeměnným krokem vpřed po kruhu v držení ke kolovému tanci zavřeném (obvyklém nebo "v objetí"). Kroky jsou co nejdelší, poskoky co nejvyšší a výkroky různé.

Tančí a hrají členové souboru Ostravica z Frýdku-Místku jako v C. 1.

C. 11 KLUPEK - CUPEK Z KRMELÍNA

(1 : 53.46)

Melodie (živě)

(Po druhé o oktávu výše)

Přehra

Tančí dvojice smíšené v držení ke kolovému tanci zavřeném (spojená levice CH a pravice D volně napjaty do směru tance) nebo úzce zavřeném (CH založí levici na kříži, D mu vloží pravici do jeho levé dlaně. Pravicí obejmě CH D kolem pasu, D položí levici ohnutou v lokti na jeho pravou lopatku). Na začátku tance v prvních dvou taktech stojí dvojice proti sobě na vzdálenost 4 kroků, CH zády do středu.

1. takt: Dvojice postoupí jedním "klupkovým" ("cupkovým") krokem k sobě: D - a: výdup pravou nohou vpřed,
b: krok pravou nohou vpřed,
c: krok levou nohou vpřed.
CH - totéž, ale začíná levou nohou.
2. takt = 1. takt (dvojice se k sobě přiblíží a uchopí se ke kolovému tanci - viz držení nahoře).

3. - 13. takt: Dvojice v uvedeném kolovém držení se otáčí jako při šlapáku "klupkovým - cupkovým" krokem stále dokola. CH vykračuje levou, D pravou nohou:
a: výdup, CH levou. D pravou nohou,
b: šlapák CH levou. D pravou nohou,
c: šlapák opačnými nohama.
14. - 18. takt: Dvojice v postavení vedle sebe levým bokem do středu, CH uvnitř (CH drží D pravici kolem pasu, levou ruku založí na kříži, D položí levici ohnutou v lokti na pravé rameno CH, pravice připažena). V tomto postavení a držení postupuje dvojice přímo vpřed "klupkovým - cupkovým" krokem, CH vykračuje levou, D pravou nohou.
19. - 26. takt: V kolovém držení zavřeném nebo úzce zavřeném se otáčí dvojice vpřed po kruhu "klupkovým - cupkovým" krokem na způsob šlapáku (viz takty 3. - 13.), CH vykračuje levou, D pravou nohou. V posledním (26. taktu) ukončí dvojice víření třemi podupy: D - pravou, levou, pravou, CH - levou, pravou, levou nohou.

Poznámka k provedení "klupkového - cupkového" kroku: V první době taktu při prvním podupu hlavní váha těla zůstává na opačné noze. Teprve při druhém podupu stejnou nohou jako v první době se přenáší jako při chůzi váha těla na výkročnou nohu.

Tančí a hrají členové souboru Ondřejnica ze Staré Vsi nad Ondřejnicí jako v C. 3.

C. 12 KOHUT
(PO ČEM STARA ROBKO) Z KRMELÍNA
(1:55.15)

Tančí dvojice smíšené v postavení čelem proti sobě. CH levým, D pravým bokem do středu.

Předehra

Zpěv

Po čím, sta-ra ro-bko, po čím hra-bě maš,
po čím, sta-ra ro-bo, hra - bě pro-da-vaš,

Polkově (živěji)

po dva, po tři, mily synku, pro-da-vam hra - bě na rynku,

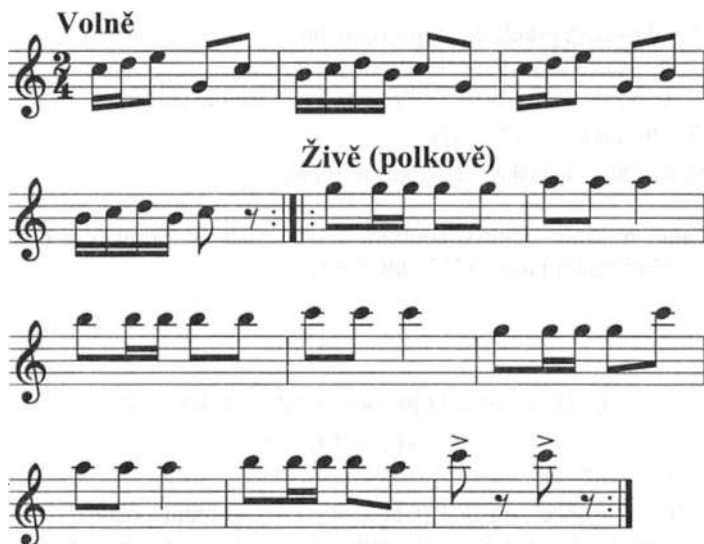

tak ja, mi - ly syn - ku, hra - bě pro-da-vam.

Dohrávka (polka)

Po čím, stara robo, po čím metly maš,
po čím, stara robo, metly prodavaš,
po dva, po tři, mily synku,
prodavam metly na rynku,
tak ja, mily synku, metly prodavam.

1. - 2. takt: Zátočka za pravé lokty o 180° třemi obyčejnými kroky a jedním přísunem s přídupem na poslední osminu 2. taktu. Vykročí levá noha. Kroky jsou různé.
 3. - 4. takt = 1. - 2. takt, ale za levé lokty, vykročí pravá noha. Dvojice se vrací na místa.
 5. - 6. takt = 1. - 2. takt.
 7. - 8. takt = 3. - 4. takt.
- Dvojice si podá pravé ruce a uchopí se před tělem ve výši pasu. Volné ruce D v bok, CH vzadu na kříži. V tomto postavení provádí dvojice řezankové kroky:
9. takt - a: Řezankový poskok pravou vpřed.
b: Řezankový poskok levou vpřed.
Chodidla výkročných nohou spočívají při řezance celou plochou na zemi a navzájem se dotýkají.
 10. takt - a: Z vysokého výskoku s ohnutím nohou zánožmo doskok do stoje spojitelného.
a: Řezankový poskok pravou vpřed.
b: Výskokem mírný stoj rozkročný v rovině čelné.
 11. takt - a: Řezankový poskok levou vpřed.
b: Řezankový poskok pravou vpřed.

12. takt - a₁: Výskok do stoje spojného.
a₂: Řezankový poskok levou vpřed.
b: Výskokem mírný stoj rozkročný v rovině čelné.

13. - 16. takt = 9. - 12. takt.

Na 12. takt - b seskok do stoje spojného.

Tančí a hrají členové souboru Ondřejnica ze Staré Vsi nad Ondřejnicí jako v C. 3, zpívá muzika.

C. 13 KOŽUCH PODOLSKY Z HUKVALD

(1 : 56.19)

Tančí trojice smíšené (CH a dvě D) v čelném postavení po obvodu kruhu nebo v rozptylu po taneční místnosti levým bokem do středu. Drží se za ruce vzadu křížem.

1. - 4. takt: Čtyři přeměnné kroky vpřed, vykročí levá noha. Krok je natrásaný a vyšlapaný: v poslední osmině taktu se provede po celém chodidle krátký "podtržený" poskok.

5. - 8. takt = 1. - 4. takt.

9. - 10. takt: Zátočka CH s D po pravé straně za pravé lokty čtyřmi běhovými kroky, vykročí levá noha. D po levé straně se otočí na místě čtyřmi kroky běhového charakteru doleva jednou kolem. CH při prvním kroku zátočky vždy vykročí s podupem.

11. - 12. takt: Zátočka CH s D po levé straně za levé lokty čtyřmi běhovými krůčky. D po pravé straně se otáčí čtyřmi běhovými krůčky doprava.

13. - 14. takt = 9. - 10. takt.

15. - 16. takt = 11. - 12. takt.

17. - 24. takt = 9. - 16. takt. (Zátočky se ještě jednou opakují.)

Tančí a hrají členové souboru Ondřejnica ze Staré Vsi nad Ondřejnicí Roman Šperlín (1962), Renáta Blinková (1970) a Yvona Voráčová (1964), muzika jako v C. 2.

C. 14 KOŽUCH PODOLSKY Z KRMELÍNA

(1 : 57.25)

Táž melodie jako v C. 13.

Tančí trojice smíšené (CH a dvě D) v čelném postavení po obvodu kruhu nebo v rozptylu po taneční místnosti levým bokem do středu. CH uprostřed, D po stranách. Drží se za vnitřní ruce v připažení, vnější ruce D volně podél těla.

1. - 4. takt: Čtyři lehce natřásavé přeměnné kroky po obvodu kruhu, vykračuje levá noha. Krok je ukončen vyhoupnutím na noze výkročné.

5. - 8. takt = 1. - 4. takt.

9. - 16. takt: Zátočky CH střídavě s D po pravé a levé straně čtyřmi ráznými svižnými kroky (ve dvou taktech). Způsob otáčení stejný jako u kožucha podolského z Hukvald (C. 13). Lichá D se vždy otáčí na místě čtyřmi kroky, levá doleva, pravá doprava.

17. - 24. takt = 9. - 16. takt.

Tančí a hrají jako v C. 13.

C. 15 KŘIVO NOŽKA (JO SEM SYNEK) Z JANOVIC

(1:58.32)

Středně rychlá polka

Tančí dvojice smíšené po kruhu levým bokem do středu, D po pravici CH. Držení za pravé ruce ve výši pasu.

Celý tanec se tančí krokem valčíku na polku (ve 2/4 taktu), označovaném někdy jako "lašský šotyš". V jednom taktu je nutno vykonat na - a výkrok a přísun do výponu (odlehčená pata) s obratem o čtvrt kola, na - b dokončení obratu se zhoupnutím na celá chodidla. V tomto tanci se dvojice otočí dvěma kroky "lašského šotyše" na místě kolem své osy o celé kolo.

1. takt: Vykročení s odvratem CH levou nohou vlevo, D pravou vpravo, spojené pravice se napnou vpředu.
2. takt: Krok s přivrátím a natočením dovnitř (CH pravou vpravo, D levou vlevo) do postavení proti sobě, spojené pravice kývnou mírně vzad (jsou mezi těly tanečníků).
3. - 4. takt: Dvěma kroky "lašského šotyše" se dvojice podtočí pod spojenými pravicemi o 360°, D doprava vykročí pravou, CH doleva vykročí levou nohou. Spojené pravice švihnou vpřed.

Pohyby taktů 1. - 4. se opakují až do konce tance.

Tančí a hrají členové souboru Ostravica z Frýdku-Místku jako v C. 1.

C. 16 POŽEHNANY Z JANOVIC (1 : 59.14)

Tančí trojice. CH a dvě D. CH stojí uprostřed s pažemi podél těla, D po jeho pravé a levé ruce, paže rovněž podél těla nebo v bok.

Volněji (polkově)

Živě (polka)

1. - 3. takt: CH žehná pravou paží nad hlavou pravé D vlnivým pohybem zápěstí. V každém taktu na první dobu směrem dolů, na druhou dobu směrem nahoru. Pravá D se pod vzpaženou pravici CH otáčí na místě osmi drobnými pomalými krůčky jednou vpravo kolem, vykročí pravá noha. Místo obyčejných krůček se může D otáčet i kroky přeměnnými. Levá D stojí na místě.
4. takt: Zatímco se pravá D dotáčí na místě, CH na první dobu tleskne (ale nemusí) a na druhou dobu zvedne levou ruku nad hlavu D po levici.
5. - 8. takt = 1. - 4. takt, ale CH žehná levé D a pravá stojí na místě.
9. - 10. takt: CH zátočka s D po pravici závěsem za pravé lokty čtyřmi obyčejnými hladkými kroky, vykročí pravá noha, nebo dvěma dlouhými přeměnnými kroky, vykročí opět pravá, jednou kolem. D po levici se otočí na místě vlevo buďto čtyřmi obyčejnými krůčky (provádí-li CH zátočku s D po pravici také obyčejnými kroky) nebo dvěma přeměnnými, vykročí levou, nebo opět pravou nohou.
11. - 12. takt = 9. - 10. takt, ale CH provede zátočku s D po levici závěsem za levé lokty. Pravá D se otáčí na místě kolem vlastní osy vpravo.

13. - 14. takt = 9. - 10. takt.

15. - 16. takt = 11. - 12. takt.

Všechny kroky, ať obyčejné nebo přeměnné jsou dlouhé, různé na plných chodidlech.

Provedení na videokazetě se v detailech odchyluje.

Tančí a hrají členové souboru Ostravica z Frýdku-Místku
Tomáš Malinovský (1965), Radana Garnolová (1962) a Jana
Šimůnková (1968), muzika jako v B. 1.

C. 17 RUSKA POLKA Z JANOVIC
(2:00.02)

Polka - mírně rychle

Tančí dvojice smíšené po kruhu levým bokem do středu, D po pravici CH. Drží se za pravé ruce vpředu ve výši ramen D (spojené pravice jsou před levým ramenem D). Levé ruce volně podél těla.

1. takt: Jeden přeměnný krok vpřed, vykročí vnější nohy (CH levou, D pravou).
2. takt - a: Ve stoji na vnějších nohou (CH na levé, D na pravé) vnitřní (CH pravou, D levou) se dotkne špičkou chodidla země vpředu před nohou stojnou.
b: Ve stoji na vnější noze CH i D se dotkne špičkou vnitřní nohy země vzadu (asi v rovině chodidla vnější nohy).

3. - 4. takt = 1. - 2. takt ale opačným nohama.
5. - 8. takt: CH postupuje čtyřmi přeměnnými krůčky (vykročí vnější - levou nohou) nepatrně vpřed a vede D kolem sebe spojenými pravicemi zvednutými až nad hlavu vlevo kolem. D vykročí pravou nohou a obtáčí jej osmi šlapákovými kroky vlevo kolem až na původní místo. V každém taktu provede dva šlapákové kroky s otočením doprava kolem vlastní osy. Na konci 8. taktu je dvojice opět v původním postavení.

Pohyby taktů 1. - 4. se opakují až do konce tance.

Tančí a hrají jako v C. 16.

C. 18 RUSKA POLKA (MÁCHOVSKÁ) Z KRMELÍNA (2:01.26)

Tančí dvojice smíšené po kruhu, v provedení na kazetě je nahrazen obyčejnou, mírně nadnášivou chůzí.

Dvojice je nyní levým bokem do středu. CH po levici D. Spojené pravice jsou ve výši pasu před tělem mírně pokrčeny.

2. takt - a: Stoj přednožný pravou (CH i D protaženou špičkou pravé nohy e lehce dotknou vpředu podlahy).
b: Oba (D ne vždy) pravou nohu ostře sksrčí v koleně zánožmo (zakopnou ji). Oba pohyby jsou velice ostré, krátké a úsečné.
3. - 4. takt: Dvojice postoupí dvěma přeměnnými kroky vpřed, vykročí pravá noha.
4. - 8. takt: Dvojice se zatočí na místě kolem společné osy, střed tvoří spojené pravice zvednuté do výše ramen, doleva, levými boky u sebe jednou kolem (D osmi, CH šesti ráznými obyčejnými kroky). CH v 8. taktu jedním rázným přeměnným krokem místo dvou obyčejných kroků. D dojde na původní místo a CH se v 8. taktu přetočí do postavení jako na počátku tance šikmo vpravo čelem proti D.

Poznámka k tanci: Jde o variant provedení ruske polky Máchovského typu. Rozdílů proti původnímu záznamu Zdeny Kyselé: V úvodním základním postavení, v cha-

rakteru některých kroků i v jejich družích (v zátočce v 5. - 8. taktu místo přeměnných kroků obyčejné různé kroky), a v závěru tance přetočením CH do původního postavení.

Tančí členové souboru Gruník z Ostravice Daniel Ryšávka (1977) a Miroslava Tumová (1978), hrají Kotci z Frýdlantu nad Ostravicí jako v B. 2.

C. 18 RUSKÁ POLKA (MÁCHOVSKÁ) Z KRMELÍNA (choreografie Zdena Kyselá)

(2:03.06)

Melodie jako v C. 18.

Tančí dvojice smíšené po kruhu levým bokem do středu, D po pravici CH. Drží se za pravé ruce před tělem v mírném pokrčení. Levé ruce buď ohne CH i D za záda, hřbet ruky na kříži. Nebo CH jako prve, D spustí levici podél těla (schová ji do faldů).

1. takt: D přeměnný krok levou nohou skoro na místě, CH se přetočí přeměnným krokem (vykročí levá) před D na její pravou stranu s obratem o 360° vpravo. Oba jsou nyní čelem vpřed.
2. takt - a: CH i D stoj přednožný pravou - přední část chodidla se dotkne lehce podlahy asi půl stopy před chodidlem nohy stojné. Noha stojná mírný hmit podřepmo.
b: Stoj zánožný pravou - přední částí chodidla se dotkne podlahy těsně za chodidlem nohy stojné. Noha stojná mírný hmit podřepmo.
3. takt: CH i D jeden přeměnný krok vpřed po kruhu, vykračuje pravá.
4. takt = 2. takt, ale levou nohou.
5. - 7. takt: Dvojice se zatočí na místě kolem společné osy dvěma drobnými přeměnnými kroky (vykročí levá) téměř jednou dokola. Spojené pravice zvednou do výše ramen

(tvoří střed otáčení) a prvním krokem se k sobě otočí levými boky. Levé ruce založí oba hřbetem vzadu na pas.

8. takt - a: CH se vytočí doleva od D zády do směru tance krokem pravé nohy na přední části chodidla. Je natočen poněkud bokem k D. D krokem pravou nohou na místě se dotočí do směru tance. Spojené pravice jsou skoro napjaty.

b: CH i D pevně přisunou levou nohu k pravé noze - oba se na sebe dívají.

Při opakování tance v 1. taktu se CH přitočí půl obratem doprava jedním přeměnným krokem (začíná levá) k pravému boku D. D drobný přeměnný krok levou nohou skoro na místě čelem do směru tance. Spojené pravice jsou nyní opět mírně pokrčeny před tělem ve výši pasu. D je po levici CH.

Tento popis je podle tance Emila Máchy z. Krmelína, zatímco provedení v choreografii Zdeny Kyselé na kazetě se poněkud liší.

Poznámky k charakteru kroků a tance: Ruská polka se tančí v krásném, rovném držení těla s určitou slavnostností. Taneční kroky mají speciální způsob provedení, který byl umocněn náladou i rozpoložením tanečníků. Emil Mácha z Krmelína. jeden z nejlepších tanečníků ruské polky, často přizdoboval základní kroky různými prvky.

Přeměnný krok je i v zátočkách mírně natřesený, v provedení na kazetě je nahrazen obyčejnou, mírně nadnášivou chůzí. V zátočce v 5. - 7. taktu jsou spojené pravice CH i D ve výši ramen a jsou vlastně středem otáčení dvojice na místě, natočené levými boky k sobě. Závěr zátočky v 8. taktu je proveden oběma tanečníky, ale zvláště CH výrazně, jako tečka za tancem. Zde rovněž vyvrcholí dynamická linie tance. V 8. taktu se tanečník v závěru tance třikrát nadnese na přední části chodidel.

Další ozdoby kroků:

Krok přednožný a zánožný: Místo původně popsaného kroku ve 2. taktu tanečník obměňoval pohyb takto:

2. takt - a: Jako u základního způsobu.

b: CH pravou nohu ostře skrčí v koleně zánožmo (zakopneji). Dívčí pohyb v této části je mírnějšího rázu.

Někdy se v tanci muž "rozparádil a používal i další improvizované prvky.

Původní záznam tance podle manželů Máchových zpracovala v lednu 1950 Zdena Kyselá.

Tančí a hrají členové souboru Hlubina z Ostravy Oldřich Maceček (1950) a Kateřina Macečková (1955), muzika ve složení Januš Zítka (1965) housle - prim, Daniela Slezáková (1975) a Vladimír Špunda (1962) housle terc, Dalibor Žalud (1958) housle - kontry, Sabina Salvová (1974) flétna, Pavel Knápek (1968) kontraas a Věra Čolasová (1964) cimbál.

C. 19 ŠATEČKOVY Z JANOVIC

2:04.56

Živě

Tančí dvojice smíšené po kruhu nebo volně v prostoru čelem proti sobě, CH zády do středu. Drží se za obě ruce, spojené šátky, asi ve výši boků.

1. takt - a: Úrok CH levou, D pravou nohou (podle CH vlevo stranou). Spojené paže se šátky kývnou obloukem ve směru výkroku (podle CH doleva).
b: Druhá noha (CH pravá, D levá) přinoží k noze výkročné. Spojené paže se šátky dokončují pohyb z a.
c: Výdrž ve stoji spojném. Spojené paže se šátky mávnou zpět (připraví se pro následující podtáčku).
2. takt: Podtáčka dvojice pod spojenýma rukama se šátky dvěma kroky a přísunem na c do původního postavení. D vykročí levou vlevo stranou. CH pravou vpravo stranou.
3. - 4. takt = 1. - 2. takt, ale naopak a opačnou nohou.
5. takt = 1. takt.
6. takt = 1. takt.
7. - 8. takt = 5. - 6. takt, ale naopak a opačnou nohou.
9. - 10. takt: CH i D se dvakrát podtočí pod spojenými pažemi se šátky šesti kroky nebo pěti kroky a přísunem podle CH doleva. CH vykročí levou, D pravou nohou.
11. - 16. takt = 5. - 10. takt, ale naopak a opačnou nohou.

Další část se tančí živě.

17. - 20. takt: Dvojice se podtočí šesti přeměnnými krůčky ve čtyřech 3/4 taktech třikrát pod spojenými pažemi se šátky s postupem mírně vpřed po kruhu (podle CH doleva). CH vykročí levou, D pravou nohou.

Poznámka k přeměnným krokům: Jde o přeměnné kroky tančené ve 3/4 taktu "přes takt", tzn. že ve dvou taktech 3/4 se provedou tři kroky přeměnné.

21. takt = 1. takt.

22. takt = 2. takt.

23. - 28. takt = 17. - 22. takt, ale naopak a opačnou nohou.

Tančí a hrají členové souboru Ostravica z Frýdku-Místku jako v C. 1.

C. 20 ŠTORC Z KRMELÍNA

(2:07.18)

Předehra (volně) **§ Zpěv**

Pod dubem, pod dubem
pod dubem, pod dubem

tan-co-va-la s Ja-ku-bem, pod du-bem, tra-la la -
tan-co-va-la s Ja-ku-bem, pod du-bem, tan-co-va-

la - la - la,
la tam.

The musical score is written on five staves. The first staff is the piano introduction in 2/4 time, marked 'Předehra (volně)'. It features a series of eighth notes. The second staff begins the vocal melody, marked '§ Zpěv', with the lyrics 'Pod dubem, pod dubem pod dubem, pod dubem'. The third staff continues the melody with lyrics 'tan-co-va-la s Ja-ku-bem, pod du-bem, tra-la la - tan-co-va-'. The fourth staff continues with 'la - la - la, la tam.' and includes a double bar line. The fifth staff concludes the piece with a final cadence.

D. C. al FINE

Tančí dvojice smíšené po kruhu nebo volně v tanečním prostoru v držení polootevřeném, CH zády do středu, spojené paže směřují vpřed ve směru tance (v 1. taktu). Při kolovém otáčení (ve 2. - 3. taktu) v kolovém držení úzce zavřeném (viz Klupek - C. 11), CH drží ve své levici položené za zády pravou ruku D.

1. takt: Dva poskočné kroky v kolovém držení polootevřeném vpřed po kruhu, vykročí vnější noha.
 2. - 3. takt: Dvojice se uchopí do držení úzce zavřeného a otočí se čtyřmi kroky poskočného šlapáku dvakrát kolem s mírným postupem vpřed.
 4. takt: Dvojice se pustí a otočí se od sebe jednou kolem dvěma poskočnými šlapáky, CH vykročí levou, D pravou nohou.
- Pohyby taktů 1. - 4. se opakují až do konce tance.

Tančí a hrají členové souboru Ondřejnica ze Staré Vsi nad Ondřejnicí jako v C. 3, sólo zpívá Kamil Šperlín (1962).

C. 21 ZBUJAN Z MORÁVKY (2 : 08.16)

Valčík (živě)

D. C. al FINE

Tančí dvojice smíšené po kruhu nebo libovolně v tanečním prostoru v tupém úhlu vedle sebe, D po pravici CH (natočení mírně tváří od sebe). Ruce v bok.

1. takt: CH i D se otočí na místě asi o 360° třemi drobnými hladkými krůčky. CH vykročí levou a otáčí se doleva, D pravou doprava. CH ukončí otáčku třetím krokem v mírném stoji rozkročném bočném, pravá noha před levou na patě. D třetím krokem zaujme stoj mírně rozkročný bočný, levá na patě před pravou.
 2. - 4. takt: Na - a každého taktu CH i D rázně cupnou přední částí chodidla na zem (CH pravé, D levé nohy. Okamžitě se však špičky vztyčí zpět, tak, že noha je opřena patou o zem). Kolena jsou pokrčena, ale nepérují. Přicupnutí špičkou nohy. zatímco pata se ani nepohne, je provedeno pohybem v nártu. Na - b, c každého taktu výdrž. CH i D jsou při přiklepech natočení k sobě. CH pravým, D levým ramenem.
 5. - 8. takt = 1. - 4. takt. ale opačně a opačnými nohama, jsou natočení k sobě CH levým, D pravým ramenem.
- Celá tato část se může ještě jednou opakovat.
9. - 16. takt: CH i D v držení ke kolovému tanci zavřeném "vobjetí", CH zády, D čelem do středu tančí prudký "utíkaný" valčík, provedený v každém taktu třemi skočnými kroky s ohýbáním druhé nohy zánožmo ("s vyhazováním nohou vzad"). CH vykročí levou, D pravou nohou. Dvojice víří těmito skočnými valčíkovými krůčky vpřed po kruhu s otáčením doprava. V posledním taktu ukončí oba dvěma podupy a výdrž v poslední době taktu.

Tančí a hrají členové souboru Ostravica z Frýdku-Místku jako v C. 1.

D. ŠTRAMBERSKO

D. 1 IGNAC MANDA ZE ŠTRAMBERKU

(2 :10.20)

Volně (odrážky)

Živě

Volně

Tančí dvojice smíšené po kruhu v držení ke kolovému tanci zavřeném, CH zády do středu. Tanec má předtaktí, které muzika nehraje. Dvojice jej začíná poskokem CH na pravé, D na levé noze, druhá noha pokrčena přednožmo, váhaje plně na noze poskočné. Po tomto předtaktí začíná poskočný šlapák (obkročák) přeskokem CH na levou, D na pravou nohu.

1. takt: Poskočný šlapák (dva poskoky v taktu), CH začíná levou, D pravou nohou. Při tomto šlapáku se dvojice uklání ve směru nohy výkročné, druhá noha pokrčuje přednožmo, koleno vytočeno zevnitř.
2. takt = 1. takt Dvojice postupuje v těchto dvou taktech vpřed po kruhu. Krok je rázný, prováděný zeširoka, koleno pokrčené nohy vytočeno zevnitř.
3. takt = 1. takt Po dokončení šlapáku však při druhém dopadu chodidla na zem prudký odraz CH pravou, D levou nohou a výskok.
4. takt - a: Doskok do mírného podřepu rozkročného (ne příliš širokého)
b₁: Výdrž v podřepu rozkročném.
b₂: Poskokem CH na pravé, D na levé noze příprava k opakování poskočného obkročáku v 5. - 8. taktu (totéž co v předtaktí, které muzika nehraje).

5. - 7. takt = 1. - 3. takt

8. takt - a: Dосkok do podřepu rozkročného (ne příliš širokého).

b: Výdrž.

9. - 12. takt: Rychlý, hladký šlapák.

Ve 12. taktu po dokončení hladkého šlapáku opět poskok CH na pravé, D na levé noze, jako v předtaktí.

13. - 16. takt = 1. - 4. takt.

Opakujeme-li celý tanec od začátku, pak se musí v 16. taktu zase provést výskok jako v předtaktí CH na pravé, D na levé noze.

Tančí a hrají členové souboru Ostravica z Frýdku-Místku Ivo Garnol (1961) a Věra Šimková (1934), muzika jako v B. 1.

D. 2 SMUTNA CERKA ZE ŠTRAMBERKA

(2 : 12.05)

The musical score is written for a single melodic line in treble clef, key of D major (one sharp), and 2/4 time. It consists of four staves of music. The first staff is marked 'Volně' (Ad libitum) and ends with a first ending bracket. The second staff is marked 'Volněji' (Ad libitum) and begins with a second ending bracket. The third staff continues the melody. The fourth staff contains two first ending brackets, labeled '1.' and '2.', leading to different conclusions of the piece. The notation includes various note values (quarter, eighth, and sixteenth notes), rests, and dynamic markings like accents.

Tančí dvojice smíšené v držení ke kolovému tanci zavřeném, CH zády do středu kruhu.

1. - 8. takt: Natřásavá polka dokola, CH vykročí levou, D pravou nohou.
9. takt - a,b: Přisunný krok stranou podle CH doleva, CH levou, D pravou nohou.
10. takt = 9. takt.
11. takt: Dva krátké cvalové skoky podle CH doleva, CH levou, D pravou nohou.
12. takt - a: Skokem vlevo stranou stoj výkročný CH vlevo a D vpravo stranou.
b: Výdrž. CH unoží poníž pravou, D levou nohu.
13. takt - a: Dokrokem CH na pravou, D na levou nohu stoj únožmo CH levou, D pravou nohou.
b: Přisunem CH levé, D pravé nohy stoj spojný.
14. takt - a,b: Přisunný krok CH vpravo, D vlevo.
15. - 16. takt = 11. - 12. takt, ale podle CH doprava, podle D doleva. Vykračuje CH pravou, D levou nohou.
1. - 16. takt se opakuje ještě jednou.
17. - 24. takt: Natřásavá polka dokola. CH vykročí levou, D pravou nohou. Natřásavá polka se při krok, sun, kroku v prvních třech osminách tančí lehce pohupované. Ve čtvrté osmině je mírný nářez až poskok.

Tančí a hrají jako v D. 1.

E. LAŠSKÝ SKOK

(rekonstrukce Věra Šejvlová)

(2:13.27)

Podle záznamů sběratelky tanců a objevitelky skoku Věry Šejvlové pojmy skok, lašský skok, Ondrašův skok, Ondraš, ale též i hajduk - hajdych jsou názvy mužského skočného tance z horského Lašska (tj. části Beskyd mezi Čeladnou a Moravkou). Podle různých zpráv byl znám i ve slezských

Beskydách až k oblasti Jablunkovska. Je to vlastně tanec příbuzný valašskému odzemku, ale i skočným mužským tancům slovenským hajduchového typu. Tanec skok dožíval ještě po 2. světové válce. Podařilo se zaznamenat značné množství tanečních prvků, většinou zcela odlišných od valašského odzemku, ale spíše tíhnoucích ke zmíněným již slovenským tancům. Vyznačují se rázností a "hranatostí" některých cifer, které zajímavě kontrastují s ciframi lehkými, měkkými. Těžké, rázné cifry tančili většinou tanečníci narození po roce 1880. Mladší tanečníci znali pouze cifry lehké, na pružných nártch.

Zatímco odzemek se tančí na jednu základní píseň, písní ke skoku je celá řada, i když se je již nepodařilo všechny zaznamenat. Byl to zvláštní písňový druh. Stavba tance spočívá v tempové gradaci. Tanec je zahájen předzpěvem první sloky libovolné z množství tanečních písní. Tanečník nebo více tanečníků ji zpívá před muzikou ve volném, pomalém tempu.

Rovněž počáteční přehrávky taneční písně jsou ve volném tempu (s duvavými kontrami). Tempo se stupňuje s přibývajícím počtem slok, které tanečníci mezi tancem předzpěvují, nebo se předzpěvované písně opět zpomalí, aby se znovu při přehrávkách jejich tempo stupňovalo. Řada předzpěvů a hraných slok jedné taneční verze vrcholí tzv. "friškem", kdy se kontry změni z duvaje na odrážky a tanečník provádí špičkové taneční prvky a figury. Výjimku tvoří tzv. Ondrašův skok (Ondraš) tančený na píseň Ty Ondrašu, synu milý, který má po každé zpívané sloce pomalou i rychlou část. Při předzpěvu tanečník zvedne ruku šikmo vpřed, mírně povolenu v lokti (ne do vzpažení). Při tanci pak, pokud paže nedoprovázejí funkčně pohyb, založí obě ruce za záda (hřbety položeny na kříži). Držení těla při předzpěvu je vzpřímené, při tanci jsou měkce pokrčena kolena a podsunuta pánev (nehrbit záda!). Skok tančil buď jeden tanečník sólově - a většina z nich měla své oblíbené písně i taneční prvky - nebo tančila dvojice, ale též čtveřice tanečníků. Bylo-li tanečníků více, měl jeden tanečník "komando" - tzn., že určoval druh i sled cifer (skoků) hlasitými povely.

Cifry pomalé.

Tančily se při předzpěvu, ale i při volném přehrávání taneční písničky. Jsou to různě rytmizované podupy, drobné přeměnné kroky ("trojkročky") na místě, sunutí střídavě jedné a druhé nohy po patě do stoji přednožmo a zpět do přinožení atp.

Typické figury skoku jsou s nákleky, kleky, povolování kolen atp.: a : Pravá noha se pokrčí jakoby měla klesnout do kleku a současně se sune za nohu stojnou po zemi (levé koleno povolí), b: Stejným způsobem se sune pravá noha zpět do stoji spojitelného. Dále totéž levou nohou.

Chůze.

Objevuje se v mnoha podobách :

a) Rázná chůze vpřed, kroky jsou dlouhé, podobné výpadům. Paže komíhají podél těla. Tato chůze může přejít až v dlouhé skoky.

b) Přídupy patami. Krok pravou a přídup levé paty, krok levou a přídup pravé paty (jde o jakýsi druh kroku s přídupy).

c) Drobné kroky vpřed na délku chodidla ("po desce"):

a: Výkrok pravou, levá pata opíše oblouček doleva kolem nohy stojné - pravé (pohyb vychází až z kyčle).

b₁: Levá noha se opře o zem před špičkou pravé nohy patou.

b₂: Levá noha rázně došlápne z paty na celé chodidlo. V dalším taktu totéž opačnou nohou. Noha výkročná došlápne těsně před nohou stojnou (krok "stopový"). Chodidla nohou se kladou na začátku tance do přímky před sebe - "po desce". Tato chůze se provádí buď vpřed, nebo vzad.

d) Kroky "do větvičky": Princip je stejný jako u chůze "po desce", ale chodidla se kladou patou dovnitř, špičkou ven. Stopa má tedy podobu větvičky. Je možno provádět vpřed i vzad. Důležité je rázné trhnutí paty do obloučku a šroubovitý pohyb celé nohy až do kyčle.

e) Přeměnné kroky různého charakteru:

- "Ďupkavé" (prováděné dupavě v příkřeném držení těla).

- "Ďupkavé" poskočné zkřížením paty při poskoku buď nad nárt nohy stojné, nebo za její kotník.

- Těžké přeměnné kroky:

a: Pravá noha vykročí šikmo doleva, levá přísun (držení se napřímí).

b: Pravá rázně dokročí tak, že chodidlo se zvrtně špičkou doprava (držení těla se rázně přikrčí a dá celému kroku výrazný důraz).

Poskočné kroky.

Jsou rovněž několikerého druhu:

a) Obyčejné -

a: Výkrok pravou.

b: Poskok na pravé.

Možno provádět vpřed i vzad. Pata zvednuté nohy vždy kříží nárt nohy poskočné (špice vytočena ven).

b) Podtrhávané: Jsou vlastně stejné, ale dvakrát tak rychlé:

a₁: Výkrok.

a₂: Poskok na noze výkročné.

b₁, b₂ = a₁, a₂, ale opačnou nohou.

Poskoky jsou nízké, spíše je to jen trhnutí chodidla po zemi.

c) Poskoky na jedné noze vpřed i vzad.

d) Poskoky s přešlapy v rytmu přeměnného kroku:

a: Pravou, levou, přešlap.

b: Přešlap na pravou a poskok (v poslední osmině).

Pata skrčené nohy se při poskoku zvedne k lýtku poskočné nohy, koleno vytočeno ven. V dalším taktu totéž opačnou nohou.

e) "Střihy": Poskočné kroky možno prokládat tzv. "střihy". Jsou to rychlé přeskoky (nebo přešlapy) z nohy na nohu, vždy s křížením paty druhé nohy nad nárt nohy stojné. Provádějí se v osminách: v jedné osmině s přešlapem na pravou nohu. levá kříží, ve druhé osmině s přešlapem na opačnou nohu. Tyto "střihy" je možno považovat i za samostatnou cifru tehdy, dělají-li se na místě s vytáčením pánve vždy v protisměru ke křížení paty nad nárt nohy stojné - jsou vhodné zejména pro část "friška".

Troj Kročka.

Jak název naznačuje, její podstatou jsou tři kroky na způsob kroku přeměnného. "Troj Kročka" je ve svých nespočetných obměnách všekarpatským tanečním prvkem (srov. "valaský

krok" nebo "valaský skok" ve středoslovenském hajduchu atp.). Jsou to přešlapy na přední části chodidel (proto patří mezi tzv. "lehké" cifry). V rytmu - a₁, a₂, b nebo - a, b₁, b₂. Provádějí se na místě, z místa vpřed, nebo do stran. Tančí se buď hladce nebo poskočně (kolena buď jen pérují nebo se zvedají při přeskokách libovolně vysoko - podle zdatnosti tanečníka). Při přešlapu může přešlapující noha zkřížit buď před nártem nebo za patou nohy poskakující. Pata křížící nohy přitom směřuje vždy dovnitř, špička ven. Zvláštní "trojkročka" z moravsko-slovenského pomezí - schématem poněkud podobná "těžkému" přeměnnému kroku v oddílu skoků. Na rozdíl od skoků se zde však provádí na přední části chodidla velice "hustým", tj. drobným krokem (tedy skoro na místě), ve vzpřímeném držení těla:

b: Pravá noha důrazně došlápne na plné chodidlo, takže její pata je asi uprostřed chodidla nohy stojné a špička směřuje kolmo ven od nohy stojné, trup se vytočí rázně doprava.

a.: Pravá noha vykročí na přední část chodidla před špičku nohy stojné.

a.: Rychlý přešlap na levou nohu.

Tančí-li dvojice, postaví se čelem proti sobě, podají si obě ruce buď přímo nebo křížem a "trojkročku" začnou oba stejnými nohama. Při vytáčení trupu se tedy paže střídavě přetahují.

Řezanky.

Jsou velmi četně používány a kombinovány.

a) Řezanka v čelném postavení:

a: Výskokem stoj rozkročný, čelný.

b: Výskokem stoj spatný (spojný).

Takto se opakuje v několika taktech.

Obměna řezanky čelné: Stoj rozkročný se postupně zvětšuje:

a.: Výskokem menší stoj rozkročný.

a.: Výskokem větší skok rozkročný.

b: Výskokem stoj spatný (spojný).

Tento prvek se tančí buď na místě jednotlivě, nebo v postavení čelem do kruhu v kolektivním tanci tanečníků v kruhu. Při této zvětšující se "řezance" možno postupovat též za sebou po

obvodu kruhu.

b) Řezanka čelná, křížená:

a: Výskokem kříží pravá přes levou nohu, špičky chodidel vytočeny mírně zevnitř.

b: Výskokem výměna nohou.

Totéž možno provádět s křížením vzadu (pravá noha za levou nohu).

c) Řezanka bočná:

a: Výskokem do stoje výkročného pravou nohou (váha těla je rozložena na obě nohy).

b: Výskokem do stoje výkročného levou.

Totéž možno provádět v rytmu: - a_1 , a_2 , b_1 , b_2 (v osminách).

Při všech druzích řezanky (kombinace stoje rozkročného a zkříženého, provedená výskokem) jsou vždy obě nohy na plných chodidlech.

"Zakládačka" - "předkládačka".

Jsou to přeskoky z nohy na nohu, při "zakládačce" zkřížením nohy za nohu stojnou, při "předkládačce" zkřížením před nohu stojnou.

"Zakládačka" - a_1 : Pravá noha se pokrčí v koleně a křížem za lýtkem levé nohy dokročí na přední část chodidla za levou patu.

a_2 : Poskok na pravé noze, levá noha je pokrčena v koleně a špička vytočena ven, odlepí se od země.

b_1 , b_2 = a_1 , a_2 , ale začíná překřížením levé nohy za pravou.

"Zakládačka" může být vysoká nebo nízká, podle toho jak vysoko se zvedají pokrčená kolena. Může být také lehká rychlá, nebo "do země přibítá" s podtržením chodidla místo poskoku. Co do prostoru se tančí na místě nebo s postupem vzad (rovně nebo po kroužku proti směru hodinových ručiček).

"Předkládačka" (křížené poskoky vpředu) - je totéž, jen s tím rozdílem, že nohy kříží před holení nohy stojné. Tančí se rovněž buď na místě, nebo s postupem vpřed.

Ostatní cifry.

Kresani holubka ("holubce").

Jejich podstata tkví ve střídavém stojí rozkročném a s výskokem se sražením pat v letu.

1. Výskokem stoj rozkročný, výskokem stoj spatný (spojný) v rytmu:
a, b (na každou dobu jeden skok) nebo v rytmu
 a_1, a_2, b_1, b_2 (na každou osminu jeden skok).
2. Výskokem stoj rozkročný a výskok se sražením pat v letu:
 a_1 : Výskokem stoj rozkročný čelný.
 a_2 : Odrazem z obou nohou výskok se sražením pat vnitřními stranami v letu, kolena vytočena zevnitř.
 b_1 : Doskok do stoje spatného (spojného).
 b_2 : Výskokem do stoje rozkročného čelného.

Někteří tanečníci kombinují několikrát po sobě pohyby popsané v a_1, a_2 ($b_1, b_2 = a_1, a_2$). Kresaní holubka je možno prokládat vždy ve čtvrtém taktu písňě obratem o 360° , tz., že místo stoje rozkročného a spatného (spojného) se tanečník:

a: Odrazí ze stoje spatného (spojného) oběma nohama do výskoku, při němž se na

b: otočí ve vzduchu o 360° vpravo nebo vlevo a končí ve výchozím postavení.

"Oblučky".

Opisování obloučků ve stojí na jedné noze, druhou nohou s přednožením a unožením až do stoje spojného:

a_1 : Rázné vytrčení pravé nohy vpřed, pata po zemi.

a_2, b_1 : Špička opisuje po zemi oblouk až do unožení.

b_2 : Rázné přitažení pravé nohy k noze stojné do stoje spojného.

Totéž naopak, opačnou nohou.

Obměna: a_1 : Pravá noha přednoží šikmo vpravo vpřed.

a_2 : Pravá kříží nad nártem levé nohy (pata směřuje dolů, chodidlo šikmo ven).

$b_1 = a_1$.

b₁: Stoj spatný (spojný).

Možno provádět s poskoky nebo bez poskoků.

Jiné provedení téhož prvku:

a₁: Pravá noha přednoží šikmo vpravo vpřed, pata na zemi.

a₂: Pravá noha (vysunutá) se vytočí v kyčli tak, že špička ťukne o zem.

b₁ = a₁

b₂: Stoj spatný (spojný).

Možno provádět s poskoky nebo bez poskoků.

Vrcholné cifry.

Skok vrcholí jednak v tempu, ale u zdatných tanečníků především vrcholnými tanečními prvky:

"Kozaček": Přednožování střídavě jedné a druhé nohy v dřepu s meziskokem nebo bez meziskoku.

"Medvědí skok": V podporu ležmo za rukama se tanečník nízkým nadskakováním (odrážením) rukou i nohou od země otáčí buď dokola kolem osy, procházející středem trupu ve vodorovné poloze v podporu ležmo, nebo se pohybuje libovolně v prostoru. Nejzdatnější tanečníci si dokáží při odrážení od země současně rukama a nohama (obličejem k zemi) tlesknout do dlaní před tělem.

"Cifry medvědího skoku": Po několika odrazech od země současně rukama a nohama provlékne tanečník skrčené nohy mezi oběma pažemi vpřed, takže změni polohu do podporu ležmo před rukama (obličejem vzhůru). Nebo v podporu za rukama (obličej k zemi) vymrští jednu paži upažením do předpažení tak, že se trup otáčí za vymrštěnou paží o 180° a tím se přetočí do podporu ležmo před rukama (obličej vzhůru). Nebo v podporu ležmo před rukama (obličej vzhůru), kolena mírně pokrčena, střídavě vymršťuje vzhůru na každou dobu vždy současně pravou paži a levou nohu a levou paži s pravou nohou. Děje se tak s přeskoky z jedné nohy na druhou (srov. tanec zbojnická z Uherskobrodsku).

Obuškový: Skok se může tančit i s obuškem, který dává jednotlivým cifrám různé další možnosti využití. Přeskoky přes obušek držený tanečníkem oběma rukama vodorovně před tělem. Tanečník přeskakuje obušek odrazem snožmo a s vysokým krčením kolen jednou zepředu dozadu, podruhé zpět. Přeskoky možno provádět i s meziskokem.

Přeskoky ve dvojici proti sobě. Střídavě jeden a druhý CH podsekává obušek pod nohy druhého CH, který jej odrazem snožmo přeskakuje.

Provlékání obušku pod koleny: v jedné době podává při přeskoku pravá ruka obušek pod kolenem levé nohy, ve druhé době naopak. Provádí se s poskoky.

"Oblučky": Popis viz nahoře. Obušek v pravé ruce opisuje současně s pohybem nohou kruh nad hlavou opačným směrem než špička chodidla.

"Zvrty": Jsou to obraty (zvrty) o 180-360°, provedené zvrtem nebo poskočně na jedné nebo druhé noze, při nichž obušek opíše kruh nad hlavou.

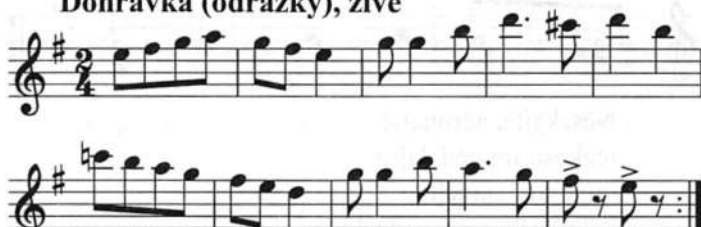
Toto je zhruba přehled tanečních kroků, prvků a cifer, používaných v tancích E. 1 - E. 7.

E. 1 LAŠSKÝ SKOK SÓLOVÝ I (2:13.38)

Duvaj (zpěv)

U su-se-da ja-ko v jamě, hněva-ju se všeci na
mě, hněva-ju se všeci na mě.

Dohrávka (odrážky), živě

Něch se oni něhněvaju,
/:bo mi oni nic nědaju.:/

Tančí a hrají členové souboru Ondřejnica ze Staré Vsi nad Ondřejnicí Pavel Vaněk (1963), muzika jako v C. 2, zpívá muzika.

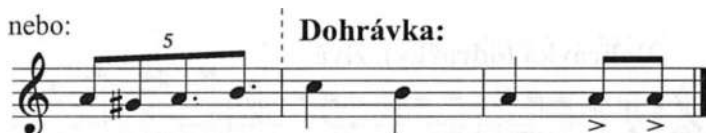
E. 2 LAŠSKÝ SKOK SÓLOVÝ II (2:16.40)

U su - se - da na ko - pe - čku se - ka - ju se

o dě ve - čku, o ke - ru, o ke - ru,

ke - ra mě - la ko - rdu - len - ku če - rve - nu.

nebo:

Dohrávka:

Něsekajtě, něrubajtě,
těžkosti mi nědělajtě,
on je muj, ja jeho,
dala bych ja sve srdečko za něho.

Kdo porubal, něch zahoji,
něch zaveze k felčarovi,
felčara takeho,
co zahoji šohajička švarneho.

Tančí a hrají členové souboru Valašský vojvoda z Kozlovic Jiří Valíček (1954), muzikajako v A. 1.

E. 3 LAŠSKÝ SKOK SÓLOVÝ III (2:20.59)

Duvaj (zpěv)

Dohrávka (odrážky), živě

/:Něporobil sem ja nic zleho,:/

/:zabil sem jeleňa jednoho.:/

/:A něbyl to jelen, byla laň,:/

/:včilek sem ja za to uvazan.:/

Tančí Vít Konopáč (1972) ze souboru Gruník z Ostravice, hrají
Kotci z Frýdlantu nad Ostravicí jako v B. 2.

E. 4 LAŠSKÝ SKOK VE DVOJICI

(2:25.47)

Duvaj

A jak ra-no staněm, iděm do ma - šta-le,
sta - vaj, ty, ho - re, muj koni - čku vra - ny,
ej, ta-daj, ta-daj, ta-daj, muj koni - čku vra - ny.

Dohrávka (živě)

Poznámka /Zdeněk Tofel/: dohrávka je převzata z valašské točené, k lašskému skoku je cizí.

Tančí a hrají členové souboru Ondřejnica ze Staré Vsi nad Ondřejnicí Radek Hrabovský (1972) a Pavel Vaněk (1963), muzika jako v C. 2.

E. 5 LAŠSKÝ SKOK VE DVOJICÍCH A VE ČTVEŘICI
(2:29.17)

Duvaj (zpěv)

Na tym mo - stě tra-va ro - stě, něbudě ju
synek ko - siť až o - dro - stě.

Pod tym mostem bile kviti,
kolibala švarna panna dvoje děti.

Kolibala a plakala,
čeho sem se, ach muj Bože, dočekala.

Sednu k mise, něnajim se,
lehnu ja se do lužečka, něvyspim se.

Dohrávka (odrážky), živě

Po-di-vej se, mo-ja mi-la, na tu suchu je - dlu,
až o-na se zaze-lena, tak ja si tě ve-znu.

Tančí členové souboru Gruník z Ostravice Vít Konopáč (1972)
a Martin Švébiš (1974), později také Lukáš Konopáč (1978)
a Daniel Ryšávka (1977), hrají Kotci z Frýdlantu nad
Ostravicí jako v B. 2.

E. 6 LAŠSKÝ SKOK ONDRAŠ (VE ČTVEŘICI)
(2:34.12)

Těžce (duvaj)

Ty, Ondrašu, sy-nu mily, ty se dobře měť budeš,

Svižně (odrážky)

ty maš srce jako zbojník, ty peníze nabudeš.

/:Vem obušek, staň za buček,

čekaj dobre příhody,:/

/:a jak pujdě hrabě z Pražmy,

skul mu drva pod nohy.:/

Tančí a hrají jako v E. 5.

E. 7 LAŠSKÝ SKOK VE SKUPINĚ

(2:39.36)

Duvaj (zpěv)

Co mi daš, ma mi - la, eš o te -
 - be pu - jdu, he-dvabny ša - te-ček,
 eš na-ňho na - přa - du.

Už sem ho napřádla,
 aji namotala,
 už sem ho, synečku,
 už do barvy dala.

Dala ho zabarvit'
 v sedmerake barvy,
 jak sebě myslela,
 že jdě synek švarny.

Tančí členové souborů Grunika a Ostravice Lukáš Konopáč (1978), Vít Konopáč (1978) a Daniel Ryšávka (1977), Ondřejnica ze Staré Vsi nad Ondřejnicí Radek Hrabovský (1972), Pavel Vaněk (1963), Antonín Smrkta (1960) a Martin Zbořil (1970), hraje muzika Ondřejnice jako v C. 2.

RESUMÉ:

Begriff des Lachengebietes als einem der eigenartigen mährischen ethnographischen Gebiete hat sich unter Einfluss verschiedener Umstände geklärt. Die wichtige Rolle haben dort Besonderheiten des Dialektes und regionaler Volkskultur gespielt. Das Lachengebiet liegt in dem nördlich-östliche Zipfen Mährens, im Flussgebiet vom Moravka, Ostravice, Ondrejnice, Oder und Lubina Flüsse, zwischen den Städten Ostrava im Norden, Frenstat unter Radhost im Süden und Bumbalka im Süd-Osten, wovon es bis zu den Bergen Grosser und Kleiner Polom im Osten mit der mährisch-slowakischen Grenze beschränkt ist. Im Westen reicht zum rechten Oderufer, von der Stadt Nový Jičín zum Dorf Nová Bělá. Nicht nur geographisch, sondern auch kulturell bildet das Lachengebiet die Brücke zwischen Mähren und Schlesien, und auch zwischen Wallachei und Schlesien. Das Zentrum befindet sich im Dorf Hukvaldy. Geburtsort von Leoš Janáček. Komponisten und Sammler der Beige über Volkstanz. Gesang und Musikanten, dessen Schöpfung von der Geburtsgegend tief gebrandmarkt ist.

Das Lachengebiet ist kein einheitliches Gebiet. Nach Landschaftsgepräge und Tracht, aber vor allem nach dem Tanzstil- und Tanzschrittencharakter gliedert sich das Lachengebiet in wallachisch-lachischen Grenzgebiet. Berglachengebiet und Tieflandslachengebiet, wobei die ersten zwei Untergebiete die ausdrucksvollen Spuren der wallachischen Hiltenkultur tragen. Nach diesen Gebieten ist auch die Videokassette gegliedert, ein besonderer Teil von welcher dem dicht an den Tieflandslachengebiet angelehnten Stramberkgebiet und dem Männertanz Lachensprung gewidmet ist. Die Tänze sind in der Publikation mit demselben alphabetisch-numerischen Symbol wie an der Videokassette bezeichnet; in den Klammern unter der Tanzname ist die Zeit des Tanzanfanges an der Videokassette ab Anfang der Aufnahme angeführt; die Reihenfolge ist: Stunde, Minute, Sekunde; die nach den Interpretersnamen angeführten Zeitrechnungen bezeichnen ihr Geburtsjahr.

Seit der Hälfte des 19. Jahrhunderts bis den heutigen Tagen sind im Lachengebiet einige hundert Volktänze und Volkslieder aufgenommen, einschliesslich der Aufnahmen mit Spiel der Volksmusikanten, die eine ganze Reihe von Sammlern aufgenommen hat. An der Spitze stand ungefähr vom 1885 bis zu seinem Tod im Jahre 1928 Leoš Janáček, der neben anderen mährischen Gruppen auch die Vorführung der Gruppe aus dem Dorf Pozlovice mit den Musikanten aus Kunčice in der Ethnographischen Tschecho-Slawischen Messe in Prag 1895 veranstaltete. Für den wertvollsten Tanz hielt er den altertümlichen Tanz, von den er schrieb: "Es ist ein der schönsten in musikalischer Hinsicht und ein der lieblichen in Komposition und Bewegung." Er hat auch die erste Bewegungsaufnahme dieses Tanzes gemacht.

Starodávny - der altertümliche Tanz (auch taněc, hladky, zhnily, Mesiaš, vyvodzany, zavodzany, zavad'ak genannt) gehört zu den verbreitetsten Tänze des Polonäsecharakters in dem ganze Lachengebiet, mit reichem Liederrepertoire und zahlreichen Musiknachspielen, ähnlich wie "Taněc (Tanz) in Schlesien (auf der Videokassette A.1, B.1, B.2, C.1 bis C.4). Er hat den Dreivierteltakt und zwei Grundfiguren - den Polonäsespaziegang und Wirbeln des Tanzpaares an einer Stelle. Im Berglachengebiet hatte dieser Tanz auch den dritten Teil, die individuelle Äusserung des Tänzers sowie der Tänzerin. Er wurde bei üblichen Tanzunterhaltungen sowie - mit ritueller Einstellung - bei Hochzeiten getanzt.

Der nächste ausdrucksvolle Tanz war zvrtek (der Tanz mit Wendeschritten - A.2, B.3 bis B.5, C.5), der schnelle Zweivierteldrehtanz, welcher bis zu dem slowakischen Gebiet geht. Er weist auf die Existenz des Bergdrehtanzes von Vor-Tschardasch-Type mit dem ursprünglichen Liederrepertoire und Bewegungsnomenklatur hin, die nahe bei dem slowakischen Tanz aus Terchova und bei den polnisch-schlesisch-slowakischen "Obertassen" (B.6) steht.

Der wichtige Tanzsorte in dem Lachengebiet ist der Männertanz skok (Sprung), auch Ondrášův skok (Ondraschsprung) oder hajduch (Landjäger - Teil E auf der Videokassette). Die Sammlerin Věra Šejvlová charakterisiert ihn als

"den Tanz mit dem scharfen, ausgeprägten Rhythmus. Mit dem langsamen Gesang beginnend, geht sein Tempo bis zum sehr schnellen Schluss oder werden die langsamen und schnellen Strophen gewechselt." Zum Unterschiede von dem wallachischen Tanz odzemek (Männertanz), mit welchem nur ein Lied gesungen wird, wird der Tanz skok mit der ganzen Reihe der älteren Lieder begleitet, die gleichartig den Liedern zu dem Tanz zvrtek (der Tanz mit Wendenschritten) sind. Dieser Tanz wurde ohne Rekwisiten oder mit kleiner Axt (die Axtvariante ist im X. Teil - Schlesische Tänze - der Videokassette "Volktänze aus Böhmen, Mähren und Schlesien" aufgenommen), als Solo-, Paar-, Vier-Paar- oder Gruppentanz getanzt. Beim gemeinsamen Tanz wurde die synchrone Äusserung mit der individuellen Improvisierung gewechselt.

Die Grenzenberge des Beskidengebirges wurden zur Kreuzung der kulturellen Einflüsse aus Mähren, Schlesien und Slowakei, hier trafen sich die mährischen, wallachisch-lachischen Elemente mit den slowakischen Elementen aus dem Gebiet des Oberlaufes des Kysuca-Flusses, und in der Umgebung der Stadt Jablunkov sogar mit den Elementen der polnischen Berggebieten (Gorale). Es wurde durch Familienverhältnisse, Arbeitsgelegenheiten, Hirtenschaft, sowie Tanzunterhaltungen mit Teilnahme der Einwohner aus beiden Grenzseiten und ferner Umgebung verursacht. So sind nach Mähren die Tänze zvrtek (der Tanz mit Wendeschritten), hajduch (Waldjäger), und skok (Sprung) sowie die ganze Reihe von Tanzspielen und figuralen Tänzen eingedrungen, oder haben sich parallel entwickelt.

Die letzten Tänze sind vom jüngeren Ursprung, sie werden nur mit einer Melodie oder mit einem Lied getanzt und die einzelnen Tanzfiguren knüpfen an die Musikvorlage in der festen Reihenfolge an. Anzahl der Tanzfiguren im Lachengebiet ist reich, einige davon verfügen über eine Menge der lokalen Varianten und haben oft den charakteristischen Regionalcharakter auf der Videokassette sind alle, hier nicht angeführte Tänze).

J. M. Krist

RESUMÉ:

Le nom de la région de Lašsko, une des régions ethnographiques de Moravie, fut fixé sous l'influence des circonstances différentes; ce furent des particularités du dialecte et de la culture populaire régionale qui jouèrent le rôle important. Cette région se trouve dans la partie nord-est de la Moravie, dans le bassin des rivières de Morávka, Ostravice, Ondřejnice, Odra et Lubina parmi les villes d'Ostrava au nord, de Frenštát pod Radhoštěm au sud et de Bumbálka au sud-est. À l'est, elle est limitée par la frontière moravo-slovaque qui mène jusqu'à Malý Polom et Velký Polom. À l'ouest elle s'étend jusqu'à la rive droite d'Odra, de la ville de Starý Jičín à celle de Stará Bělá. Du point de vue géographique, mais aussi culturelle, Lašsko crée le pont entre la Moravie et la Silésie et en même temps entre la Valachie et la Silésie. La ville de Hukvaldy forme le centre de cette région. C'est la ville natale de Leoš Janáček, compositeur et collectionneur des documents concernant la danse populaire, le chant et les ménestriers, dont la production est profondément marquée de sa région natale.

Lašsko n'est pas la région homogène. Elle se divise, selon le caractère du paysage et du costume régional, mais surtout selon le style de danse et le caractère des pas de danse, en région de frontière de la Valachie et de Lašsko, de Lašsko de montagne et Lašsko de plaines. Les deux premières régions ont des traces importantes de la culture de pâtres de Valachie. La division de la région est suivie aussi par la cassette, où se trouve en plus une partie consacrée à la région de Štramberk qui s'attache à Lašsko de prairie, et à la danse d'hommes - le saut de Lašsko (lašský skok). Les danses, se trouvant dans la publication, sont indiquées d'un signe alphabétique et numérique; le même signe se trouve sur la cassette; sous le nom de la danse on indique - entre parenthèses - le temps de son commencement sur la cassette en égard à son ordre dès le début de l'enregistrement, l'heure, les minutes, les secondes. Les années, écrites derrière les noms des interprètes, indiquent les années de leur naissance.

Dès la moitié du 19e siècle jusqu' à nos jours, quelques centaines des danses populaires et des chansons de danse, le jeu des ménétriers populaires inclus furent enregistrés à Lašsko par une grande quantité des collectionneurs. De l' année 1885 jusqu' à sa mort en 1928, ce fut avant tout le compositeur Leoš Janáček qui organisa, entre autre, le spectacle d' un groupe des ménétriers venant du village de Kozlovice à l' Exposition ethnographique tchécoslave à Prague en 1895. De toutes les danses de la région de Lašsko, il apprécia le plus la danse ancienne - starodávny. Il en écrivit: "Elle est la plus belle en ce qui concerne la musique et la plus charmante quant au groupement et mouvement. Ce fut Leoš Janáček qui enregistra, pour la première fois et par écrit, cette danse.

Starodávny (ancienne, appelée aussi: taněc /danse/, hladky /lisse/, zhnily /pourrie/, Mesiáš /Messie/, vyvodzany, zavodzany, zavad'ak /amenée/, au cours du mariage, toute les danseuses, la mariée inclus, furent amenées, l' une après l' autre, aux danseurs) est une danse avec le caractère de la polonaise, qui est le plus préférée sur tout le territoire de Lašsko, de même que "taněc" en Silésie. Elle est reliée à un riche fond de chanson et aux nombreux finals musicaux (voir cassette A.1, B.1, B.2, C.1 à C.4). Il s' agit de la danse du trois-quatre avec deux figures fondamentales - la promenade de polonaise et le tourbillonnement du couple des danseurs sur place. Dans la partie montagnarde de la région de Lašsko, cette danse eut encore la troisième partie - la manifestation individuelle de danse du danseur et de la danseuse. Elle fut dansée aux réunions dansantes courante et aussi aux mariages où elle eut le caractère cérémoniel.

Une autre danse marquante, appelée zvrtek (A.2, B.3 à B.5, C.5), du deux-quatre, rapide et tournante, est dansée aussi en Slovaquie. Il prouve l' existence d' une danse tournante de montagne, du caractère de la danse qui exista avant le csardas, avec le repertoire original de chanson et la nomenclature de mouvement, rappelant la danse slovaque - terchovská et les obertas gorals, danse polonaise- silésienne-slovaque (B.6). Son nom est dérivé du pas de danse avec "zvirt" (un pas tordu).

La danse d'hommes - le saut, appelée aussi le saut d'Ondraš ou hajduch (part E de la cassette) est une autre sorte de danse marquante dans la région de Lašsko. La collectionneuse Věra Šejvlová la caractérise comme "la danse avec le rythme aigu, expressif. L'allure gradue, d'une libre introduction de chant au final très rapide, ou les strophes libres succèdent les strophes rapides." A la différence de l'odzemek de Valachie, qui n'est accompagné que d'une chanson, le saut est relié avec une quantité des chansons plus vieilles, rappelant les chansons de zvrtek. Elle fut dansée sans accessoire ou avec le bâton (la variante du saut avec les bâtons est enregistrée sur la cassette X. de la partie Danses populaires de Bohême, Moravie et Silésie, présentant les danses silésiennes), en solo ou en couple, par quatre danseurs ou en groupe. En dansant en groupe, on alterna la manifestation synchronne et l'improvisation individuelle.

Les fêtes des montagnes de frontière de Beskydy formèrent le croisement des influences culturelles moravo-silésienno-slovaques, où se rencontrent les éléments moraves, précisément de la Valachie et Lašsko, avec les éléments de la région de Horné Kysuce de Slovaquie, et aux environs de la commune de Jablunkov ce furent même les éléments des gorals polonais. Tous ces faits furent causés des relations familiales, des occasions de travail, de l'élevage du bétail, mais aussi des réunions dansantes, auxquelles les habitants de tous les deux côtés de la frontière, mais aussi des environs plus éloignés, assistèrent. Une quantité de jeux de danse et de danses de figures, parmi eux aussi zvrtek, hajduch de Kysuce, le saut de Lašsko et Silésie, pénétrèrent en Moravie ou évoluèrent parallèlement.

Les danses de figures furent créées plus tard, on les danse à un air ou à une chanson et chaque figure de danse est reliée à la musique dans l'ordre fixe. Leur nombre, dans la région de Lašsko. est assez grand, certaines de ces danses ont de nombreuses variantes locales et ont souvent le caractère régional marquant (voir cassette).

J. M. Krist

RESUMÉ:

The conception of Lašsko, one of the specific Moravian ethnographic regions, was established under the influence of various circumstances among which the specificity of the dialect and the regional folk culture played a key role. It covers the north-eastern corner of Moravia. It lies in the river basins of the Morávka, the Ostravice, the Ondřejnice, the Odra and the Lubina, among the towns of Ostrava in the north. Frenštát pod Radhoštěm in the south, and Bumbálka hill in the south-east. It stretches eastwardly to the Moravian-Slovak frontier as far as Malý Polom and Velký Polom. In the west, it extends to the right bank of the Odra River from Starý Jičín to Stará Bělá. Geographically and culturally Lašsko represents the bridge between Moravia and Silesia as well as between Valašsko and Silesia. The centre of Lašsko is the town of Hukvaldy, the birthplace of Leoš Janáček, a composer and collector of evidence of folk dances, folk songs and folk musicians. Janáček's own creations were deeply marked by his native region.

Lašsko does not form a compact region. According to the landscape character, the folk costumes, and above all according to the style of dancing and character of dancing steps it is divided into Valašsko-Lašsko border-land. Highland Lašsko. and Lowland Lašsko while the first two regions mentioned above are bearing traces of the shepherds' culture of Valašsko.

The video-cassette is divided according to these three regions of Lašsko. but an extra section pays attention both to the region of Štramberk, which is linked closely with Lowland Lašsko, and to the "lašský skok", one of the men's dances. The dances in the publications are provided with alphabetical-numeral codes which can be found with the dances on the video-cassette as well. The number in brackets under the name of each dance refers to the time of the beginning of the recorded dance in the following order: hour, minute, second. The years following the names of interpreters denote years of their birth.

Since the half of the 19th century several hundreds of folk dances and songs for dance of the Lašsko region, including folk musicians' performances, were recorded by a great number of collectors. Among them. Leoš Janáček was the leading

personality from approximately the year 1885 to his death in 1928. Apart from his interest in various other performing groups of folk art, he arranged the performance of the folk group from Kozlovice with folk musicians from Kunčice at the Czechoslovak Ethnographic Exhibition in Prague, held in 1895. Of all dances of the Lašsko region he liked the "starodávny" best (the old-time dance). He wrote: "It is one of the most beautiful dances in respect to the music, and one of the most graceful in regards to the configuration and motion." Janáček is the first collector to write down a visual recording of this dance.

"Starodávny" belongs to the most wide spread dances all over Lašsko, as the "tanec" is well-known in Silesia. (It was also called tanec, hladky, zhnily. Mesiaš, vyvodzany, zavodzany. zavaďak - at a wedding female dancers, including the bride, were gradually brought to their dancing partners.) "Starodávny" is of a polonaise character, with a rich song basis and a lot of music codas (on the videocassette A.1, B.1, B.2, C.1 - C.4). The dance is in the three-four time and has two basic steps - the polonaise walk and the twirling of the dancing couple in one place. In Highland Lašsko the dance was enriched with a third part consisting of individual performances of both the dancers. The dance was performed at common entertainment dancing events and at special ceremonial occasions, such as weddings, as well.

"Zvrtek" (A.2, B.3 - B.5, C.5) was another characteristic two-four time quick twirling dance which extended beyond the Slovak border. It suggests the existence of the highland twirling dance of the pre-csardas type with the original song repertoire and movement nomenclature which is close both to Slovak dances of Terchov and to Silesian-Polish-Slovak "goral" dances called "obertas" (B.6). The name of the dance is derived from the dance step "zvrť" with a special quick turning.

Another specific dance of Lašsko is a men's dance called "skok", often called "Ondrašův skok" or "hajduch" (videocassette, part E). Věra Šejvlová, a collector, characterizes it as "the dance with sharp and expressive rhythm. From the slow singing onset the beat gradually gets faster and the dance finishes in a very swift movement. Alternating of slow verses

with quick ones while performing the dances was common, too." Unlike the "odzemek", a typical dance of the Valašsko region, to which only one song is sung, the dance of "skok" is accompanied with a number of older songs resembling those sung with "zvrtek". "Skok" was danced without any requisites or with an "obušek", a small axe (a variant of the "skok" with an axe is recorded on the video-cassette, Lidové tance z Čech, Moravy a Slezska /Folk Dances of Bohemia, Moravia and Silesia/, volume No X., containing Silesian dances). It could be performed by a solo dancer or with one or two couples of dancers, or even with the whole group. In the case where the dancing was shared with all the members of the group together, the synchronous performing was alternated with individual improvisation.

The Beskydy frontier ridges were the crossroads of Moravian, Silesian and Slovak cultural influences. The Moravian features of Valašsko region met with the Slovak features of High Kysuca. In the environs of Jablunkov even some features of Polish "goral" culture were perceptible. The penetration of different cultures was caused by family relations, job opportunities and cattle-breeding. But also entertainment dancing events, which were attended by people living along both sides of the Moravian-Slovak frontier and in farther environs as well, were important for blending these three cultures. This was the way of extending the "zvrtek" dance of Lašsko, the "hajduch" dance of Kysuce, the "skok" dance of the Lašsko-Silesia's region and whole range of dancing games and figural dances beyond the border of their original regions and their further parallel development.

The last dances are of a younger origin, performed to the only specific tune or song, and each dancing pattern is attached to the music pattern in a fixed order. They are numerous in the Lašsko region, some of them have a lot of local variants and are often marked with distinctive regional features (all dances, not mentioned in the text, are recorded on the video-cassette).

J. M. Krist

LITERATURA A PRAMENY

- BONUŠ, F.: Lidové tance na Lašsku. Praha 1953. Na sbírce spolupracovali J. Jurášek, J. Běhúnek a H. Livorová.
- GENSEROVÁ, V.: Trojanovské tance. Nový Jičín 1991.
- HANZELKA, E.: Starý kopřivnický krmaš. In: Radostná země 2, 1951, s. 68n.
- HRABALOVÁ, O.: Průvodce písňovými sbírkami ÚEF ČSAV Brno. Brno 1983.
- HYKEL, C: Lidové tance ze Štramberka na Lašsku. Klavírní úpravy a partitury lidové hudby zpracoval F. Bonuš. Praha 1953.
- JANÁČEK, L.: Hudba na Národopisné výstavě. In: Lidové noviny 1894, č. 130 a 133 (10. a 14. 6. 1894).
Srv. Janáček, L.: Fejetony z Lidových novin, Brno 1958, s. 68n.
- JANÁČEK, L.: Hudba pravdy. In: Lidové noviny 1893, s. 1 (16. 12. 1893).
Srv. Janáček, L.: Fejetony z Lidových novin, Brno 1958, s. 65n.
- JANÁČEK, L.: Hudební stránka moravských národních písní. In: Bartoš, F.: Národní písně moravské v nově nasbírané. Brno 1889, s. CXXIVn. Ve vydání Praha 1901 s. In.
- JANÁČEK, L.: Klavírní miniatury (Klavieminiaturen). Sešit II (Heft II). Moravské tance (Mährische Tänze). Editio Moravia, Universal Edition. UE 30 192. Předmluva J. Trojan.
Jde o první hudební zveřejnění Moravských tanců I - III (Janáčkovy klavírní úpravy bez tanečních popisů). Původní repertoár je rozšířen o předtím nevydané tance Dymák z Kozlovic, Srňátko, Řezníček a Zezulenka z Jasenice na pomezí Valašska a Lašska.
- JANÁČEK, L.: Moje Lašsko. In: Lidové noviny 1928, č. 269 (27. 5. 1928) - Výstavní číslo. Výstava soudobé kultury.
Srv. Janáček, L.: Fejetony z Lidových novin. Brno 1958, s. 15n.
- JANÁČEK, L.: Moravské tance pro klavír na 2 ruce (Čeladenský, Pilky). 1905
Nově in: Janáček, L.: Národní tance na Moravě, Praha 1953.
- JANÁČEK, L.: Národní tance na Moravě. Sebrali a vydali L. Bakešová, X. Běhálková a L. Janáček. Sešit I. Brno 1891.
- JANÁČEK, L.: Národní tance na Moravě. Sebrali a vydali L. Bakešová, X. Běhálková a L. Janáček. Sešit II. Brno 1891.
- JANÁČEK, L.: Národní tance na Moravě. Sebrali a vydali L. Bakešová, X. Běhálková, L. Janáček a M. Zeman. Sešit III. Brno 1893.

- JANÁČEK, L.: Národní tance na Moravě. Sebrali a vydali L. Bakešová, X. Běhálková, M. Zeman a L. Janáček. II. Vydání. Praha 1953. (Dvou- a čtyřruční klavírní úpravy i úpravu pro cimbál vypracoval L. Janáček. Úvod napsal a publikaci revidoval doc. Dr B. Štědroň. Tance nově popsala M. Úlehlová-Hradilová.)
- JANÁČEK, L.: Národní tance na Moravě. Sebrali a vydali L. Bakešová, X. Běhálková, M. Zeman a L. Janáček. DX vydání. Praha 1977 (Editio Supraphon, replika II. vydání).
- JANÁČEK, L.: Některé lašské tance. Lipový, Vlevo, Kolomeka. In: Časopis Moravského muzea zemského I, 1901, s. 31n a 119n.
- JANÁČEK, L.: Obraty melodické v lidové písni. In: Český lid II, 1893, s. 60n.
- JANÁČEK, L.: O lidové písni a lidové hudbě. Dokumenty a studie. K vydání připravil a poznámkami opatřil Dr. J. Vysloužil. Praha 1955.
- "Kritická edice tištěných a rukopisných Janáčkových studií o lidové písni a lidové hudbě se všemi podstatnými tony jako původním studijním materiálem."*
- JANÁČEK, L.: O písni národní. In: Moravské listy III, Brno 24. 12. 1891.
- JANÁČEK, L.: Osnovy hudební lidových tanců na Moravě. In: Český lid II, 1893, s. 494n.
- JANÁČEK, L.: Pět moravských tanců (Fünf mährische Tänze), zpěv a klavír (Gesang und Klavier). Popisy tanců Z. Jelínková, rev. O. a F. Hrabalovi. Praha 1979 (Editio Supraphon).
- JANÁČEK, L.: Proč máme tolik polek a valčíků? In: Lidové noviny 1905, č. 82 (9. 4. 1905).
- Srv. Janáček, L.: Fejetony z Lidových novin. Brno 1958, s. 72.
- JANÁČEK, L.: Předmluva k malému vydání Bartošovy - Janáčkovy Kytice z národních písní moravských. Telč 1890, s. VI n.
- JANÁČEK, L.: Příspěvek v článku Ed. Vaculíka (Pod Hukvaldy se starým zámekem). Zvláštní otisk z Učitele 1898 v Brně, s. 6n.
- JANÁČEK, L.: Sbíráme českou národní píseň na Moravě (Dalibor 1906 - 1907). Časopisy Dalibor 1889, Moravská Orlice 1889, 1891 a Moravské listy 1891.
- JANÁČEK, L.: Starosta Smolík. In: Lidové noviny 1923, č. 138 (18. 3. 1923). Srv. Janáček, L.: Fejetony z Lidových novin. Brno 1958, s. 23n.
- JANÁČEK, L.: Tance valašské a lašské. In: Moravské listy III., 3. 1. 1891.

- JANÁČEK, L.: "U Harabiša". In: Lidové noviny 1924, č. 601 (30. 11. 1924).
- Srv. Janáček, L.: Fejetony z Lidových novin, Brno 1958, s. 30.
- JANÁČEK, L.: Zápisy lidových písní. Slezsko (Kozlovice, Lubno, Mniší, Petřvald, Sedliště). In: Janáček, L.: O lidové písni a lidové hudbě. Dokumenty a studie. Praha 1955. (Zde na s. 542 - 559 jsou otištěny nápěvy k lašským tancům z Kozlovic, Mniší, Horního Sklenova, Lubna, Petřvaldu zaznamenané Janáčkem a zčásti publikované v Bartošových sbírkách nebo v Milostných písních moravských a zčásti přetištěné z rukopisných sbírek.)
- JELÍNKOVÁ, Z.: Arten und Formen der Hochzeitstänze in der Tschechoslowakei. In: Zbornik XII. Kongresa jugoslovanskih folkloristov Cejle 1965. Ljubljana 1968, s. 243n.
- JELÍNKOVÁ, Z.: Der altertümliche Bauern- und Hirtenpaartanz auf dem Gebiet Mährens und Schlesiens in der Tschechoslowakei. In: Der ältere Paartanz in Europa. Stockholm 1980, s. 123n.
- JELÍNKOVÁ, Z.: Choreografické typy chorovodů, kol a chorovodových her na území ČSSR. In: Věstník Národopisné společnosti československé při ČSAV a Slovenské národopisné společnosti při SAV 1967, s. 3n.
- JELÍNKOVÁ, Z.: Ke druhé sbírce lidových tanců na Lašsku Vincence Sochy. In: Socha, V.: Lidové tance na Lašsku, 2. část. Ostrava 1986, s. In.
- JELÍNKOVÁ, Z.: Ke třetí sbírce lidových tanců na Lašsku Vincence Sochy. In: Socha, V.: Lidové tance na Lašsku III. Z pozůstalosti autora vybrala, uspořádala a k tisku připravila Z. Jelínková. Ostrava 1986, s. 2n.
- JELÍNKOVÁ, Z.: La danse populaire en Boheme, en Moravie et en Silésie. In: Paris - Prague. Revue de l'Association France - Tchécoslovaquie. Praha 1963, zvláštní číslo 17 - 18: Art populaire de Boheme, de Moravie et de Silésie, nestr.
- JELÍNKOVÁ, Z.: Lašský a slezský tanec "smyk". In: Národopisné aktuality 15, 1978, s. 209n.
- JELÍNKOVÁ, Z.: Lidové tance z valašsko-lašského pomezí v okolí hory Ondřejníka. In: Socha, V.: Lidové tance z valašsko-lašského pomezí v okolí Ondřejníka. 2. část, Ostrava 1975, s., In.
- JELÍNKOVÁ, Z.: Lidový tanec. In: Československá vlastivěda III. Lidová kultura. Praha 1968, s. 364n. Spolu s H. Laudovou a H. Podešvovou.
- JELÍNKOVÁ, Z.: Lidový tanec na Moravě a ve Slezsku ve sběratelském a publikačním díle Františka Bartoše. In: Slovácko 30, 1988, s. 147n.

- JELÍNKOVÁ, Z.: Lidový tanec na Těšínsku. I. Tance obřadní. II. Tance mužské. III. Tance točivé. V tisku.
- JELÍNKOVÁ, Z.: Lidový tanec na Valašsku. I. Valašský odzemek. In: Zpravodaj Okresního vlastivědného muzea ve Vsetíně, 1990, s. 25n.
- JELÍNKOVÁ, Z.: Lidový tanec na Valašsku, II. Tance točivé. In: Zpravodaj Okresního vlastivědného muzea ve Vsetíně, 1992, s. 32n.
- JELÍNKOVÁ, Z.: Lidový tanec ve Slezsku. Typy, formy, druhy a sběratelé. In: Lidová kultura Slezska. Brno 1994, s. 115n.
- JELÍNKOVÁ, Z.: O výzkumu lidových tanců na Moravě a ve Slezsku. In: Lidový tanec, píseň a hudba v tradici a v současné praxi. Sborník příspěvků z 12. etnomuzikologického semináře Valtice 17. - 19. 5. 1982. Brno 1983, s. 25n.
- JELÍNKOVÁ, Z.: (Popisy tanců) In: Janáček, L. : Pět moravských tanců. Praha 1979.
- JELÍNKOVÁ, Z.: Poznámky k tancům Josefa Mojžíška. In: Mojžíšek, J. : Lidové písně z Těšínska, Ostrava 1956, s. 160n.
- JELÍNKOVÁ, Z.: Tance ze severní Moravy. In: Lidová tvořivost 6, 1955, s. 232n. Spolu s R. Kubešem.
- JELÍNKOVÁ, Z.: Točivé tance. Zvláštní otisk Národopisného sborníku KVÚ I. 1959. Gottwaldov 1959. (Přetištěno in: Lidová kultura východní Moravy I., Gottwaldov 1960, s. 103n).
- JELÍNKOVÁ, Z.: Točivé tance na východní Moravě a ve Slezsku a jejich charakteristika. Vztah k sousedním oblastem. In: Antológia východoslovenského folklóru. Sborník referátů ze sympózia o točivých tancích v Prešově 20. - 22. 11. 1992. Košice 1993 (v tisku).
- JELÍNKOVÁ, Z.: Zbojnické tance na Moravě a ve Slezsku. In: Slovenský národopis 36, 1988, s. 509n.
- JELÍNKOVÁ, Z.: Zprávy o lidovém tanci a hudbě na Moravě a ve Slezsku v Bartošově pozůstalosti (Z nepublikovaných archivních pramenů ve Státním archivu v Brně). In: Slovácko 29, 1987, s. 89n.
- JELÍNKOVÁ, Z.: Z tanečních zápisů Leoše Janáčka. In: Lidová tvořivost 6, 1955, s. 115n a 137. Spolu s R. Kubešem.
- MAZUREK, J.: Národopisné výstavy na východní Moravě a ve Slezsku. Podíl Leoše Janáčka na přípravě Národopisné výstavy československé ve východomoravském regionu. In: Acta Facultatis Paedagogicae Ostravensis, 1979, série D-15, s. 93n.
- NEHÝBL, J.: Antonín Pustka, sběratel lidových písní. In: Radostná země 7, 1957, č. 2, s. 55.

- PSOTA, Š.: Vzpomínky na národopisnou slavnost v Loučce. In: Folklor 5, 1994, č. 6, s. 101n.
- ROKYTA, J.: Prameny. Díl 1. Praha 1994, (Písň z Třinecka, Jablunkovska, Lašska, Valašska aj).
- SOCHA, V.: Leoš Janáček a Národopisná výstava v Praze r. 1895. In: Radostná země 10, 1960, s. 76n.
- SOCHA, V.: Lidové tance na Lašsku. I. část. Praha 1948.
- SOCHA, V.: Lidové tance na Lašsku. II. část. Vydání II., Ostrava 1986.
- SOCHA, V.: Lidové tance na Lašsku. Výběr lidových tanců Lašska ze sbírek Vincence Sochy. III. část. Z pozůstalosti autorovy vybrala, uspořádala a k tisku připravila Z. Jelínková. Ostrava 1986.
- SOCHA, V.: Lidové tance z valašsko-lašského pomezí v okolí Ondřejníka. n. část. Ostrava 1975.
- SOCHA, V.: Život a dílo. Sborník věnovaný životu a dílu učitele, folkloristy, sběratele a dobrého člověka. Sestavily A. Kožuchová a R. Kopčíková. K 25. výročí úmrtí V. Sochy, Lhotka 1995.
- ŠEJVLOVÁ, V.: Lašsko dětem. Ostrava 1978. (Lašský skok - Ondraš, s. 70n, průprava ke složitému mužskému tanci v souborech dětí a mládeže, utříděna pečlivě podle věku tančících od 12ti let.)
- ŠEJVLOVÁ, V.: Ondrašův skok - sólový chlapecký tanec severních Bezkyd?. In: Radostná země 3, 1953, č. 1, s. 22n.
- ŠEJVLOVÁ, V.: Tanec "Starodávny" v horním povodí Ostravice. In: Těšínsko, Ostrava 1963, s. 20n.
- ŠEJVLOVÁ, V. - KOTEK, Š.: Frýdlantský zpěvníček. Příloha metodického listu Pobeskydí, č. 2, Frýdek-Místek 1988.
- ŠEJVLOVÁ, V. - KOTEK, Š.: Písničky z údolí Ostravice (I). Frýdek-Místek 1982.
- ŠEJVLOVÁ, V. - KOTEK, Š.: Písničky z údolí Ostravice II. Frýdek-Místek 1982.
- ŠEJVLOVÁ, V. - RAMÍK, Č.: Zbujan. Cimbalová muzika hraje a zpívá. I. a II. sešit, nedat. (1994), (Zpěvník tanečních aj. písní převážně z horního Lašska ze sbírek Bartošových, Sochových, Vachalových, V. Šejvlové, F. Bonuše aj.)
- TERRICH, B.: O některých starých lidových zvycích v naší vesnici a v našem kraji. In: Kravařsko, list české menšiny, Nový Jičín 1906, 4., 11., 18. a 25. 5., 1., 8. a 15. 6. 1906. (Psáno pro pamětní knihu obce Sviadnova.)

OBSAH

	na kazetě	strana
Lidový tanec na Lašsku (<i>Zdenka Jelínková</i>)		3
Popisy tanců		
A. Valašsko - lašské pomezí	0:01.38	23
A. 1 Zhnily (Mesiaš přišel) z Měrkovic	0:01.48	23
A. 2 Zvrtek z Gruně	0:03.20	25
A. 3 Čeladensky z Kozlovic	0:06.40	27
A. 4 Dymak z Kozlovic I	0:07.38	28
A. 5 Dymak z Kozlovic II	0:08.54	30
A. 6 Hulan z Měrkovic	0:09.38	31
A. 7 Kalamajka z Kozlovic	0:10.25	32
A. 8 Kalamajka ze Lhotky pod Ondřejníkem	0:11.16	34
A. 9 Katanak z Kozlovic	0:11.44	35
A. 10 Kohut z Kozlovic a Měrkovic	0:12.27	37
A. 11 Kohut z Kunčic	0:13.29	38
A. 12 Kolo z Kozlovic	0:14.28	39
A. 13 Koval z Kozlovic	0:15.38	41
A. 14 Lendr z Kozlovic	0:16.14	42
A. 15 Lendr ze Pstruží	0:17.11	43
A. 16 Mazur z Měrkovic	0:18.00	44
A. 17 Pasala volky z Kozlovic I	0:19.32	46
A. 18 Pasala volky z Kozlovic II	0:20.26	47
A. 19 Pilky z Kozlovic I	0:21.20	48
A. 20 Pilky z Kozlovic II	0:21.57	49
A. 21 Pilky ze Lhotky pod Ondřejníkem	0:22.26	50
A. 22 Tragač ze Lhotky pod Ondřejníkem	0:23.30	50
A. 23 Vojtek z Kozlovic a Lhotky pod Ondř.	0:24.03	51
B. Horské Lašsko	0:25.37	53
B. 1 Starodávny z horního toku Ostravice	0:25.49	53
B. 2 Starodávny z Gruně	0:31.02	57
B. 3 Zvrtek ze Starých Hamrů	0:35.01	62
B. 4 Zvrtek z moravské strany	0:38.21	66
B. 5 Zvrtek z pomezí Kysuc	0:41.00	69
B. 6 Obertas z pomezí Kysuc	0:48.40	74
B. 7 Čardaš (lašunk) z Konečné	0:52.49	75
B. 8 Čardaš z Kelčovského sedla	0:57.23	80
B. 9 Babsky z Korně	1:01.06	85
B. 10 Čeladensky z Gruně	1:04.10	87
B. 11 Čeladensky z Ostravice I	1:04.46	88

B. 12 Čeladensky z Ostravice II	1:05.23	89
B. 13 Dame měřit na papuče ze Starých Hamer-Huťkule	1:06.33	90
B. 14 Dratenik z Ostravice I a II	1:07.23	91
B. 15 Dratenik z Ostravice III a IV	1:08.45	93
B. 16 Esli mě ty chceš ze Starých Hamer-Huťkule	1:10.08	94
B. 17 Hulan z Gruně	1:11.08	96
B. 18 Hulan z Gruně-Buřonky	1:12.08	97
B. 19 Hulan z Ostravice (první provedení)	1:12.39	98
B. 19 Hulan Z Ostravice (druhé provedení)	1:13.27	98
B. 20 Kalamajka z Ostravice a Morávky	1:14.19	99
B. 21 Kalamajka ze Starých Hamer-Huťkule	1:15.11	01
B. 22 Kohut (Zahon na kobzole) z Gruně	1:16.03	02
B. 23 Pilky z Ostravice	1:17.05	04
B. 24 Ropica z Morávky	1:17.51	05
B. 25 Ruska polka z Malenovic	1:18.32	06
B. 26 Ruska polka z Nové Vsi	1:20.12	08
B. 27 Slezsky čardaš z Ostravice	1:21.51	09
B. 28 Vojtek z Bílé-Kavalčanek	1:23.02	12
B. 29 Vojtek z Ostravice	1:25.15	14
B. 30 Zbujan z Ostravice-Bílého kříže	1:25.58	15
B. 31 Zeman z Ostravice	1:28.16	19
C. Nížinné Laško	1:29.55	19
C. 1 Starodávný ze Sedlišť	1:30.07	19
C. 2 Taněk (Krmelinsky) z Krmelína	1:33.29	20
C. 3 Taněk (Kole duba) z Košatky	1:37.30	24
C. 4 Taněk (Starobělsky) ze Staré Bělé	1:41.18	27
C. 5 Zvrtek ze Staré Vsi nad Ondřejnicí	1:45.29	29
C. 6 Cigan (V Knnelině na dolině) z Krmelína	1:48.43	32
C. 7 Dratenik z Krmelína	1:49.43	33
C. 8 Dymak ze Staré Bělé	1:50.57	35
C. 9 Dymak z Krmelína	1:51.56	37
C. 10 Galaty z Janovic	1:53.05	38
C. 11 Klupek-cupek z Krmelína	1:53.46	40
C. 12 Kohut (Po čem stara robko) z Krmelína	1:55.15	41
C. 13 Kožuch podolsky z Hukvald	1:56.19	44
C. 14 Kožuch podolsky z Krmelína	1:57.25	45
C. 15 Křivo nožka (Jo sem synek) z Janovic	1:58.32	45
C. 16 Požehnany z Janovic	1:59.14	46
C. 17 Ruska polka z Janovic	2:00.02	48
C. 18 Ruska polka (Máchovská) z Krmelína	2:01.26	50
C. 18 Ruska polka (Máchovská) z Krmelína	2:03.06	51
C. 19 Šatečkovy z Janovic	2:04.56	53

C.20 Štorec z Krmelína	2:07.18	155
C.21 Zbujan z Morávky	2:08.16	156
D. Štrambersko	2:10.08	158
D. 1 Ignac Manda ze Štramberku	2:10.20	158
D. 2 Smutna cerka ze Štramberku	2:12.05	159
E. Lašský skok	2:13.27	160
E. 1 Lašský skok sólový I	2:13.37	168
E. 2 Lašský skok sólový II	2:16.40	169
E. 3 Lašský skok sólový III	2:20.59	170
E. 4 Lašský skok ve dvojici	2:25.47	177
E. 5 Lašský skok ve dvojicích a ve čtveřici	2:29.17	173
E. 6 Lašský skok Ondraš (ve čtveřici)	2:34.12	174
E. 7 Lašský skok ve skupině	2:39.36	175
Cizojazyčná resumé		176
Prameny a literatura (Zdenka Jelínková)		185
Obsah		190

LIDOVÉ TANCE Z ČECH, MORAVY A SLEZSKA.

DÍL IX. LAŠSKO. Popisy tanců ke stejnojmenné videokazetě.

Zpracovaly Zdenka Jelínková, Lenka Eliašová, Ludmila Fízková,
Eliška Krejčíčková, Věra Šejvlová a Věra Šimková.

Redakce: Mgr. Jan Miroslav Krist

Odpovědný redaktor: PhDr. Jan Krist

Vydal: Ústav lidové kultury ve Strážnici, 1996

Tisk: LELKA, Dolní Bojanovice

1996